

1
OCTAVIANI
VVLPELLI

A Sancto Angelo Metaurense

TRACTATVS
DE PACE, INDVTIIS,
ET PROMISSIONIBVS

DE NON OFFENDENDO.

IN QVO

*Sex, & centum Quaestiones ad forensem
praxim pertinentes, examinantur.*

Cum Quaestionum, & materiarum Indice.

CVM PRIVILEGIO.

Venetijs, Ex Typographia Guerraea. M D LXXIII.

AD ILLVSTRISSIMVM
ET REVERENDISS.

D. IVLIVM FELTRIVM
DE R V E R E

*S. Rom. Eccle. Presb. Cardinalem
Urbينensem,*

Soræ atque Arcis Ducem &c.

OCTAVIANI VVLPELLI
Epistola.

*OMNES, qui Principibus Il-
lustrissimis Urbينensibus,
subditi nascuntur; sub eius-
modi oriuntur horoscopo; ut
eos mirum in modum Venerentur &
colant: quod Federici, Guidobaldi pri-
mi, & Francisci Mariæ, proauorum
a 2 tuorum;*

tuorum; & Ducum Illustrissimorum
fel. recor. testantur secula: quibus, in
utraque fortuna, populorum fides,
adeò perspicua, & inconcussa fuit; ut
etiam aduersus directos dominos, post
bonorum naufragium, ipsos iam exules
reuocare; & reuocatos tueri, certæq;
(ut Poeta ait) occumbere morti, non
detrectauerint. Inter quos ego a Ioan-
ne Baptista Britio, materno, or-
tum trahens, qui Federici Scutifer, &
Guidobaldi, & Francisci Mariae, a
cubiculis fuerat; & pro eis uincula,
carceres, tormenta, & exilium passus
est; & a Ioanne Vulpello, patruo ma-
gno, & Friderico patre, qui eorum
seruitijs incubuere; post plurimos ma-
gistratus, ab Illustrissimo Guidobaldo
II. fratre tuo habitos; semper in tuo-
rum familiarium albo, adscribi concu-
piui:

piui : donec quum gubernatoris Romæ,
 locum tene-~~re~~is officium, sub Pio III.
 gerebam ; in Auditorem celsitudinis
 tuæ, aſcitus fui : ubi integro ſepten-
 nio, & Auditoris, & generalis locum
 tenentis, in populos tuos Urbinenſes,
 Ducatus Soræ, & alios ab Apoſtolica
 Sede, tibi commiſſos ; integra animi re-
 ſtitutione, mihi traditum munus exple-
 ui. Qua vocationis meæ die, me to-
 tum obſequijs tuis, in perpetuum vo-
 ui : maiores quoſcunque magiſtratus,
 ꝑilificiens. Et licet munere functus,
 iam triennio, inter reliquias Suaſæ,
 tuæ iuriſdictionis ; olim Reip. & Seno-
 num ciuitatis celeberrimæ (de qua
 Ptolomæus. Sexta regio. Italia ; et) plerique
 alij, tum antiqui, tum recentiores ſcri-
 ptores, comminiſcuntur) vixerim ;
 eius ſoli memoriam, iam emortuam ſu-
 ſcitans ;

scitans ; non id propter , ne dum mente & corde , sed & operibus a seruitijs tuis cessavi : nempè quia , hoc opusculum (quod tractatum vocant) de Pace , Indutijs , & Promissionibus de non offendendo ; pro tenuis ingenij mei facultate ; exaravi : & nomini , ac numini , celsitudinis tuæ dicaui : non quia tibi sit ampliorem famam , commodum ve aliquod allaturum ; sed quòd persuasum habeam ; tibi pergratum fore ; ut qui tua stipendia meruerunt ; tuosve populos gubernarunt ; & uixisse ; & aliquid nouisse testentur : eò amplius , quia , qui nomen amplitudinis tuæ , in operis frontispicio uidebunt ; alacriore animo , ad illud emendum , & legendum properabunt : fieri non posse existimantes , ut opus tua protectione indignum , tibi dicari contingat . Solent
qui

qui Principibus, eorum scripta commen-
dant; haud modicè, de ipsorum laudi-
bus præfari: Sed quid ego tempus con-
teram; remque (Ut in adagio est) iam
actam agam? quum Illustrissimæ Fel-
triæ prosapiæ nomen, magnificentia,
decus, animique rectitudo; tuaque in
Deum Opt. Max. religio, in omnes co-
mitas, in populos pietas, probitas, et
iustitia, iamdiu, Vrbi, & Orbi, inno-
tuerint? & qui sciam te, eiusmodi præ-
conia libenter non audire: nec quondam
permisisse; quòd populi tui, qui te post
Deum colunt; qui adhuc sub aureo vi-
uunt sæculo; in publica quadam inscri-
ptione, te Principem optimum, prout
Romani Traianum, appellarent. Re-
liquum est igitur, Ut qua soles benigni-
tate, meos hosce qualescumque labores,
recipias; Ut me ad maiora promptio-

a 4 rem

rem reddas : & quòd ego , quotidie ,
Deum omnipotentem , pro salute tua ,
orem atque obsecrem : quod me toto cor
de atque animo , facturum polliceor .

Datum Suasæ Cal. Augusti

M D LXXII.

Amplitud. & Celsitud. tuæ

Seruus humillimus ,

Octavianus Vulpellus.

OCTAVIANVS VVLPPELLVS

Ad Lectorem .

ACCIPERE benigne lector, libellum hunc, (quem tractatum vocant) de Pace, Indutijs, & Promissionibus de non offendendo : in quo ferè quæstiones omnes, ad rem pertinentes ; & quæ in foro versari solent ; breuib; explicantur . Materia est admodum frequens, & practicabilis : in qua adhuc, pauci scripserunt ; & multa indigesta reliquerunt . Antequàm negocium hoc ad vmbilicum ducerem ; uidi moderniores quosdam, quasi per transennam (ut dicitur) qui in eodem argumento, me præuenere : non quia priores, elaborare

rare cœperint; sed quòd prius, opus
absoluerint. Ego enim qui integro
vicennio absque dici interpolatio-
ne, Illustrissimi & Excellentissimi Du-
cis Urbini. Sanctissimi Pij IIII. Ro-
mæ, & inde Illustrissimi Cardinalis
Urbinenſis, maiores magistratus ges-
si; a cœptis desistere coactus sum; &
opus in perfectum, dimittere: do-
nec pace amplitudinis eius, rureſtri
allectus lenocinio, ut mihi ipsi viue-
rem; & Deo, & studijs meis, fre-
quentius inferuirem; inter ciuitatis
Suasæ reliquias, triennio quieui: &
tunc subceſſiuis horis, quum clien-
tum, turba permittebat; tabulæ (ut
aiunt) rursum manus admoui: (&
qualescunque sint) lucubrationes ha-
ſce, Diuino fauore perfecì. Nec quia
illi priores, partum ediderint; abor-
tum procuraui; qui ſciam, in iure no-
ſtro, super eodemmet argumento,
quamplurimos elaboraſſe; nec ad-
huc ſatis dictum extitiſſe. Solent mul-
ti aduerſus detractores, excandescere;

re; sed ipse illorum nasutam maledi-
centiam, nihili facio: qui si quid bo-
ni scripsi, scio idoneitatem meam,
quam sufficientiam uocant, (ut Pau-
ait) (si qua est) ex Deo esse: qui ex
hoc nullos magistratus ambio; quū
iam me rude (ut in adagio est) do-
nauerim: qui publicæ utilitati tan-
tum, consului: non quia meæ sen-
tentiae, Delphica sapiant Oracula;
sed quòd omnem ferè, (hac in specie)
lapidem moui: super his omnibus,
meum quaecunque uotum, protu-
li: ut alijs peritioribus occasio præste-
tur: quæstiones has, feliciore Miner-
ua discutiendi. Consueuere pleri-
que in rebus iam digestis tantum;
fimbrias dilatare; at in ambiguis, ara-
trum (ut aiunt) eleuare; & conui-
uentibus oculis pertransire: quod a
me minime factum constat: qui po-
tius publico usui, prospicere volui,
quàm Sycophantæ morsus euitare.
Non curauim multorum testimonijs,
(quæ quotas appellant) opus am-
pliare:

pliare : qui sciam quòd in ore duo-
rum uel trium stat omne uerbum : &
qui nolim aliorum racemis, mihi uin-
demiam comparare : nisi tamen sic
sententię antinomia expostulauerit:
id semper professus ; ut in scriptis
meis , nec syllaba quidem , sine ope-
randi virtute , stare videatur . Addu-
xi etiam potius antiquorum Iuris
consultorum testimonia ; tanquam
omni exceptione maiorum ; quàm
modernorum : nostri huius sæculi mo-
res deplorans ; in quo neglectis Bar-
tholo , Baldo , Castrense ; & simili-
bus ; sine quibus , ius Quiritum pe-
nè foret in confuso ; immò & plerum-
que Vlpiano , Caio , & Pomponio ,
solent quidam , soli authoritati v-
nius ex modernioribus ; ut pluri-
mum incogniti , inniti ; nulla etiam
ratione reddita : quod quàm sit ab-
sonum , peritiores iudicent . Ego e-
nim , sine lege , vel prudentum au-
thoritate , vel naturali saltem ratio-
ne , loqui (ut dicitur) erubescō . Su-
perest ,

pereſt , vt omnes commonefaciam; ut
in hoc meo opere emendando , ne di
cam carpendo , publicæ tantum (pro
ut & ego feci) utilitati ſtudeant: nam,
ego qui prudentiorum omnium iu
dicio, me lubens ſubmitto; correſtio
nes omnes, æqui, bonique conſu
lam. Vale.

ARGVMENTVM.

*Hoſti etiam ſeruanda fides , docet iſte
libellus:*

*Quum pax ſeruata eſt , quum uiolata
fides.*

INDEX QVAESTIONVM,
QVAE IN HOC TRACTATV
de Pace, Indutijs, & Promissioni-
bus de non offendendo,
continentur.

P AX quotuplex sit, et quid. quæst. 1. fol. 1	
Privilegia pacis quæ sint. q. 2.	f. 4
An quis ad pacem ineundam cogi possit.	
q. 3.	f. 5
An ad pacem faciendam, speciale mandatum requi- ratur. q. 4.	f. 11
An mandatum ad pacem morte finiatur. q. 5.	f. 12
Pax an in testamento fieri possit. q. 6.	f. 14
Pax absenti facta, an ualeat. q. 7.	f. 15
Pater an pacem pro filio facere possit. q. 8.	f. 18
Filius si pacem pro eo a patre factam non ratificaue- rit; an proditor dicatur, offendendo. q. 9.	f. 22
Filius an patre inuito, pacis fœdus inire possit. q. 10.	
fol. eod.	
An filio, uel extraneo hæredi, faciundæ pacis, ius competat; si pax statuto requiratur. q. 11.	f. 23
Filius hæres, si religionem capacem, ingressus fuerit; an pax a monasterio requiratur. q. 12.	f. 26
	Monacho

QVAESTIONVM.

Monacho occiso, an monasterium, uel filius, prius susceptus, pacem faciat. q. 13. f. 27

Pax an a masculo & fœmina, pariter hæredibus, requiratur. q. 14. f. 29

Pax an ab uxore hærede instituta, haberi debeat. q. 15. f. 31

Spuriij filij an cessantibus legitimis & naturalibus, uel alijs hæredibus, ad pacem faciendam admittantur. q. 16. f. 32

Spuriij pater, an pacem faciat. q. 17. f. 34

Tutor uel pupillus cum tutoris authoritate, an paciscendi ius habeant. q. 18. f. cod.

Pax, an ab omnibus, uel maiore hæredum parte, haberi debeat. q. 19. f. 37

Pax si ab hærede in singulari numero, statuto requiratur; et sint plures, an ab uno sufficiat. q. 20. f. 38

Vulneratus mortiferè an pacem faciat. q. 21. f. 39

Pax de uulnere, an pro sit sequuta morte. q. 22. f. 40

Pater etiam non hæres, an de morte filij paciscatur. q. 23. f. 41

Muliere occisa, an pax a marito, patre, uel filijs requiratur. q. 24. f. 43

Vxor si a marito occidatur, patre, filijs & fratribus superstitis, an ab omnibus, uel a quo, pax obtinenda sit. q. 25. f. 44

Blasfemanti an pro sit pax a Parocho habita, si pana propter pacem statuto minuatur. q. 26. f. 45

Delicti præsumptio, an ex pace uel transactione insurgat.

I N D E X

<i>surgat.</i> q. 27.	f. 47
<i>Pecunia interueniente, an ualeat.</i> q. 28.	f. 50
<i>Interesse & damna, an remissa censeantur, pace facta.</i> q. 29.	f. 52
<i>Fideiussiones de non offendendo, an pace tollantur,</i> q. 30.	f. 53
<i>Pax pro se, filijs, consanguineis & affinibus &c. an filios, & consanguineos nondum natos, & affines futuros comprehendat.</i> q. 31.	f. 55
<i>Pax simpliciter facta, an adherentes contineat.</i> q. 32.	f. 57.
<i>Pax pro se & consanguineis, an eos contineat, qui a materna linea procedunt.</i> q. 33.	f. 58
<i>Pax pro se, consanguineis, & affinibus, an eos qui pari gradu sunt, comprehendat.</i> q. 34.	f. 61
<i>Affines in secundo affinitatis genere contenti, an sub pace pro affinibus contineantur.</i> q. 35.	f. 63
<i>Bannitus postea effectus, an possit offendi pace non obstante.</i> q. 36.	f. 69
<i>Bannito an pax sit obseruanda.</i> q. 37.	f. 70
<i>Filijs uel uxor si offendantur, an paci dicatur contrauentum.</i> q. 38.	f. 73
<i>Filius si offendat, pacem cum patre habentem, uel fideiussiones de non offendendo, an promissioni contrauentum dicatur.</i> q. 39.	f. 75
<i>Frater si offendatur, an pax sit uiolata.</i> q. 40.	f. 77
<i>Comes si offendatur, an paci dicatur contrauentum.</i> q. 41.	f. 79
	<i>Socij</i>

QVAESTIONVM.

Socij Titij, qui cum Seio pacem habebat; an pacis uiolatores dicantur, si Titio ad offendendum Seium auxilium præbuerint. q. 42. f. 81

Adulterium, stuprum, furtum, an uiolent pacem, uel promissione de non offendendo. q. 43. f. 82

Offensa si leuis sit, an paci uis fiat. q. 44. f. 84

Causa noua, an & quando excuset a pacis fractura. q. 45. f. 85

Iuramento offendentis, de noua causa testantis, an credatur. q. 46. f. 88

Offensio an ex antiqua, uel noua causa præsumatur. q. 47. f. 91

Causa qualis requiratur, ut quis a pacis uel promissione de non offendendo pœna, excusetur. q. 48. f. 94

Credulitas inanis, a pacis uiolatione an excuset. q. 49. f. 98

Aggressor si non appareat, an pacis fractura sit locus. q. 50. f. 99

Pœna pacem uiolantis, qualis. q. 51. f. 100

Pœna fractæ pacis, iure communi imposita; an ex conuentionali tollatur. q. 52. f. 105

Ratificatio pacis, si a consanguineis non sit facta; an sequuta interim contrauentione; pœna committatur. q. 53. f. 108

Ratificatio pacis, si a fratre promissa fuerit, quum fratres maiores fuerint; an uno maiore effectu, ratificare nolente, pœna committatur; antequam ceteri maio- q. 54. f. 114

b Pax

- Pax** sub conditione, quòd bannitus intra certum tempus, uel absque paciscentis licentia, ad patriam redire non possit; an ualeat. q. 55. f. 116
- Verba stipulationis**, in pace, an largè uel propriè capiatur. q. 56. f. 117
- Pax** si inter plures in solidum facta sit, sequuta offensa in persona unius; ex una parte; ab uno uel pluribus ex alia; quomodo competat pœna exactio. q. 57. f. 119
- Pax** si pro se & hæredibus facta sit; an omnes hæredes uel offensus tantum pœnam petat. quæst. 58. fol. 121.
- Hæres unus** si offendat; an ad integram pœnam, uel pro hæreditaria portione, cum cohæredibus teneatur. q. 59. f. 122
- Hæredes simul cum offendente**; an in promiss. de non offendendo in solidum, uel pro portionibus hæreditarijs, conueniantur. q. 60. f. 124
- Pace** pro se & consanguineis absentibus facta; si contrauentum sit; cui & aduersus quem, competat actio. q. 61. f. 125
- Ratificatione** ab absentibus sequuta; an adhuc aduersus principalem, uel ratum habentes; pœna fiat exactio. q. 62. f. 127
- Pace** a pluribus ex una parte, pro se & cuiuslibet eorum consanguineis & affi. inita; si unus contrauenerit, quomodo pœna exigatur. q. 63. f. 128
- Interesse** propter uulnus, an con[?]li pœna soluta;

QVAESTIONVM.

- luta; debeatur. q. 64. f. 131
 Pax ab uno ex corrixantibus producta; an alijs con-
 tumacibus profit. q. 65. f. 132
 Pax & reconciliatio, quō probentur. q. 66. fol. 133
 Indutiae quid & unde dicantur. q. 67. f. 135
 Indutias facere, qui possint. q. 68. f. 136
 Indutias facere, an quis cogatur. q. 69. f. 138
 Indutiarum uiolatores, qua pœna puniantur. q. 70.
 fol. eod.
 Argumentum de indutijs ad pacem, an procedat. q.
 71. f. 139
 Causa noua, an excuset in indutijs sicut in pace. q.
 72. f. 140
 Promissio de non offendendo, quid sit. q. 73. f. 145
 Promis. de non offendendo quando ad partis instan-
 tiam detur. q. 74. f. 147
 Promis. de non offendendo, an ab eo qui timori causam
 de dit, peti possit. q. 75. f. 149
 Promissio de non offendendo; an cum fideiussore prae-
 stari debeat. q. 76. f. 150
 Cauere coactus, quid si fideiussorem non reperiatur.
 q. 77. f. 152
 Promis. de non offendendo; an perpetuò uel ad tem-
 pus, praestetur. q. 78. f. 154
 Contractus in promiss. de non offendendo, non possit
 claudicare. q. 79. f. 157
 Pax, quam partes per se & consanguineos, observa-
 re promiserunt; an sit uiolata, quia alter ex pa-
 triscentibus,

I N D E X.

- ciscentibus, consanguineum alterius offenderit.*
q. 80. f. 161
Cautione ab una parte, simpliciter præstita; si inter-
rim sequatur offensio, an pro ea parte pœna com-
mittatur. q. 81. f. 162
Promissioni de non offendendo simpliciter, an dica-
tur contrauentum si filius offendatur, uel offen-
dat. q. 82. f. 164
Promissio de non offendendo, an etiam pro filijs, con-
sanguineis, & familiaribus præstari debeat. q.
83. f. eod.
Pater an pro filio spurio cauere cogendus sit; uel si
pro filijs simpliciter cauerit; si spurius contraue-
nerit, teneatur. q. 84. f. 167
Naturales, an in promissione de non offendendo pro
se & filijs comprehendantur: & an pater pro ip-
sis cogi possit. q. 85. f. 169
Promissio de non offendendo, an ad uxorem passiuè
porrigatur. q. 86. f. 172
Cautio de non offendendo simpliciter præstita, an hæ-
redes comprehendat. q. 87. f. 173
Promissio de non offendendo si præstita sit; an cohæ-
redes, hæreditarijs portionibus, uel in solidum te-
neantur. q. 88. f. 174
Cautiones de non offendendo in uno territorio præsti-
tæ; si in alio sit contrauentum; an fractæ dicantur.
q. 89. f. 175
Offensa diffinitio. q. 90. f. 177
Promis-

QVAESTIONVM.

- Promissioni de non offendendo, an ex offensione uer-
bali, contrauentum dicatur. q. 91. f. 180*
- Promissioni de non offendendo personaliter, uel in
personam, an de uerbali offensa, fiat contrauentio.
q. 92. f. 186*
- Insultans cum armis, & admenatione, uel insequu-
tione, an dicatur personaliter offendere. q. 93. f. eo.*
- Vestes scindens, an dicatur personaliter offendisse.
q. 94. f. eod.*
- Auferens equum, uestem, pileum, e manibus uel ca-
pite, an personaliter offendat. q. 95. f. eod.*
- Equum freno retinens, an personaliter offendat. q.
96. f. eod.*
- Proiciens iaculum, pugionem, saxum, an personali-
ter offendere dicatur. q. 97. f. eod.*
- Archibusium uel balistam exonerans, an dicatur per-
sonaliter offendere. q. 98. f. eod.*
- Promissioni de non offendendo in personam, si non
tangitur, an contrauentum sit. q. 99. f. eod.*
- Verba stipulationis, in promissione de non offendendo
pro consanguineis; an strictius, quam pro se &
filijs interpretentur. q. 100. f. eod.*
- Offensa leuis, an promissioni de non offendendo uim
faciat. q. 101. f. 187*
- Pax an ex solo insultu, cum armorum euagatione
rumpatur. q. 102. f. 191*
- Promissioni de non offendendo uel paci, nunquid con-
trauenisse dicatur, qui eum offendit, qui prior li-*

- cet ex interuallo contrauenerat. q. 103. f. 192*
Contumacia offendentis, respectu pœnæ, in pace
uel cautione contentæ; an principali præiudicet.
q. 104. f. 197
Ius accrescendi, an in pœna, quæ fisco & parti stipula
ta est, locum habeat. q. 105. f. 200
Aggressor si non appareat, ex duobus inuicem digla
diantibus; an respectu fisci pœnæ, in pace, uel stipu
latione de non offendendo promissæ, sit locus. q.
106. f. 202

INDEX

MATERIARVM OMNIVM, AC NOTABILIVM RERVM,

Quæ hoc tractatu continetur,
alphabetico ordine
digestus.

A

ABAS, an de homicidio in monachū,
pacem faciat; uel filius. quæst. 13.
nu. 2. fol. 28

Absentia defectum, an iuramentum in
pace suppleat. q. 7. nu. 4. f. 16

Absurditatis uitandæ causa, etiam a propria signifi-
catione receditur. q. 34. nu. 18. f. 65

Absurdum ne sequatur, uerba coniunctiue capiun-
tur. q. 54. nu. 5. f. 115

Actio iniuriarum, sola dissimulatione aboletur. q. 7.
nu. 2. f. 15

Actus ubi ad plura delicta, se habere potest; in dubio
in delinquentis odium capitur. q. 43. num. 4.
fol. 84.

Accusandi ius ad proximiorum sanguinis pertinet.
q. 11. nu. 4. f. 24

b 4

Adha-

- Adherentes propriè qui dicantur.* q. 32. nu. 2. f. 57
Administratio libera in mandato, ad bona non ad honorem pertinet. q. 4. nu. 2. f. 11
Adulterio, stupro, uel furto; an uiolentur pax, & cautiones de non offendendo. q. 43. nu. 1. f. 82
Affectionis paritas, doli præsumptionem excludit. q. 34. nu. 4. f. 61
Affectionis ratio semper habenda. q. 34. nu. 13. f. 64
Affines in secundo affinitatis gradu, an sub pace pro affinibus contineantur. q. 35. nu. 1. f. 67
Affinitatis primo generi, quoties per copulam, persona additur, contrahitur affinitas in secundo gradu. q. 35. nu. 2. f. eod.
Affinitas quādo morte dissoluatur. q. 33. nu. 3. f. eo.
Affinitate soluta, an statutum de compromissis procedat. q. 35. nu. 4. f. 68
Afflicto afflictio nō superaddenda. q. 75. n. 3. f. 149
Agens ad pœnam, docere debet pro eius parte impleuisse. q. 106. nu. 2. f. 203
Aggressor si non appareat, an pacis fractioni sit locus. q. 50. nu. 1. f. 99
Aggressor, si non appareat, ex duobus inuicem digladiantibus, an respectu fisci, pœnæ, in pace uel stipulatione de non offendendo, sit locus. q. 106. nume. 1. f. 202
Amicitia, an necessitudini sit anteponenda. q. 34. nu. 14. f. 64
Amor descendit, non ascendit. q. 39. nu. 4. f. 75
Amor

MATERIARVM.

- Amor in fratres.* q. 40. nu. 4. f. 77
- Animus non factum in delictis inspicitur.* q. 43. nu. me. 2. f. 82
- Animus præceptoris quòd non iniuriandi causa, discipulum percussit; iuramento probatur.* q. 46. num. 6. f. 89
- Animum occidentis abfuisse, ostendunt coniectura.* q. 46. nu. 5. f. eod.
- Arbiter, an cogi possit sententiam dicere, si unus ex compromittentibus pœnam promiserit, alter non.* q. 79. nu. 2. f. 157
- Arbitri interest, eius sententiam non impugnari.* q. 79. nu. 15. f. 160
- Arbitrium Præsidis in fideiussionibus præstandis latum.* q. 78. nu. 2. f. 155
- Archibusium uel balistam exonerans; an dicatur personaliter offendere.* q. 96. nu. 17. f. 186
- Archibusium dirigens aduersus eum, quem non offendere promiserat, cum exoneratione rotæ tantum, an contraveniat.* q. 101. nu. 9. f. 189
- Argumentum a ratione cessante.* q. 39. nu. 6. f. 75
- Argumentum de indutijs ad pacem an ualeat.* q. 71. num. 1. f. 139
- Argumentum de indutijs & pace, ad promissionem de non offendendo, non est perpetuum.* q. 73. nu. me. 2. f. 145
- Argumentum ualet ab absurdi sequela.* q. 34. nu. me. 17. f. 65
- Auferens*

Auferens equum,uestem,pileum e manu , uel capite,an personaliter offendere dicatur.q.96.nume. 16. f.186

B

BANNITVS capi potest, pace non obstante. q.37.nu.7. f.72
 Bannitus,an possit impunè offendi,priori pace non obstante.q.36.nu.1. f.69
 Bannitus , ciuitatis hostis efficitur . q. 36. nume. 2. fol.eod.
 Bannito,an pax sit seruanda.q.37.nu. 1. f.70
 Banniti, publici hostes. q.37.nu.5. f.71
 Bannitum,stante pace, an in foro honoris , capere liceat.q. 37.nu.8. f.72
 Bannitum capiens,stante pace,an iussu iudicis excusetur . q.37.nu.9. f.eod.
 Benefacere etiam illis,ex euangelio tenemur,qui nos oderunt.q.55.nu. 3. f.116
 Blasfemanti,an prosit pax a Parocho habita; si pœna propter pacem minuatur.q.26.nu. 1. f.45
 Blasfemo,iure authenticorum, pœna mortis imponitur. q.26.nu.3. f.46
 Blasfemus dux, iussu Dei, ab exercitu lapidatus. q. 26.nu.4. f.eod.
 Blasfemus , quia in Deum peccat,propitiatorem habet neminem.q.26. nu.5. f.co.

Cartha-

MATERIARVM.

C

- C**ARTHAGINIENSES, an fœdus Romanis uiolauerint, ob bellum Saguntinis postea in socios adscitis; illatum. q. 31. nu. 3. f. 56
- Causa noua, quando excuset a pacis fractione. q. 45. num. 1. f. 85
- Causa in maleficijs perpenditur. q. 45. nu. 2. f. eod.
- Causa superueniens, a contrauentione transactionis excusat. q. 45. nu. 3. f. eod.
- Causæ nouæ allegatio, Pontificis decretis sublata. q. 45. nu. 6. f. 87
- Causa offendendi, ex circumstantijs perpenditur. q. 47. nu. 2. f. 92
- Causa qualis esse debeat, ut a pacis, indutiarum, uel promissionis de non offendendo fractione excuset. q. 48. nu. 1. f. 94
- Causa debet esse prouocans, & probabilis. quest. 48. num. 2. f. 95
- Causa quæ non est prouocans, non est causa. q. 48. num. 3. f. 95
- Causa an debeat esse iusta. q. 48. nu. 7. f. 96
- Causa quæ ex ludo, uel ebrietate processit, an excuset. q. 48. nu. 8. f. 96
- Causa iniusta, colorata, & temeraria quòd excuset, quomodo intelligendum. q. 48. nu. 9. f. 97
- Causa magis probabilis ad excusandum in pace requiritur. q. 48. nu. 10. f. 97
- Causa

- Causa noua, facilius præsimitur, quum de pace agitur.* q. 48. nu. 11. f. 97
- Causa noua, an excuset in indutijs sicut in pace.* q. 72. nu. 1. f. 140
- Causæ cognitio, in promissione de non offendendo, præcedere debet.* q. 74. nu. 2. f. 147
- Causa magna & modica, dicitur iuxta personarum qualitatem.* q. 79. nu. 12. f. 159
- Cautela ad faciendam pacem, ne delictum arguatur.* q. 27. nu. 5. f. 48
- Cauere coactus, quid si fideiussorem non reperiatur.* q. 77. nu. 1. f. 152
- Cautius agendum, ubi personæ uergit periculum.* q. 77. nu. 2. f. 152
- Cautio iuratoria, quandoque admittenda.* q. 77. nume. 3. f. 152
- Cautiones dicuntur dispares; quando diues, & pauper, æqualem pœnā promittunt.* q. 79. n. 11. f. 159
- Cautione ab una parte simpliciter præstita, si interim sequatur offensio; an pro ea parte, pœna committatur.* q. 81. nu. 1. f. 162
- Cautio simpliciter præstita, an hæredes comprehendat.* q. 87. nu. 1. f. 173
- Cautiones de non offendendo, in uno territorio datæ; si in alio sit contrauentum, an exigantur.* q. 89. num. 89. nu. 1. f. 175
- Clausula, rato manente pacto, in promis. de non offendendo quid operetur.* q. 103. nu. 3. f. 193
- Clausula

MATERIARVM.

- Clausula, rato manente pacto, in eius fauorem, non
operatur, qui non obseruat. q. 103. nu. 9. f. 196*
- Clausula alias de suo, &c. quid operetur. q. 53. nu.
me. 5. f. 113*
- Clericorum arma, lacrymæ & orationes. q. 13. nu.
me. 3. f. 28*
- Cohabitantem mecum offendens; an me offendisse di-
catur. q. 41. nu. 4. f. 79*
- Comes, mihi si offendatur; an paci sit contrauentum.
q. 41. nu. 1. f. 79*
- Commune, quod meum dicatur; est per interpretatio
nem. q. 34. nu. 16. f. 65*
- Concordia, quod gratis fiat, uel nō, an differat. q. 27.
num. 6. f. 48*
- Concordia, ex manuum iunctione, antiquitus designa-
batur. q. 66. nu. 3. f. 134*
- Condictio, aduersus actus naturam, reuocatur. q. 55.
num. 2. f. 116*
- Confessio unius, eius personam nō egreditur. q. 104.
num. 4. f. 198*
- Coniunctorum, proximorum, & propinquorum ap-
pellatione, utraque linea, & uterque sexus conti-
netur. q. 33. nu. 7. f. 59*
- Consanguinei, an actiue, & non passiuè, in cautioni-
bus de non offen. cōprehendātur. q. 80. n. 2. f. 161*
- Contractus claudicatio, in dubio non permittitur.
q. 60. nu. 3. f. 124*
- Contractus in promiss. de non offendendo; an passit
claudica-*

- claudicare.q.79.nu.1. f.157
 Contractus cum pupillo claudicat.q.79.nu.6.f.158
 Contractus cum ecclesia, uel Principe, claudicat.q.79.nu.7. f.158
 Contractus promiss.de non offendendo inter uirum,et uxorem,claudicare potest.q.79.nu.8. f.158
 Contractus promiss.de non offendendo,ubi ex una parte,nullus subest timor; claudicare promittitur.q.79.nu.9. f.158
 Contractus claudicatio,in promiss.de non offendendo inter diuitem,et pauperem, admittitur.q.79.nu.10. f.158
 Contractus,dicitur simul tractus.q.79.n.13.f.159
 Contrariorum eadem est disciplina. q.39.nu.2.f.76
 Contumacia offendentis,respectu pœnæ,nunquid principali præiudicium afferat.q.104.nu.2. f.197
 Contumacia filij,an patri noceat; si pro eo statuto obligetur.q.104.nu.3. f.198
 Contumacia filij,probationes fisci coadiuuat.q.104.nu.5. f.199
 Conuentioni priori derogatum non uidetur; nisi expressim de hoc caueatur. q.30.nu.2. f.54
 Correi plures non dicuntur, quando est diuersitas in re.q.57.nu.2. f.119
 Creditores,quando propria authoritate,pignoris possessionem accipiant.q.72.nu.4. f.142
 Credulitas inanis,an a pacis fractura excuset. q.49.nu.1. f.98
 Curator

MATERIARVM.

*Curator patris furiosi, an ad faciendam pacem admit-
tatur. q. 18. n. 3. f. 35*

D

DELICTI *presumptio, an ex pace, uel tran-
sactione insurgat. q. 27. nu. 1. f. 47*

*Dictio in, in materia promissionis de non offendendo
persona tactum requirit. q. 91. nu. 8. f. 184*

*Dictio in, inhaerentiam (ut aiunt) significat. q. 91. nu.
me. 3. f. 181*

*Dictio uterque, utriusque concursus requirit. q. 54.
nu. 2. f. 114*

*Dictio quodammodo, improprietatem designat. q.
89. nu. 7. f. 173*

*Dimittendum; ut & nobis dimittatur. quaest. 28. nu-
me. 2. f. 51*

E

EPHIPPIA *seu freno equum retinens, licet e-
quitantem non percutiat; dicitur personali-
ter offendere. q. 95. nu. 13. f. 186*

Aequalitas in contractibus seruanda. q. 79. n. 5. f. 157

*Equum freno retinens, an personaliter offendant. q.
91. nu. 13. f. 186*

*Euangelio, magis quam patri parendum. q. 10. nu-
me. 2. f. 23*

*Exempla magni amoris parentum in filios. q. 23. nu-
me. 5. f. 42*

Exterio-

Exterioribus, animi intentio dignoscitur. q. 66. num. 2. f. 133

F

F *ŒMINA an uindicandi ius habeat. q. 14. num. 2. f. 29*

Fœminarum scientia in ueneficijs præualet. q. 14. num. 5. f. 30

Fœminæ, iuris insidiosiores. q. 14. nu. 4. f. 30

Fœminabus, an uindictæ ius cõpetat. q. 33. nu. 2. f. 59

Fœmina statuto non comprehenditur; quo quis pro furto suspendendus est. q. 33. nu. 4. f. 59

Fideiussores in promissione de non offendendo, quandoque exactè nimis exiguntur. q. 76. nu. 2. f. 151

Fideiussiones de non offendendo nunquid, pace subsequuta tollantur. q. 30. nu. 1. f. 53

Fideiussiones de non offendendo, cum pace compactibiles. q. 30. num. 3. f. 54

Fideicommissum ex leui offensa, reuocatum non censetur. q. 101. num. 4. f. 188

Fides etiam hosti seruanda est. q. 37. nu. 4. f. 71

Fides semel fracta, ab una parte; ab altera frãgi non dicitur. q. 72. nu. 6. f. 143

Fidem frangenti, fides frangatur eidem. q. 72. num. 5. f. 143

Fides etiam hosti seruanda. q. 72. nu. 7. f. 143

Filius, an inuito patre paciscatur. q. 8. nu. 2. f. 19

Filij in concernentibus honorem; parentibus obedire,

M A T E R I A R V M .

- re, non tenentur. q. 8. nu. 6. f. 21
- Filius ob offensam, non dicitur proditor, si pacem a patre factam ratam non habuerit. q. 9. nu. 1. f. 22
- Filius an patre inuito, pacem faciat. q. 7. nu. 1. f. 15
- Filio, qui ab hereditate patris abstinuit; an pacis faciunde ius competat; uel extraneo heredi. q. 11. nu. 1. f. 23
- Filius hēt ius agnationis, inseparabile. q. 11. n. 2. f. 24
- Filio occiso, an pax a patre sufficiat. q. 23. n. 1. f. 41
- Filijs, uel uxor, si offendantur; an paci simpliciter factæ, contrauentum dicatur. q. 38. nu. 1. f. 37
- Filium uel uxorem offendens; an promissionis de non offendendo uim fecerit. q. 38. nu. 6. f. 70
- Filius eum offendens, quo cum pater pacem, uel cautiones habebat; an paci, uel promissioni contrauenisse dicatur. q. 39. nu. 1. f. 75
- Fiscus semper obseruat. q. 103. nu. 6. f. 195
- Fiscus integram pœnam exigere potest; & dare parti. q. 105. nu. 2. f. 200
- Fiscus, in pœnis, lucratiuam causam habet. q. 105. nu. 4. f. 201
- Fiscus licni similis; quo tumescente, omnia membra languent. q. 105. nu. 5. f. 201
- Fratrī, se reconciliare negantes; ab ecclesiæ ingressu repelluntur. q. 3. nu. 2. f. 6
- Fratres, an ad pacem de morte fratris, cum patre concurrant. q. 23. nu. 1. f. 41
- Fratres, an filijs sint prædiligendi. q. 23. nu. 3. f. 42
- c Frater

I N D E X

Frater si offendatur; an pax simpliciter facta, sit uiolata. q. 40. nu. 1. f. 77

Furtum realis, nō personalis offensa. q. 43. n. 3. f. 83

H

HÆRES dictio, an de uniuersali successore accipiat. q. 11. nu. 5. f. 24

Hæredis appellatio, in materia differenti, an pro filio capiatur. q. 11. nu. 6. f. 26

Hæres si offendat, an ad integram pœnam, uel pro hæreditaria portione, cum cohæredibus teneatur. q. 59. nu. 1. f. 122

Hæredes simul cum offendente, an in promissi. de non offendendo; in solidum, uel pro portionibus hæreditarijs conueniantur. q. 60. nu. 1. f. 124

Hæres dicitur eadem persona cum defuncto. q. 87. nu. me. 2. f. 173

Hæres eadem persona cum defuncto nō dicitur; quum uerba propriè capiuntur. q. 87. nu. 8. f. 173

Hæredis persona, fictè eadem dicitur; non uerè. q. 87. nu. 6. f. 173

Hæres eius, Titio in instrumento nominato; nominatus censetur. q. 87. nu. 7. f. 173

Hermaphroditus, eius sexus dicitur; in quo præualet. q. 34. nu. 9. f. 62

Hermaphroditus, si in masculino sexu incalescit; statuto quòd stantibus masculis, continetur. q. 34. nu. 10. f. 62

Homini

MATERIARVM.

Homini hominem insidiari nephas. q. 51. n. 2.	f. 101
Honor uitæ præponitur. q. 106. nu. 4.	f. 204
Honor uitæ carior. q. 91. nu. 5.	f. 183
Honor nemini dandus. q. 3. nu. 7.	f. 8
Honor si ledatur, nec principi parèdum. q. 3. n. 8.	f. 8
Honor uitæ præfertur. q. 3. nu. 9.	f. 8
Honori filiorum, parentes derogare non possunt. q. 8.	
nu. 5.	f. 21
Hostem decipere, an priuato liceat. q. 37. nu. 3.	f. 70

I

I GNORANTES obligare non possumus. q. 61.	
num. 2.	f. 126
Indeterminata loquutio, plurali significationi æquipollet. q. 20. nu. 2.	f. 38
Inditium semiplenum, quid sit. q. 27. nu. 8.	f. 49
Indutiarum publicarum uiolatores; quomodo ple-	
ctantur. q. 51. nu. 5.	f. 103
Indutias facere, an quis cogatur. q. 3. nu. 13.	f. 10
Indutię, idē q̃ treuga; uoce barbara. q. 67. n. 1.	f. 135
Indutię quid. q. 67. nu. 2.	f. 135
Indutię unde dicantur. q. 67. nu. 3.	f. 136
Indutiarum inuentor. q. 67. nu. 4.	f. 136
Indutias facere, quis possit. q. 68. nu. 1.	f. 136
Indutię inter priuatos, an consistāt. q. 68. n. 4.	f. 137
Indutias facere, an quis cogi possit. q. 69. n. 1.	f. 138
Indutiarum uiolator, qua pœna plectatur. q. 70. nu-	
me. 1.	f. 138

Indutæ, an magis naturam belli sapiant quàm pacis.

q. 71. nu. 2. f. 139

Iniuriarum actio, fratri nō competit. q. 40. n. 2. f. 77

Iniurias facile negligit; qui scit sibi maiora a Deo remissa fore. q. 1. nu. 6. f. 3

Iniuria facta uni ex domo; ceteris quoque facta censetur. q. 40. nu. 3. f. 77

Iniuriæ ex corde dimittendæ. q. 8. nu. 4. f. 21

Iniuriæ persequutio, hæreditario iure non competit. q. 11. nu. 3. f. 24

Iniuriarum obliuio, ex longi temporis lapsu præsumitur. q. 78. nu. 5. f. 155

Iniuria defuncto facta; hæredem extraneum non respicit. q. 13. nu. 2. f. 28

*Iniuria socio itineris facta; socio quoque facta cense-
tur. q. 41. nu. 25. f. 79*

Iniuriam inultam relinquere; an dedecus sit; ex personarum qualitate perpendendū. q. 18. n. 4. f. 35

Iniuriæ dimittendæ; ut ex nobis a Deo dimittantur. q. 21. nu. 3. f. 40

Iniuria duas parat actiones. q. 29. nu. 2. f. 52

*Iniuria filio, uel uxori facta, ad patrem, & maritū, si
etè non uerè pertinet. q. 38. nu. 2. f. 73*

*Iniuriam patimur, nedum per nosmetipsos, sed etiam
per liberos. q. 38. nu. 4. f. 74*

*In pœnalibus, propriissima fit interpretatio. q. 56. nu.
me. 2. f. 117*

*In pœnalibus, a uerborum proprietate, non receden-
dum.*

M A T E R I A R V M.

- dum. quæst. 80. num. 3. f. 161
- In pœnalibus, omisſum pro omiſſo habetur. q. 80. nu. 4. f. 161
- In pœnalibus, a uerborum proprietate non recedimus. q. 87. nu. 5. f. 173
- In promiſſione de non offendendo pro conſanguineis; uerba ſtrictius interpretatur. q. 100. n. 18. f. 186
- Inſtrumentum concordie producens; delictum fateri uidetur. q. 27. nu. 4. f. 48
- Inſultans comitem meum; me aggredi uidetur. q. 41. num. 3. f. 79
- Inſultans cum armis, & perſequentione, an cautionibus controueniat. q. 93. nu. 8. f. 196
- Inſultans cum armis & admenatione, uel inſequentione; an dicatur perſonaliter offendere. q. 101. num. 11. f. 190
- Inſultus cum admenatione; an cautiones frangat. q. 101. nu. 7. f. 189
- Intereſſe & damna, an pace facta, remiſſa conſcantur. q. 29. nu. 1. f. 52
- Intereſſe propter uulnus; an pœna conuentionali ſoluta, debeat. q. 64. nu. 1. f. 131
- Iudex nihil peteti, nihil impartitur. q. 65. n. 3. f. 133
- Iudicis decretum, ultra territorium non extenditur. q. 89. nu. 3. f. 176
- Iuramentum, iuris publici defectum non ſupplet. q. 7. num. 5. f. 17
- Iuramentum, tacitam habet conditionem, ſi pars acceperet.

I N D E X

- ceptet. q. 7. nu. 6. f. 17
- Iuramentum percutiens, an probet quòd ex noua cau-
sa, non antiqua percussit.* q. 46. nu. 1. f. 88
- Iuramentum probat, an quæ ab animo dependent.* q.
46. nu. 2. f. 88
- Iuramentum homicidæ, an probet, quòd occidendi a-
nimo non percussit.* q. 46. nu. 3. f. 88
- Iuramentum purgationis quid sit.* q. 46. nu. 4. f. 89
- Iuramentum, facit actum ualere; omni meliori mo-
do.* q. 53. nu. 3. f. 110
- Ius accrescendi, an in pæna quæ fisco, & parti stipula-
ta est; locum habeat.* q. 105. nu. 1. f. 200
- Ius accrescendi, in contractibus non procedit.* q. 105.
nu. 3. f. 200
- Ius dicenti, extra territorium; impune non paretur.*
q. 89. nu. 2. f. 175

L

- L**EGIS condendæ, qui potestatem non habet,
nec quidem abrogandæ. q. 52. nu. 4. f. 107
- Legis beneficium, frustra implorat; qui in legem com-
mittit.* q. 75. nu. 2. f. 149
- Lex quod maior, ff. ad municip. in iuribus singulo-
rum non procedit.* q. 19. nu. 3. f. 37
- Libra legalis, apud Romanos, qualis erat; & quali-
ter leges de libra loquentes, accipiantur.* q. 51.
nu. 9. f. 103
- Litium circuitus euitandus.* q. 59. nu. 2. f. 123
- Maior

M

- M**AIOR pars, quæ dicatur. q. 19. n. 2. f. 37
Mandatum speciale ad pacem, an requiratur. q. 4. nu. 1. f. 11
Mandato generali, non continentur; quæ speciatim demandari solent. q. 4. nu. 3. f. 11
Mandatum ad pacem, an mandantis morte expiret. q. 5. nu. 1. f. 12
Mandatum morte finitur; etiam quod subsit ecclesiæ fauor. q. 5. nu. 2. f. 13
Masculo, & fœminæ hæredibus, an satis sit pacem habere a masculo. q. 14. nu. 1. f. 24
Masculinum in pœnalibus, an fœmininum comprehendat. q. 33. nu. 3. f. 59
Masculinum in materia indifferenti, fœmininum concipit. q. 33. nu. 6. f. 59
Mentio, uerba iniuriosa, satis diluit. q. 48. n. 5. f. 96
Miles qui iniussu imperatoris, commilitonem ad singulare certamen prouocat; quomodo puniatur. q. 51. nu. 6. f. 102
Militaris custodia, quandoque decernitur; ne quis offendantur. q. 77. nu. 5. f. 153
Minæ, pro cautionibus de non offendendo exigendis, an sufficiant. q. 74. nu. 3. f. 147
Mitius agitur; ubi de irrationabili odio tractatur. q. 43. nu. 5. f. 84
Mixtum, in odiosis, simplicium appellatione non continetur.

- tinetur. quæst. 34. nu. 2. & 11. f. 61. & 63
 Mixtum in pœnalibus, sub simplicibus non compre-
 henditur. q. 34. nu. 3. f. 61
 Monasterium pro filio monacho, an pacem faciat. q.
 12. nu. 1. f. 26
 Monasterium, habetur loco filij. q. 12. nu. 2. f. 26
 Monachis, vindicandi ius non cõpetit. q. 12. n. 3. f. 26
 Moram, quando difficultas diluat. q. 53. nu. 6. f. 113
 Morti proximus, facilis in dimittendo. q. 21. n. 2. f. 40
 Motus proprij, super noua causa moderatio. q. 45.
 num. 7. f. 90

N

- N**ATVRALE, an accidentali præferatur. q.
 34. nu. 11. f. 63
 Naturales filij, an in promissione de non offendendo
 pro se & filijs, comprehendantur; & an pater pro
 eis cogi possit. q. 85. nu. 1. f. 169
 Naturales, qui propriè dicantur. q. 85. nu. 2. f. 170
 Naturalis, in pœnalibus, propriè filius non dicitur.
 q. 85. nu. 3. f. 170
 Naturalis, an statuto contineatur; quòd pater pro fi-
 lij, condẽnationẽ soluere debeat. q. 85. n. 4. f. 170
 Naturales; an in emphyteusi, pro se & filijs compre-
 hendantur. q. 85. nu. 5. f. 170
 Naturales, civili iure, filij nominantur. q. 85. nu-
 me. 6. f. 171
 Naturales, pro legitimis & naturalibus habentur;
 in

MATERIA RV M.

in his, quæ naturali iure proueniunt. q. 85. nu. 7
fol. 171

Naturales, ad accusandum de morte patris, admit-
tuntur. q. 85. nu. 8. f. 171

Naturales, filiorum appellatione continentur; quæ
eadem militat rō; quæ in legitimo. q. 85. n. 9. f. 171

Nemo solus, satis sapit. q. 30. nu. 4. f. 54

Nocendi potentia, ad actum deducta; idem opera-
tur, quod ipse actus. q. 101. nu. 10. f. 190

Non uerbalis amor. q. 35. nu. 5. f. 68

Noxa caput sequitur. q. 60. nu. 4. f. 125

O

OFFENDERE in personam; an dicatur qui
liberos offendit. q. 38. nu. 5. f. 70

Offensa, si levis sit; an paci uis fiat. q. 44. nu. 1. f. 91

Offensio, an ex antiqua, uel recenti causa, facta præsu-
matur. q. 47. nu. 1. f. 91

Offendens, an præsumitur, quod iterum offendere nō
luerit. q. 47. nu. 6. f. 93

Offensus, indutijs durantibus; honoris iacturam nō
patitur. q. 72. nu. 8. f. 114

Offensa, quid sit. q. 90. nu. 1. f. 177

Offensa, an dicatur, si ex ea, pœna non infertur. q. 90.
num. 2. f. 178

Offensio personalis, & in personam, quomodo differe-
rant. q. 91. nu. 2. f. 181

Offensa appellatione, an levis ueniat. q. 101. n. 3. f. 188
Offensa

- Offensa levis, an promissioni de non offendendo uim
faciat.* q. 101. nu. 1. f. 187
- Offensa ex ictu cubiti, an pacem rumpat.* q. 101. nu.
me. 6. f. 188
- Offense lenitas, uel grauitas, ex personarum quali-
tate perpendenda.* q. 101. nu. 11. f. 190
- Offensus, post promiss. de non offen. ex noua iniuria,
repercutere præsumitur.* q. 103. nu. 2. f. 193
- Offendens prior, non potest, ex eo contractu agere, cui
ipse contrauenit.* q. ead. nu. 8. f. 196

P

- P**APA, uel principes, an ad pacem cogere possint.
q. 3. nu. 4. f. 7
- Pater, an pro filio, pacem facere possit.* q. 8. n. 1. f. 18
- Pater, quando iniuriarum actionem remittat.* q. 8.
num. 3. f. 19
- Pater, una & eadem persona cum filio.* q. 23. nu-
me. 4. f. 42
- Pater, pro filijs, minoribus uel absentibus, an pacem
faciat.* q. 24. nu. 2. f. 43
- Pater, magis terretur in filio, quàm in semetipso.* q.
39. nu. 3. f. 76
- Pater, an pro spurio, cauere cogendus sit; uel si pro fi-
lijs simpliciter cauerit, si spurius contraueniat, te-
neatur.* q. 84. nu. 1. f. 167
- Patri propter pacem bannito, alimenta non debentur.* q. 51. nu. 7. f. 103
- Patricide dans opem, an lege pop. de parrici. teneatur.*

MATERIARVM.

tur.q.42.nu.2.	f.81
Patri, & non marito, cur lex filiam adulteram occidere permittat.q.72.nu.3.	f.141
Pax, quotuplex sit. q.1.nu.1.	f.2
Pax interna, quæ sit. q.1.nu.2.	f.3
Pacis externæ repertor. q.1.nu.3.	f.2
Pax, unde dicatur. q.1.nu.4.	f.2
Pacis privilegia. q.2.nu.1.	f.4
Pacem inire, an quis cogi possit. q.3.nu.1.	f.5
Pax, non est vera; nisi spontanea. q.3. num.5. fol.8	
Pacem habere, uoluntatis; bellum, necessitatis. q.3. nu.6.	f.8
Pax, in testamento, an fieri possit. q.6.nu.1.	f.14
Pax absenti facta, an ualeat. q.7.nu.1.	f.15
Pax in testamento, testatore conualescente, an procedat. q.7.nu.2.	f.15
Pax, an ualeat, si extraneus pro absente stipuletur. q.7.nu.3.	f.15
Pacis uiolatoribus, quæ pœna ex constitutionibus Marchiæ, & decretis Pontificijs, imponatur. q.51.nu.8.	f.103
Pax, an ab omnibus, uel maiore parte hæredum, habenda sit. q.19.nu.1.	f.37
Pax pro se, filijs, & consanguineis, an futuros comprehendat. q.31.nu.1.	f.55
Pax, simpliciter facta, an ad adhaerentes extendatur. q.32.nu.1.	f.57
Pax pro se, et cōsanguineis, an eos cōtineat qui a materna	terna

- terna linea procedunt. q. 33. nu. 1. f. 58*
Pax & promissio de non offend. pro se, & consanguineis, an eos qui pari gradu sunt, comprehendat. q. 34. nu. 1. f. 61
Pax ad amissionem seruanda. q. 38. nu. 7. f. 75
Pax, & securitas differunt. q. 51. nu. 3. f. 102
Pax sub conditione, quod bannitus intra certum tempus, uel absque paciscentis licentia, ad patriam redire non possit, an ualeat. q. 55. nu. 1. f. 116
Pacis fauore, ualeat pactum, quo inter hostes direpta, remittantur; etiam in damnum tertij. q. 56. nu. 3. f. 118
Pax in dubio quod non sit fracta, iudicandum est. q. 56. num. 5. f. 118
Pax, si inter plures in solidum facta sit; sequuta offensa in personam unius ex una parte, ab uno uel pluribus ex alia; quomodo competat pœnæ exactio. q. 57. nu. 1. f. 119
Pax, si pro heredibus etiam facta sit; an omnes heredes, uel offensus tantum, pœnam petat. q. 58. nu. 1. f. 121
Pace pro se, & consanguineis facta cui & aduersus quem competat actio. q. 61. nu. 1. f. 125
Pace a pluribus ex una parte, pro se, et cuiuslibet eorum consanguineis & affinibus inita; si unus contrauerit, quomodo pœna exigatur. q. 63. n. 1. f. 128
Pax, ab uno ex corrixantibus producta; an alijs etiã contumacibus prosit. q. 65. nu. 1. f. 132

Pax,

MATERIA RVM.

- Pax, & reconciliatio, quomodo probentur. q. 66. me. 1. f. 133*
- Pax, inter illos casus non adscribitur, qui necessario scriptura requirunt. q. 66. nu. 5. f. 134*
- Pacem facere, ad quem spectet. q. 68. nu. 2. f. 137*
- Pacis turbator, quomodo plectatur. q. 70. n. 2. f. 139*
- Pax, perpetuò; inditiae ad tempus sunt. q. 72. nu. me. 2. f. 141*
- Pax, quam partes per se & consanguineos obseruare promiserunt; an sit uiolata, quia alter ex pacifcentibus, alterius consanguineum offenderit. q. 80. nu. 1. f. 161*
- Pax, an ex solo insultu, cum armorum euagationes rumpatur. q. 102. nu. 1. f. 191*
- Pax, maiorem requirit obseruantiam, quam promissum de non offendendo. q. 102. nu. 2. f. 191*
- Pacifcentes, si inuicem communi consensu, digliadia uerint; respectu fisci, pœnam committunt. q. 103. nu. 7. f. 195*
- Pecunia interueniente, an pax ualeat. q. 28. n. 1. f. 50*
- Pœna, quandoque debetur, ratione contemptus. q. 81. nu. 2. f. 163*
- Pœna, in cautionibus de non offendendo, adscripta; quando in totum, uel in partem, fisco debetur; an offenso, ex interuallo, repercutere liceat. q. 103. num. 4. f. 193*
- Pœna, una, & eadem, nunquid possit diuerso iure censeri. q. 103. nu. 5. f. 193*
- Pœna*

I N D E X

- Pœna conuentionalis, an in iure Pontificio, & salua conscientia, etiam ultra quàm interfit, exigatur.*
q. 64. nu. 2. f. 131
- Pœna cum ratione contemptus debetur; etiam ultra quàm interfit, exigì potest. q. 64. nu. 3. f. 131*
- Pœna maior, quando ad minorem redigatur; si dispariter sit promissa. q. 79. nu. 3. f. 157*
- Pœna licet in compromisso, ab una parte tantum promissa sit; ualeat nihilofecius sententia. q. 79. nume. 14. f. 160*
- Pœna temporalis, & pœnitentiæ effectus, ad diuersa tendunt. q. 26. nu. 2. f. 45*
- Pœnalis stipulatio, strictè accipienda. q. 41. n. 5. f. 45*
- Pœna, pacem uiolantis. q. 51. nu. 1. f. 100*
- Pœna, pacem frangentis, a iure communi imposita; an ex conuentionali, sublata censeatur. q. 52. nume. 1. f. 105*
- Pœnæ diuersæ, sicut natiuitate, an etiam impositione uel exequutione, concurrant. quæst. 52. nume. 2. f. 106*
- Pœna canonica, an statuto tollatur, in criminibus mixtis. q. 52. nu. 3. f. 106*
- Pœna, auctorem persequi debet. q. 60. nu. 5. f. 125*
- Pœna conuentionalis, pro contrafactione alterius soluta; an possit repeti. q. 63. nu. 2. f. 130*
- Percutiens saxo, sine sanguine; an cautionibus, contraheniat. q. 101. nu. 2. f. 188*
- Pluralis loquutio, quandoque separatim accipitur. q. 54.*

MATERIARVM.

q. 54. nume. 4.

f. 115

Plures, in dubio uiritim promississe censentur. q. 57.

num. 3.

f. 119

Postulare prohibitus, in una prouincia; in alia non prohibetur. q. 89. nu. 4.

f. 176

Præsidi bono, congruit prouinciam, malis hominibus expurgare. q. 77. nu. 4.

f. 153

Prætoris officium est; lites imminuere. q. 3. nu. 3. f. 6

Principi, si pax fiat; eius consiliarijs quoque facta censetur. q. 32. nu. 3.

f. 58

Prohibitio, respiciens personam tantum, non bona; et extra territorium porrigitur. q. 89. nu. 9.

f. 176

Prohibitio de non alloquendo, excommunicatos; consanguineos non complectitur. q. 34. nu. 8.

f. 62

Proijciens iaculum, pugionem, saxum, an personaliter offendat. q. 91. nu. 15.

f. 186

Promissio de non offendendo, intelligitur, rebus sic stantibus. q. 45. nu. 4.

f. 86

Promissio generalis de non offendendo subsequētem causam non complectitur. q. 45. nu. 5.

f. 86

Promissio de non offendendo est tertium genus; a pace, & indutijs differens. q. 73. nu. 1.

f. 145

Promissionis de non offendendo definitio. quæst. 73. num. 3.

f. 146

Promis. de non offendendo, an etiam ex officio tantum præstanda. q. 73. nu. 4.

f. 146

Promiss. de non offendendo, quando peti possit. q. 74. num. 1.

f. 147

Promis.

I N D E X

- Promis. de non offendendo, an ab eo qui timori cau-
sam dedit, exigi possit. q. 75. nu. 1. f. 149*
- Promis. de non offendendo, an cum fideiussore, præ-
stari debeat. q. 76. nu. 1. f. 150*
- Promis. de non offendendo, an perpetuò, uel ad tem-
pus, detur. q. 78. nu. 1. f. 154*
- Promis. de non offendendo, an ualeat, donec è diuer-
sò sit præstita. q. 79. nu. 4. f. 157*
- Promis. de non offendendo, an sit contrauentum; si fi-
lius offendatur, uel offendat. q. 82. nu. 1. f. 164*
- Promis. de non offendendo, an etiam pro filijs, & con-
sanguineis, ac familiaribus præstanda sit. q. 83.
nu. 1. f. 164*
- Promis. de non offendendo, an ad uxorem passiuè por-
rigatur. q. 86. nu. 1. f. 172*
- Promittens simpliciter, pro heredibus quoque pro-
mittere censetur. q. 87. nu. 5. f. 173*
- Promis. de non offendendo, pro se & heredibus, si
fiat; an cohæredes, pro hereditarijs portionibus,
uel in solidum teneantur. q. 88. n. 1. f. 174*
- Promissioni de non offendendo, an ex offensa uerbali
contrauentum dicatur. q. 91. nu. 1. f. 180*
- Promissioni de non offendendo personaliter, uel in
personam, an ex uerbali offensa fiat contrauentio.
q. 92. nu. 10. f. 186*
- Promissioni de non offendendo in personam; si perso-
na non tangitur, an contrauentum dicatur. q. 99.
nu. 17. f. 186*
- Promis-*

M A T E R I A R V M.

Promissio de non offendendo, quæ etiam consanguineos continet, strictius interpretatur. q. 100. nume. 18. f. 186

Promissioni de non offendendo, uel paci, nunquid contrahenisse dicatur, qui eum offendit; qui prius licet ex intervallo controuenerat. q. 103. nume. 1. fol. 192.

Protestatio, quòd cautio non ualeat, donec ab altera quoque parte præstetur, an admitti debeat. q. 81. nu. 3. f. 163

Pupillus, doli capax, sine tutore, an pacem faciat. q. 18. nu. 2. f. 35

Purgatio canonica, an a iuramento purgationis differat. q. 46. nu. 7. f. 90

Q

QUALITAS personarum, in discussione causæ attenditur. q. 47. nu. 4. f. 92

Qualitas inherens personæ principalis; an pœnam augeat in auxilium præstante. q. 42. nu. 5. f. 81

Quieti publicæ consulendum. q. 3. nu. 10. f. 6

R

RAPIENS arma è manibus eius, quo cum pacem habebat; an pacis fractor censeatur. q. 101.

Rõne cessante, cessat legis dispositio. q. 39. n. 5. f. 76
d Ratifi-

I N D E X

Ratificatio pacis, si a consanguineis non sit facta, an sequuta interim contrauentione, pœna committatur. q. 53. nu. 1. f. 108

Ratificatio re non integra, nihil operatur. q. 53. nume. 2. f. 108

Ratificatio pacis, si a fratre promissa fuerit sub pœna, cum fratres maiores fuerint; an uno maiore effecto, ratificare nolente, pœna committatur antequam cæteri maiores fiant. q. 54. nu. 1. f. 114

Ratificatione ab absentibus sequuta; an adhuc aduersus principalem, uel ratum habentes, pœna fiat exactio. q. 62. nu. 1. f. 127

Ratificatio, mandato æquiperatur; etiam in speciale mandatum requirentibus. q. 62. nu. 2. f. 127

Ratihabitio, quādo retrahatur. q. 62. n. 3. f. 128

Reconciliatio, nouam arguit causam. q. 47. n. 5. f. 93

Repetitio, ei conceditur; qui alienam præstat culpam. q. 57. nu. 4. f. 120

Reprehensalia, latine clarigationes, appellantur. q. 89. nu. 6. f. 176

Respublica, priuatorum passionibus, damnum pati, non debet. q. 37. nu. 6. f. 71

Rei illicitæ, quando quis, operam dare dicatur. quæst. 106. nu. 3. f. 203

Reuerentia præsumitur, in filio uersus patrem. q. 25. num. 2. f. 44

SAGVN-

MATERIARVM.

S

- S**AGVNTINI, dum Romæ de auxilio consulē
batur; funditus, deleti sunt. q. 74. n. 4. f. 148
- Sanguinem proprium uendere, turpe est. q. 28. nu-
me. 3. f. 51
- Sanguinis coniunctio, multum operatur. q. 34. nu-
me. 6. f. 62
- Scandalis, obuiam eundum. q. 11. nu. 7. f. 25
- Securitatem frangens, qua pœna puniatur. q. 51. nu
me. 4. f. 102
- Sententia, contra principalem, an aduersus fideiussō-
rem, exequi possit. q. 104. nu. 2. f. 197
- Seruitus, ne luminibus officiatur; etiam ad futura lu-
mina, porrigitur. q. 31. nu. 2. f. 55
- Socius, socium insultatum, defendere potest. q. 41. nu
me. 6. f. 80
- Socius Titij, qui cum Seio pacem habebat; si Titius
contraueniat, an pacis uiolator dicatur. q. 42. nu
me. 2. f. 81
- Spurij, an cessantibus legitimis, & naturalibus ac hæ-
redibus, pacem faciant. q. 16. nu. 1. f. 32
- Spurij, a iure civili incogniti; ita ut coniunctorum ap-
pellatione, non contineantur. q. 16. nu. 2. f. 32
- Spurij in cautione pro se, & filijs non comprehendun-
tur. q. 16. nu. 3. f. 33
- Spurij statuto de compromissis, inter coniunctos, non
d 2 alligan-

- alligantur.* q. 16. nu. 4. f. 33
- Spurijs, de matricidio, ius accusandi competit.* q. 16. nu. 5. f. 33
- Spurijs pater, an de ipsius morte paciscatur.* q. 17. nu. me. 1. f. 34
- Spurijs, filiorum appellatione, non continentur.* q. 84. num. 2. f. 167
- Spurijs, non sunt filij nominandi.* q. 84. nu. 3. f. 167
- Spurijs coniunctorum appellatione non comprehenduntur; nec cum eis quoad patrem, datur cognatio.* q. 84. nu. 4. f. 167
- Spurijs, iure civili, incogniti.* q. 84. nu. 5. f. 168
- Spurius, non continetur, statuto quod pater pro filio, conditionem soluere teneatur.* q. 84. nu. 6. f. 168
- Spurius, an comprehendatur statuto, quod pater pro filio damnum rependere cogatur.* q. 84. n. 7. f. 168
- Statutum, de pace ab hærede obtinenda; etiam de hæredibus intelligitur.* q. 20. nu. 1. f. 38
- Statuta pœnalia, licet publicam utilitatem respiciant; tamen strictè accipiuntur.* q. 56. nu. 4. f. 118
- Statutum, quod unus pro altero teneatur; in delinquente, extra territorium non procedit.* q. 89. nu. me. 5. f. 176
- Statutum obligans patrem pro filio delinquente; eum non alligat, si extra territorium delinquat.* q. 89. nu. 7. f. 176
- Statuti natura est; ut extra territorium, vires non porrigat.* q. 89. nu. 8. f. 176

Stylus

MATERIARVM.

Stilus Umbriae & Piceni, ut quis etiam pro consanguineis & affinibus promittat. q. 83. nu. 2. f. 165
Stipulationes de non offendendo, sunt iuris pratorij. q. 60. nu. 2. f. 124

T

TEMPORIS diuturnitas, offensionis obliuio
 nem arguit. q. 47. nu. 3. f. 92
 Testator, non praesumitur extraneum, proprie soboli
 preferre uoluisse. q. 54. nu. 3. f. 114
 Testis utrique parti coniunctus; admittitur. q. 34.
 nu. 5. f. 62
 Testes compurgatorii, quando adhibeantur. q. 46.
 nu. 8. f. 90
 Testes & instrumenta, eandem uim habere solent. q.
 66. nu. 4. f. 134
 Titulus, habetur pro non titulo; si sit inhabilis. q. 48.
 num. 4. f. 95
 Transigens super crimine, an pro confesso habeatur.
 q. 27. nu. 2. f. 47
 Transactio non fit, nisi aliquo dato, uel promisso. q.
 27. nu. 3. f. 47
 Transigens, in casibus permissis; an crimen fateri ui
 deatur. q. 27. nu. 7. f. 48
 Tutor uel pupillus, cum eius autoritate, an pacem
 faciant. q. 18. nu. 1. f. 34
 Tutor, aduersus consanguineos, pupillum defendere
 non tenetur. q. 34. nu. 7. f. 62

VERBA

- V**ERBA stipulationum, strictius interpretantur; in promiss. de non offendendo pro consanguineis. q. 100. nu. 18. f. 186
- Verba promissionis de non offendendo, mitius interpretantur; quum de irrationabili odio tractatur. q. 91. nu. 9. f. 185
- Verba, iuxta qualitatem personæ, ad quam diriguntur, capienda. q. 91. nu. 7. f. 183
- Verba, uerbis diluuntur. q. 48. nu. 6. f. 96
- Verba, in potiori significatu capienda. q. 51. nu. 10. fol. 104
- Verba cum effectu; in promissionibus, de ratificare faciendū; quid operentur. q. 53. nu. 4. f. 111
- Verba stipulationis, in contractu pacis; an largè vel propriè capiantur. q. 56. nu. 1. f. 117
- Verba statuti, in exorbitantibus, propriè intelligenda. q. 65. nu. 2. f. 132
- Verba strictius accipiuntur; cum odium est irrationabile. q. 91. nu. 4. & 9. f. 182. & 185
- Verba, iuxta proferentis qualitatem accipiuntur. q. 91. nu. 6. f. 183
- Vestes scindens, licet personam non tangat; dicitur personaliter offendere. q. 94. nu. 13. f. 186
- Vinculorum duplicitas posterior, an singulari priori præpolleat. q. 34. nu. 12. f. 64
- Vindi-

M A T E R I A R V M.

- Vindicta extraiudicialis, non iudicialis, a statuto perpenditur.* q. 14. nu. 3. f. 30
- Vindicta extraiudicialis, etiam a coniunctis a latere materno, timeri potest.* q. 33. n. 5. f. 59
- Vindicta publica, priuatorum pacto tolli non potest.* q. 36. nu. 3. f. 69
- Vindicta transuersalis, nec quidem brutis conuenit.* q. 49. nu. 2. f. 69
- Vtilitati publicæ, plurima priuilegia tribuuntur.* q. 3. nu. 12. f. 10
- Vtilitas publica, an uindictam permittat, pace non obstante.* q. 37. nu. 2. f. 70
- Vulnerati letaliter pax, an proffit.* q. 21. nu. 1. f. 39
- Vulnerati pax pro uulnere, an satis sit si mors subsequatur.* q. 22. nu. 1. f. 40
- Vxoris heredum pax, an exigatur.* q. 15. nu. 1. f. 31
- Vxor, una caro cum marito.* q. 15. nu. 2. f. 31
- Vxor, si a marito occidatur, an pater, filij, uel fratres pacem ineant.* q. 25. nu. 1. f. 44
- Vxor, mariti priuilegijs, non gaudet in pœnalibus.* q. 38. nu. 3. f. 73

F I N I S.

OCTAVIANI
VVLPELLI

A Sancto Angelo Metaurense

TRACTATVS
DE PACE, INDVTIIS,
ET PROMISSIONIBVS
DE NON OFFENDENDO.

IN QVO

*Sex & centum Quaestiones, ad forensem
praxim pertinentes, examinantur.*

S V M M A R I V M.

- 1 Pax quotuplex sit.
- 2 Pax interna, quæ sit; eiusque definitio.
- 3 Pacis externæ, repertor.
- 4 Pacis externæ, definitio.
- 5 Pax, unde dicatur.
- 6 Iniurias facilè negligit; qui scit, sibi maiora a Deo, remissa fore.

Q V A E S T I O I.

ALEXANDER III. duobus tantum capitibus (quæ ex Lateranen. Concilio, scripta reliquit; tit. de treug. & pa.) Canonistis, & maximè Guiliel. in Spe. Hosti. in summa. Abb. & Feli. sub eod. tit. in eadem materia, latiore folio, scribendi ansam præstitit: Sed quia nostra hac tempestate, adeò subcrevit hominum malitia; ut cū Lucano dicere possimus, *Nusquam tuta fides*. operæpretium duxi, ex multis quæstionibus, quæ quotidie in foro versantur: a maioribus nostris, uel omiſſis; uel summis tantum labijs (ut in adagio est) degustatis; libellum (quem tractatū uocant) sub titulo de Pace, Indutijs, & Promissionibus de non offendendo, depromere:

A re:

- re: Et breuibus antequam ad definitionem
 1 deueniamus, uidendum est, Quoruplex sit
 pax: & duplicem esse respondendum est: Vnā
 quidem, & priorem internam a Deo, qui est
 Deus pacis. Esay. 9. nostris cordibus insitan:
 de qua Matth. 5. Beati pacifici, quia filij Dei
 uocabuntur. & quæ dicitur Christi pax. ut
 Io. 14. Pacem meam do uobis; non quomo-
 do mundus dat, ego do uobis: quam & Pau.
 Roma. 1. Romanis optat: ibi, gratia uobis,
 & pax. & c. 5. Iustificati ergo ex fide, pacem
 habentes ad Deum; per Christum. & Isa.
 32. sedebit populus in pulcritudine pacis.
 2 Quæ & sic definiri potest; q̄ sit conscientiæ,
 tranquillitas, & gaudium, gratulantis, sibi
 cōdonata esse peccata. ut docet Io. Fer. d. c. 1.
 Altera autem pax, est ab hominibus inuen-
 ta; sicut & bellum. c. Ius gentium. j. distinct.
 de qua Pau. Ro. 12. ibi, cum omnibus (si fie-
 3 ri potest) pacem habentes: Quamprimùm
 omnium, Theseum Athenis introduxisse, te-
 statur Plin. natura. hist. li. 7. c. 36. Quæ & ex-
 terna dici potest: Io. Fer. supra. quia animo-
 rum conciliatio, exterioribus, nempè ample-
 xu, osculo, & alijs signis demonstratur: Bal.
 4 l. j. nu. 5. l. ij. ff. de pact. Quæ a Gof. in summa
 de treu. & pa. definitur, q̄ sit discordiæ finis:
 sed quia id etiā morte contingere posset; fit
 congrua

congrua definitio non uidetur : Bar. consil.
 200. ait esse pactum quo discordiæ, seu belli
 fit finis. d.l.j. a qua definitione omnino dif-
 sentit Raynal. Corfus. tract. repacificationū.
 c.4. dicēs, repacificationem esse duarum par-
 tium discordium unionem: & Anto. Posse-
 ui. de pertinē. ad hono. lib.2. dum definit pa-
 cem, esse animorum conciliationem; saluo
 (quatenus fieri potest) utriusque partis hono-
 re: cuius definitio, quia hodie in eiusmodi
 5 reconciliationibus plurimū paciscentium
 honori consulitur; mihi magis arridet: dici-
 turque a pactione, Bald. d.l.j. 2. not. Et hanc
 secundam pacem, qui priorem habet, facili
 6 seruat: quia facile negligit iniurias; qui scit
 maiora sibi a Deo remissa fore: ut in proposi-
 to dicit Io. Fer. d. c. 1. ad Rom. uersū. & pax.
 Et de hac secunda (priore Theologis reli-
 cta) uerba facturi sumus : his tamen quæ-
 stionibus omissis, quæ honorem facientium
 pacem respiciunt: tamquam ad iudiciale fo-
 rum non pertinentibus: & a Pari. Pu. Alcia.
 tract. de singul. certa. Mutio Iustinopol. Fau-
 sto, Posseui. Raynal. supra, alijsque monoma-
 chistis, satis superque discussis .

S V M M A R I V M .

1 Pacis privilegia, quæ sint .

A

2

Q V A E .

QVÆSTIO II.

I **Q**VÆ autem sint priuilegia, quæ pacis intuitu, lex indulgere solet; quia nostri non est instituti, extra politam messem uagari: sat erit indicasse Barbatiam consi. i. col. pen. in 3. Corset. tracta. de priui. pa. & Alcia. lib. i. de uerb. signi. ex bono quoque. fol. mihi 29. eiusmodi specialia, pleno cornu enumerantes.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pacem inire, an quis cogatur.*
- 2 *Fratri se reconciliare negantes, ab ecclesia congressu repelluntur.*
- 3 *Prætoris est officium, lites imminuere.*
- 4 *Papa, uel Princeps, an ad pacem cōpellere possit.*
- 5 *Pax non est uera, nisi spontanea.*
- 6 *Pacem habere, uoluntatis est, bellum necessitatis.*
- 7 *Honor nemini dandus.*
- 8 *Honor si ledatur, nec Principi parendum.*
- 9 *Honor uitæ præfertur.*
- 10 *Quieti publicæ consulendum.*
- 11 *Principis interest, populos habere pacificos.*
- 12 *Utilitati publicæ plurima priuilegia tribuuntur.*
- 13 *Indutias facere, an quis cogatur.*

QVÆ-

QVAESTIO III.

INDE quæritur an quis ad pacem in eundam cogi possit : & Bart. in l. congruit. nu. 4. ff. de offi. præsid. ex illo text. arguere uidetur, q̄ tam singulares personæ a Prætoꝛe, quàm Ciuitates, & Prouinciæ a Præside, ob bonum publicum, nedum hortari, sed & cogi possint : Sed profectò ex uerbis tex. hoc elici non potest. Quinimò dum dicit ibi Vlpia, q̄ congruit Præsidi curare ut pacata sit prouincia; hoc remedium adhibet; ut sollicitè agat, q̄ malis hominibus, prouincia careat; & in facinorosos animaduertat; non autem ut ad pacem eos compellat: allegat etiam tex. in l. si ususfructus. §. si inter duos, alias. l. æquissimum. ff. de usuf. sed ibi nullum uerbum de pace, qua animi rancor obliteratur; sed de ciuiliū altercationum compositione: & tex. in §. deinde. in auth. de manda. princip. quæ (si rectè perpendatur) ad rem non facit. Idem & docuisse uidetur in l. furti. §. qui iussu. ff. de his qui not. infam. si quies publica turbaretur; nō aliter; allegando eosdemmet tex. Abb. rubr. de treu. & pa. eiusdem fuit sententiæ. nempe ut tam Iudex secularis respectu subditorum, quàm ecclesiasticus respectu clericorum, ra-

A 3 uione

- tione peccati (ut eius uerbis utar) ad pacem cogere possint. adducit. c. si quis contristatus, & c. placuit. xc. distin. quæ respectu ecclesiasticæ censuræ tantum, procedunt; ut fra-
- 2 tri suo (iuxta euangelicam doctrinam) se reconciliare negantes, etiam ab ecclesiæ congressu, iuxta excommunicationem (ut aiunt uerbat ex.) repellatur: quod & perfunctoriè probat consi. 108. nu. 2. in 2. Sicut & prius adnotauerat Castren. l. quidam æstimauerunt. nume. 4. ff. si cer. peta. ex illo Iuliani responso;
- 3 quo traditum est, ad Prætoris officium pertinere lites diminuere. quod ad casum nostrum non facit: & in d. §. qui iussu. ubi, in priuatis loquendo, dicit tunc coactioni locum fore, cum inimicitia, Reipub. scandalum afferret. allegat. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de cap. & post. re. quæ eius intentionem minimè probat.

CONTRARIUM sensisse uidetur, Bald. in l. j. §. quies. ff. de offic. præfec. ur. generaliter loquendo, quod ad pacem quis debeat suaderi, non cogi: quod & probasse uidetur Alex. ad Bar. d. l. æquissimum: & respondit in terminis Marfi. consi. 98. fidem faciens de communi, aduer. Bar. supra, nu. 8. & Clar. in prat. §. fin. q. 1 §. in fin. Pet. a Plaz. epit. delic. c. 7. Immo & ipsemet Bar. qui alibi aliter tenuit; in d. l. æquissi-

æquissimum; non ausus est tenere, q̄ Iudex
 ad pacem sicut ad transac. cogere possit: di-
 cens id altiore indaginem expostulare: &
 cum eadem sententia (in priuatis loquendo)
 transit Bald. in l. expostulatione. C. de senten.
 Sed in l. cum affirmes. C. de libe. c. eam pro-
 bare uidetur limitationem; quæ a plerisq; su-
 pra tradita fuit; nempe (ut eius uerbis utar)
 nisi guerra Reip. præiudicium afferre posset:
 quem cum eadem declaratione, sequuntur
 Feli. rub. de treu. & pa. nu. 7. & Catal. trac. de
 sindi. nu. 25. cum allegantes, & in duabus ci-
 uitatibus, Principe ita iubente Marti. Laud.
 tract. de confed. prin. q. 12. allegans Bal. uice
 Bart. d. l. congruit. Sic & in Papa, Imper. uel
 supremis iudicibus tantum, non alijs; pro-
 bat Ias. d. l. quidam. nu. 4. motus ex can. cum
 inter R. seniore, de elect. sed & ibi non de
 pace, sed de bonorum tantum compositione
 4 tractatur. Sic & tandem in Papa, q̄ uniuer-
 sates, & inferiores Principes ad pacem pos-
 sit compellere, scribit Bartho. a Capua super
 constitu. regni. tit. de cultu pacis: allegando
 dd. c. præcipimus, & c. prolatum, quæ in fo-
 ro ecclesiæ tantum procedere dictum fuit. &
 c. attendendum. 19. distin. errore calami, sub
 17. q. 4. quod ad rem non facit. Vnde in tan-
 ta scribentium arietate, putarim ita con-
 cludeu

- tione peccati (ut eius uerbis utar) ad pacem cogere possint. adducit. c. si quis contristatus, & c. placuit. xc. distin. quæ respectu ecclesiasticæ censuræ tantum, procedunt; ut fra-
- 2 tri suo (iuxta euangelicam doctrinam) se reconciliare negantes, etiam ab ecclesiæ congressu, iusta excommunicatione (ut aiunt uerbat ex.) repellatur: quod & perfunctorie probat consi. 108. nu. 2. in 2. Sicut & prius adnotauerat Castren. l. quidam æstimauerunt. nume. 4. ff. si cer. peta. ex illo Iuliani responso;
- 3 quo traditum est, ad Prætoris officium pertinere lites diminueret. quod ad casum nostrum non facit: & in d. §. qui iussu. ubi, in priuatis loquendo, dicit tunc coactioni locum fore, cum inimicitia, Reipub. scandalum afferret. allegat. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de cap. & post. re. quæ eius intentionem minimè probat.

CONTRARIUM sensisse uidetur, Bald. in l. j. §. quies. ff. de offic. præfec. ur. generaliter loquendo, quod ad pacem quis debeat suaderi, non cogi: quod & probasse uidetur Alex. ad Bar. d. l. æquissimum: & respondit in terminis Marfi. consi. 98. fidem faciens de communi, aduer. Bar. supra, nu. 8. & Clar. in prat. §. fin. q. 18. in fin. Pet. a Plaz. epit. delic. c. 7. Immo & ipsemet Bar. qui alibi aliter tenuit, in d. l. æquissi-

æquissimum; non ausus est tenere, q̄ Iudex ad pacem sicut ad transac. cogere possit: dicens id altiore indaginem expostulare: & cum eadem sententia (in priuatis loquendo) transit Bald. in l. expostulatione. C. de senten. Sed in l. cum affirmes. C. de libe. c. eam probare uidetur limitationem; quæ a plerisq; supra tradita fuit; nempe (ut eius uerbis utar) nisi guerra Reip. preiudicium afferre posset: quem cum eadem declaratione, sequuntur Feli. rub. de treu. & pa. nu. 7. & Catal. trac. de sindi. nu. 25. cum allegantes, & in duabus ciuitatibus, Principe ita iubente Marti. Laud. tract. de conford. prin. q. 12. allegans Bal. uice Bart. d. l. congruit. Sic & in Papa, Imper. uel supremis iudicibus tantum, non alijs; probat Ias. d. l. quidam. nu. 4. motus ex can. cum inter R. seniore, de elect. sed & ibi non de pace, sed de bonorum tantum compositione tractatur. Sic & tandem in Papa, q̄ uniuersitates, & inferiores Principes ad pacem possit compellere, scribit Bartho. a Capua super constitu. regni. tit. de cultu pacis; allegando dd. c. præcipimus, & c. prolatum, quæ in foro ecclesiæ tantum procedere dictum fuit. & c. attendendum. 19. distin. errore calami, sub 17. q. 4. quod ad rem non facit. Vnde in tanta scribentium arietate, putarim ita con-

A 4 cludeu

- cludendum, q̄ nec uniuerſitates, nec ſingula
res perſonæ, ad pacem ineundam, etiam a
5 Principe, cogi poſſint: quia ſion eſt vera pax,
niſi ſpontanea: teſte Tho. 2. 2. q. 29. 1. mem.
& ſpontè quid fieri non dicitur, quod ex li-
bero mentis arbitrio non proficiſcitur. c. 1.
6 1 5. q. 1. unde pacem habere uoluntatis eſt,
bellum uerò neceſſitatis: ut dicebat Augu.
ad Bonif. & habetur in c. noli. 23. q. 1. & ideo
hortandi ſunt homines; non cogendi: ex di-
ctis Bal. d. §. quies. in eiufmodi. n. reconcilia-
tionibus, duo ſunt præcipua; unum reſpectu
Dei, nempe ut ex corde non ficto, fiat iniu-
riarum remiſſio: ut Mar. xj. Matth. 6: alteru
7 reſpectu honoris: qui teſte Salom. Prover. 5.
nemini dandus: nec quidem patri: ut in pro-
poſito ex Ariſtorelis ſententiâ, tradit Poſſe-
8 ui. tract. de hon. li. 1. fo. 42. pro cuius conſer-
uatione, nec etiam Principi parèdum: ut pro-
bat Mutius Iuſtin. li. 1. de duel. c. 21. quia ſu-
per eo nullum quidè ius habet: ut oſtendere
conatur Poſſeui. ſupra fol. 301. Còſequēs igi-
tur eſt, ut, cum de iniuriæ remiſſione, ex cor-
de facienda, tractetur qua in Euangelicâ do-
ctrina, homines nil durius experti ſunt; & de
9 honoris iactura; quæ uitæ nedum æquipera-
tur. l. iuſta. ff. de manumif. uin. ſed & præfer-
tur; ut adnotât Monomachiſtæ ſupra. & cum

nec

nec legi, nec naturali rōne, cōtrariū sat rectè probet; ad pacē neminē cogi posse dicamus.

Limitatur tñ hęc cōclusio, ut a tot patrum sententia, temerè non recedamus; quando ex odio inter uniūersitates, uel particulares personas concepto; maximū, atq; euidentis dam-
 10 nū Reip. uel ciuitatis tranquillitati uerosimiliter immineret: satisq; cautionibus de nō offendendo, indutijs, armorū depositione, & similibus; publica quies tuta nō foret: Tunc. n. arbitror, partes, & a Principe, & a Præsīde ad pacē compellendas; non quidē præcisè; ita ut a detentione, uel carceribus, nisi facta pace, non liberentur; sed per indirectum; principales, & magis suspectos è ciuitate, eiusmodi prætextu eijciendo, uel relegando: sub pœnis, & cautionibus quæ Principis, uel Præsīdis prudentiæ relinquuntur. & sic Bart. d. l. congruit. Bald. d. l. cum affirmes. Felin. & cæteros, fore interpretandos: idemque postea sensisse reperit Iod. Brug. enchiri. re. crimi. tit. de pa. cōmpo. c. 14 §. nūm. 4.

Limitatur etiam, ut non procedat, qñ pax saluo utriusque partis honore, fieri posset: tunc. n. etiam euidenti scandali periculo non imminente; Princeps cuius interest populos habere pacificos; discordes, nedū hortari, sed & modis de quibus s. per indirectum cogere
 potest:

pōt: cum de honoris præiudicio non tractetur; & facilis sit odij dissidiūq; depositio: & hę limitationes ob bonū publicum sustineri posse uidentur. Scimus enim utilitati publicæ, quàm plura priuilegia indulgeri: & eius fauore quandoque a regulis iuris recedi. l. de pupil. §. si quis riuos. ff. de nouis ope. nunc. ut fusius adnotauere Bald. l. j. C. de hære. uel act. uen. Roma. l. si uero. §. de uiro. ff. sol. mar. Alcia. lib. 1. de uerb. sign. uers. ex bono. & Ay mo de antiqui. tempo. 4. part. §. minus. circa 13 nu. 6. Minus dubij est in indutijs (quas tregam uocant) cum enim ad tempus fiant; nec de odij remissione, nec honoris iactura, tractetur; certius est, uniuersitates, & singulares personas ab ijs qui sibi præsumt, cogi posse; ut temporis interuallo, pax pertractari, & discordiæ componi commodè possint. ut Abb. Fel. Capua. & plerique alij supra rectè censuerunt.

S V M M A R I V M.

- 1 *Mandatum speciale ad pacem, an requiratur.*
- 2 *Administratio libera, in mandato; ad bona, non ad honorem pertinet.*
- 3 *Mandato generali, non continentur; quæ speciatim demandari solent.*

QVAE-

Q V A E S T I O I I I I .

- 1 **I**NSUPER quæritur an ad pacem faciendam, speciale mandatum requiratur; & requiri respondeo. l. mandato. ff. de procu. quæ in transactione procedit, & in pace probant Guiliel. in Spec. ti. de treu. & pa. §. i. num. 4. & Nel. tract. de ban. 3. par. 2. tempo. q. 37. Marti. de Laude tract. de confæde. princ. q. 59 quod & uerum puto, etiam si procuratorium cum libera administratione traditum constet: Villa. pand. in re. pet. l. xxiij. c. 66. Libera namque administratio, ad bona, ad censum, nõ ad honorem pertinet: ut in manumissione docet rex, in l. nec mulierẽ. C. de uind. liber. & licet tex. in c. qui ad agendũ. §. procurator. de procur. in 6. contrariũ decernere uideatur; ibi ex uerbo, pacisci; illum in pacto, non in pace, de qua agimus, accipiendum puto: ut etiam sentire uidetur Ancha. ibi, col. 2. qui ponit particularem quæstionem de pace; quam frustra poneret, si sub uerbo pacisci, canon de pace intelligeretur & ipse etiam posulo. And. cum ea transit sententia, ut speciale mandatum requiratur: ea enim, quæ non nisi speciali iussione demandari solent, mandato uerbis quæcunque generalibus concepto, non continentur;
- 2
- 3

tur: ut adnotat scrib. supra. & expressis uerbis, Alcia. li. 1. de uerb. fig. uers. exceptis igitur. fol. mihi 9. q. si in procuratorio aliquos casus similes, & eiusdem naturæ promiscuè specificatos, cum generali clausula proponamus; etiam ad pacem extendi compertum est, ut probat tex. sæpe dictus, quem ita interpretantur Lap. & Ancha. supra.

S V M M A R I V M.

- 1 *Mandatū ad pacem, an mandantis morte expiret.*
- 2 *Mandatum morte finitur, etiam quod subsit ecclesie fauor.*
- 3 *Matrimonium a procuratore reuocato, an ualeat.*

Q V A E S T I O V.

- 1 **H**IC & illa subnecti potest questio, an eiusmodi mandata, morte mandantis euanescent: & speciali pacis priuilegio adhuc uires habere censuit, Corset. tract. de priui. pa. uers. 93. nu. 28. alleg. Guiliel. supra tit. de homi. uers. sed pone. nu. 6. qui rectè perpensus, hoc non dicit: sed q. pax à uulnerato absenti, & pro eo stipulanti facta; etiam eo mortuo, rata haberi potest; & nimirum, quia respectu uulnerati, res integra

gra

- gra non erat : ut ipſemet Guiliel. arguit ibi nu. 7. & pro affirmatiua concludit etiã Marſi. ſingu. 44. incip. mandatum, & plerique alij Moderniores, allegantes Bald. in addi. ad Spec. ſupra. Sed illa additio non eſt Bal. neque Ioan. And. ita ut eorum autoritati quidquam ſit tribuendum: & allegatus tex. in l. ij. ff. ad Silla. loquitur in domino, qui teſtamento ſeruos de eius morte exculpauit. & in l. ſi uerò remunerandi. §. ſi. ff. manda. in actu, qui poſt mortem mandantis erat perficiendus: quæ quidem, quantum ad rem noſtram pertineant; prudens lector arbitrabitur. Ego a regula temerè recedendum non puto. §. penul. Inſtitu. manda. quum adductæ leges non probent; ratio non ſuadeat; nec autoritas urgeat: & licet pacis fauore plurima ſpecialia aduerſus iuris communis regulas inducta ſciam; hoc in conſequentiam trahi poſſe non
- 2 uideo: quin immò conſtat etiam eccleſiæ fauore, Epifcopi mandatum eo mortuo, litem etiam conteſtata, extingui. Cle. fin. de procur.
- 3 & non ualere matrimonium a reuocato procuratore contractum; etiam q̃ intimatio nõ fuerit ſubſequuta. c. ſi. ubi Ioan. And. de procur. in 6. cum his quæ congerit Iaſ. l. more. nu. 17. ff. de iuriſd. om. iud.

S V M-

SUMMARIVM.

- 1 Pax in testamento an fieri possit.
- 2 Actio iniuriarum, sola dissimulatione aboletur.

QVÆSTIO VI.

- 1 **I**NSUPER queri solet, an pax in testamento, sicut & in contractibus fieri possit: in quam q. Bal. l. j. nu. 5. ff. de pact. satis perfunctorie loquutus est: allegando tex. in l. ij. & fin. ff. ad Trebel. qui ad rem non faciunt. & se remittendo glo. in §. si. Insti.
- 2 tu. de iniu. quæ non in pace de qua agimus, sed in remissione actionis iniuriarum in testamento facta, procedit; & nimirum quia ea actio, sola dissimulatione aboletur, ut sonant uerba tex. ibi quidquid dicat Bos. tract. crimin. tit. de pace. nu. 20. sed & præsens questio ex sequenti dissolvitur.

SUMMARIVM.

- 1 Pax, an absenti fieri possit.
- 2 Pax in testamento facta, testatore reconualecente, an procedat.
- 3 Pax an valeat si extraneus pro absente stipuletur.
Absentia

4 *Absentia defectum, an iuramentum in pace suppleat.*

5 *Iuramentum, iuris pub. defectum non supplet.*

6 *Iuramentum, tacitam habet conditionem si pars acceptet.*

QVÆSTIO VII.

- 1 **A**N autem pax absenti facta, procedat; DD. communi uoto, non ualere testantur; nisi nuncius, epistola, Notarius, uel alia publica persona interfit; quæ absentis nomine stipuletur: ex Bar. in l. debitor. ij. ff. de arbit. & in l. j. ff. de iu. fi. & probat Bald. in l. ij. nume. 4. C. de liber. & eod. liber. dicens, quòd ea quæ in pœnitentiali foro fieri consuevit, ualet; altera uerò, quam ipse solemnem appellat, minimè: nisi organo mediante: cū quibus transuere But. c. fi. de confes. Alex. ad Bar. l. non solum. §. iniuriarum. ff. de iniu. & Nel. tract. de banni. 3. par. 2. temp. q. 43. & est satis uulgata conclusio; de qua etiam Corset. de priui. pa. nu. 27.
- 2 Vnde est, ut nuda pax in testamento facta; testatore reconualescente; bannito non opituletur. quod & ad præcedentem quæstionem pertinet. Idemq; si etiam extraneus, alieno nomine stipulatus sit; nam cessione, & ratificatione re adhuc integra sequuta, ualet stipulatio.

latio. Bar. l. stipulatio ista. §. alteri. de uerb. obli. Alex. & Moderniores adden. cons. 13. nu. 12. in prin. Dec. l. quo tutela. in fi. ff. de reg. iu.

- 4 Et idem si iuramentum accesserit, uulga. glos. in c. quoties cordis oculus. 1. q. 7. quia iusiurandum Deo præstitum uidetur. c. debitorum. de iureiur. quem absentis præsentiam supplere dicunt; & pro absente acceptare. l. properandum. §. si autem. uers. Dei præsentia. C. de iudic. & operatur ac si ille cui promittitur esset præsens. Bald. rub. C. res inter ali. ac. Anch. consi. 20. pro solutione dubiorum: etiam si nemo pro absente acceptet; ut fusius congerunt Alex. consi. 18 §. nu. 6. in 6. & 207. nu. 2. in 7. Roma. Alex. Ias. d. §. alteri. & Insti. de inutili stipul. §. eodem.

Sed horum sententia sic rudi (ut aiunt) minerva, percepta: satis tuta non uidetur. ex his quæ tradunt Bald. c. cum contingat. §. concl. de iureiur. Fab. §. si quis alij. Insti. de inutil. stipul. Anto. Bauc. de effec. iur. nu. 24. & Moderni adden. ad Alexan. dd. consi. 18 §. & 207. nec mirum quia quum lex certos modos requirat; quibus tertio ius acquiratur; putà partis præsentia, uel notorij stipulationem; iuramenti uirtus sufficere non uidetur; nisi modi illi obseruentur. ut in simili dicebat Alex. consil. 28. in 3. Feli. c. cum super. de offi.

5 offi. deleg. & Alcia. consi. 9. nu. 13. lib. 9. suadet, quia iurisiurandum, iuris publici defectum, non supplet. l. ius publicum. ff. de pact. ut non longè a casu nostro scripsit Ange. authen. de iureiuria more præsti. Sali. Ias. auth. sacram. puberum. C. si aduer. uendi. Georg. Nat. c. quamuis. de pact. in 6. & Alcia. consi. 8. nu. 16. eo. li. iuxta recentiorē impressiōē.

Certior esset hæc conclusio, si supponamus ratificationem, seu acceptationē pacis, re integra factam fuisse; quæ ab initio nuda, & inualida fuisse non uidetur: ex quo eius obseruantia iusiurandi religione Deo Opti. Max. promissa fuit. d. c. debitores: prout in pace penitus extraneo pro tertio facta, iā diximus: qui eiusmodi iuramentum pro absente acceptasse uidetur, eo casu, quo deinde absens acceperet. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. ut post R. ui. consi. 180. num. 12. in princ. Deci. consi. 432. in fi. Cagno. l. fin. nu. 273. C. de pac. respondit Alcia. consi. 28. nu. 8. & 27. nu. 4. lib. 8. habet enim iuramentum tacitam conditionem ex natura actus uidelicet si absens acceperet. arg. l. fi. C. de non nu. pecur expressis uerbis scripsit Alcia. d. consil. 28. & consil. 30. nu. 19. eo. lib.

6

B S V M

S V M M A R I V M.

- 1 Pater an pro filio, pacem facere possit.
- 2 Filius, an invito patre paciscatur.
- 3 Pater, quando iniuriarum actionem remittat.
- 4 Iniuriæ ex corde dimittendæ.
- 5 Honori filiorum, parentes derogare non possunt.
- 6 Filij in concernentibus honorem, parentibus obedire non tenentur.

Q V A E S T I O . VIII.

- 1 **I**NDE & quotidie indubium refri-
catur. An pater pro filio, pacis for-
dus inire possit; & Bart. in l. sed si
unius. §. filiosfam. ff. de iniur. quem sequuntur
Alex. & Albe. ibi, per illum tex. indistinctè
pro affirmatiua respondit: quod not. dicit
pro statuto propter pacem pœnam remitten-
te. & in l. Lucius. ff. sol. mat. nisi tamen pater
utilis esset persona; respectu filij: ut d. §. filios.
nu. 3. uel iniuriam inferens, coniunctus: per
tex. d. l. Lucius. qui rectè perpenſus Bart. in-
tentionem non probat: ut sensit etiam Côm.
ibi: cum quo Bar. in omnibus transiisse ui-
detur. Ias. l. in personam. per illum text. ff. de
pâc. quem legit sub l. contra iuris. §. si filius.
nu.

nu. 15. allegatus etiam ab Alcia. consi. 13. in
 2 v. ita ut filius pacem facere non possit inuito
 patre; Pater uerò etiam ipso repugnante: Ca-
 tal. de sindica. num. 128. decisi. Delphi. 677.
 Boer. decisi. 120. Bos. tit. de pa. nu. 16. Pet. a
 Plaz. epit. delic. c. 6. nu. 19. Clar. lib. 5. sent. 9.
 fi. q. 58. qui tamen rectè perpensi; in remissio-
 ne actionis iniuriarum, & non in pace lo-
 quuntur: Ange. d. 9. filiosam. distinguendo,
 an statuti uerba, simpliciter pacem requirât;
 uel ab offenso; ut primò casu pater; secundò
 filius, pacisci possit; tandem Bar. sequi uide-
 tur: sed tex. in d. 9. filiosam. in quo se fundat
 Bar. loquitur in actione iniuriarum, quæ pa-
 tri competit; si præsens est; si abest; filio: nisi
 parès sit uilis; ut s. quod Pet. a Plaz. & Clar.
 sensere: non autem in pace, in qua rancor;
 & iniuria remittitur: Vnde nescio quomodo
 ad statuta poenam propter odij remissionē,
 & sic ob bonum publicum minuentia; legis
 uerba trahi potuerint.

Sat cautius in remissione actionis iniu-
 riarum, loquutus uidetur Guiliel. in Spe. ru-
 3 bri. de iniu. nu. 12. dum dicit patrem remit-
 tere posse actio. iniu. prætoriam, quæ est quā-
 do iniuria punitur ex edicto; ut declarat Cy.
 in l. si non conuicij. nu. 5. C. de iniu. qui in ea
 quæ ex lege Cornæ. descendit dubitat; eam

B 2 uerò

uerò quæ ex crimine publico minimè posse contendit: ex rex. in l. inter liberas. §. filius fa. ff. de adulte. ubi ex diui Hadri. rescripto, probatur filium fa. etiam inuito patre, de adult. accusare posse, & id propter in. diuersam sententiam Azo. titu. de inin. §. datur. & Hosti. titu. eo. col. 3. transiure.

Vnde concludendum uidetur in hac. q. satis malè ab antiquioribus discussa; ut fatetur Fran. Are. d. §. filiofam. quòd aut sumus in actio iniuriarum, quæ ex edicto prætoris descendit; & eiusmodi leuibus propter quæ filii honor non læditur, prout in damnis datis in bonis filii, & simil. & patrem etiam inuito filio, remittere posse: & pacem, idest concordiam (ut aiunt) facere. Aut in actione iniuriarum, quæ ex l. Cornelia, uel publico crimine procedit; & actionis exercitium, ipso uiuente impedire filio posse; non autem remittere. argumen. l. ij. §. cæterum. ff. solut. matrimo. & nihilominus filium agere posse; nec cauere debere, rem ratam patrem habiturum, ut dicebat Vlpianus. l. lex Corne. §. illud. ff. de iniur. quia sibi principaliter non patri facta est iniuria; ut declarat Alciat. l. cum filius fami. nume. 30. ff. si certum petat. rancorem autem & odium, quod ex offensa sibi facta gerit filius, dimittere,

tere, & de eo pacem facere ad ipsum non pertinere. & ita licet non ita claresensisse uidetur etiam Nel. supra. quæst. 47. & nouis-
 4 fimè Arius Pinel. l. j. par. iij. num. 105. C. de bon. mat. & ratio suadet. nam quum eiusmodi iniuriæ, ex corde sint dimittendæ, ut habe-
 tur Matth. 5. & statim in delictis pacem re-
 quirant; ut scandalis obuiam eatur, & paca-
 tæ sint respublicæ, teste Ias. in §. Cato. num.
 59. de verb. obliga. filiorum uoluntas exqui-
 rendæ est: ut etiam sensisse uidetur Guiliel.
 5 supra. & nimirum quia parentes filiorum ho-
 nori quidquam detrahere non possunt, nec
 filii in concernentibus honorem, parenti-
 bus obedire tenentur. ut probatur ex textu
 in allega. l. inter liberas. §. filiusfam. & com-
 muni uoto docent Monomachistæ omnes:
 & maximè Posseui. tract. de honore, libro
 primo, fol. 42. prout & in subdito, respectu
 Principis, superius dictum fuit. Quod est
 clarius, si lex municipalis non simpliciter
 pacem requirat, sed ab offenso: quia filius
 principaliter offensus dicitur. d. l. lex Corn.
 §. illud. & in proposito dicebat Ange. d. §.
 filiofam.

S V M M A R I V M.

- 1 *Filius ob offensam non dicitur proditor; si pacem a patre factam, ratam non habuit.*

Q V A E S T I O IX.

- 1 **E**T hinc consequens est, ut patre pro se & filijs pacem ineunte; filius qui non ratificauit contraueniens; proditor pacisque uiolator, non dicatur: licet aduersus patrem, qui pro filiis promisit; conuentionalis poena committatur. Ex his quę scribunt Cor. consi. 26. in princ. Paris. 109. in prin. & his quę inferius latiore folio deducuntur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Filius, patre inuito, an pacem faciat.*
2 *Euangelio magis quàm patri parendum.*

Q V A E S T I O X.

- 1 **S**Ic & iisdem rationibus filius etiā inuito patre, (quò ad ipsum attinet) de offensione sibi facta, pacem

cem inire potest: & etiam quia, magis Euan-
gelio parendum; (quod iniurias dimitti iu-
bet: & cum omnibus (si fieri potest) pacem
habuerit) quàm parentibus; Matth. 5. Ro-
ma. 12.

S V M M A R I V M .

- 1 Filio qui ab hæreditate se abstinuit; an pacis fa-
ciendæ ius competat; uel extraneo hæredi.
- 2 Filius habet ius agnationis inseparabile.
- 3 Iniurię prosequutio, hæreditario iure non cõpetit.
- 4 Accusandi ius, ad proximiorẽ sanguinis pertinet.
- 5 Hæres uerbum, an de uniuersali successore acci-
piatur.
- 6 Hæredis appellatio, in materia differenti, an pro
filio capiatur.
- 7 Scandalis obuiam eundum.

Q V A E S T I O . XI.

- V. I D autem si municipali lege ca-
ueatur, q̃ homicidę ad patriam re-
stitui non possint; nisi prius ab hæ-
redibus occisorum pacem habuerint: prout
1 communiter in Italia obseruatur: An filio
qui ab hæreditate se abstinuit; uel potius ex-
traneo hæredi faciundæ pacis ius competat?
hanc. q. in arenam posuit Bart. in l. si filius
B 4 qui

- qui patri. num. 8. ff. de vulg. & pup. quem sequuti sunt Bal. Imo. Commē. Alex. Ias. qui de cōmuni testatur, nu. 21. Crot. Rui. uulg. §. Cato: primus. nu. 150. secundus. 102. Riminal. l. qui se patris. nu. 82. C. un. lib. Boer. decis. 121. & Dec. c. in præsētia. nu. 63. de proba. tenentes ius illud ad filium pertinere: ea potissimum ratione, quia ex subiecta materia statutum de hērede sanguinis, non bonorum interpretatur. nam licet filius non sit hēres in effectū, habet tñ uis agnationis inseparabile, & ius vindictæ. vt dicebat Bal. supra in calce legis, ipsiq; propensior est dolor. l. ij. §. si. ff. de adult. c. non estimamus. 13. quæst. 2. qui paterni corporis est portio. l. cū scimus. §. si. C. de agri. & cens. li. xj. & vna caro cum patre. §. hac autoritate. 35. distin. Suadet etiam quia iniuriæ persecutio hēreditario iure non competit, teste Bar. in l. damni. §. sabin. ff. de dam. infec. & proximior sanguinis in accusandi munere, aliis est præferendus. l. si vero. §. hæc actio. ff. de his qui deiecer. vel effu. cum his quæ fusius tradit Pet. a Plaz. li. j. epit. delic. c. 45. nu. 3.
- CONTRARIUM docuit Nel. d. trac. de ban. iij. par. ij. tempo. q. 35. licet casum dubium fateatur: ex communi interpretatione, quod
- §. verbum hæres de vniuersali successore intelligatur.

ligatur. l. sciendum. de verb. sig. & eiusdem
sententia fuisse asserit Bald. l. ij. C. de liber.
& eorum liber. qui de hoc nullum verbum;
immo contrarium sentit. num. 3. dum dicit,
quod pacem facere, hæreditario iure non cō
6 petit. & in. l. seq. quod in materia differenti
nomen hæredis pro filio ponitur: allegat et
Barto. sibi contrarium in §. Caro. sed pro eo,
nec quidē syllabam dicit. Verum est Areti
num, & Alc. d. l. si filius. aduersus Bart. & cō
munem sensisse, nisi simpliciter de pace ha
benda, lex loquatur, reservata tantū filiis in
iuriarum actione. Sed non id propter a prio
re sententia recedendum puto; quidquid di
xerit. Alcia. præceptor meus, (cuius opinio
num, obseruantissimus esse soleo) qui sciam
ea potissimus statuentes ratione motos, ut
quieti publicæ, & priuata consulerent, ne dū
homicidæ ad patriam proximioribus non
7 pacatis restituerentur; scandali præberetur
occasio: aduersus. l. æquissimum. ff. de usuf.
cum uulg. & hanc rationem vidi postea etiā
Ias. perpendisse, in l. cum filio fa. nume. 100.
de lega. primo.

S V M M A R I V M.

- 1 *Monasterium pro filio monacho, an pacem faciat.*
- 2 *Monasterium habetur loco filij.*
- 3 *Monachis uindicandi ius non competit.*

Q V A E S T I O XII.

- S**ED si unicus filius sit hæres, isq; ca-
pacem religionem ingrediatur; iux-
ta auth. ingressi. C. de sacrosan.
eccle. numquid a monasterio pacem habere
sufficiat? & cessantibus filijs, alijsq; coha-
redibus, satis esse putarim, quum monaste-
rium sit loco filij, uerusq; hæres. Fel. Deci.
& Moderniores. c. in præsentia. de proba. &
statuti uerba de hærede loquentia: ex eorum
proprietas hoc sonent: quam facere qui mo-
nasterio præsumt, detrectare non debent: a
3 quibus pax, alijs quotidie prædicanda est:
& quibus uindicandi ius non competit. glos.
c. fraternitas. 12. q. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 *Abbas an de homicidio in monachum pacem fa-
ciat; uel filius,*

Iniuria

- 2 *Iniuria defuncto facta, extraneum heredem non respicit.*
 3 *Clericorum arma, lacrymæ & orationes.*

Q V A E S T I O XIIII.

gis dubia, est inter maiores nostros altercatio, an monacho occiso, qui filium legitimum ante monachatum susceperat; ius faciundæ pacis ad Abbatem, uel filium pertineat: quam nouissimè discutit Iul. Clar. lib. 5. senten. 5. ff. q. 68. uers. ulterius quæro, nu. 2. 5. dicens pro filio Fede. de Sen. consuluisse; cons. 174. & Boe. de communi testari; decis. 121. quibus etiam Pet. a Plaz. epit. lib. 1. c. 42. nu. 16. multa congerens, ad stipulatur. Sed Fed. loquitur in pœna quæ a statuto hæredibus occisi applicabatur. sicut etiam & Boe. & Plaza.

Pro monasterio autem allegat Alcia. l. iij. §. Cato. nu. 17. §. ff. de uerb. obl. quo cum ipse, etiam transire uidetur; si occasione monasterij, & non eius personæ, offensio facta proponatur. quod & prius perpendisse uidetur Boe. §. nu. 9. uer. quid dicendum.

Ego autem sic distinguendum putarem; qd si de pœna hæredibus occisi applicanda tractetur; monasterium capax admittatur: pro-

ut

ut & Féd. in terminis disputando, concludit
confi. 35. aduersus ea, quæ postea. d. consil.
174. respondisse constat.

- Si uerò de pace ab hæredibus obtinenda;
monasterium a patre, uel filio occisi excluda-
tur; siue occasione monasterij, siue aliter mo-
nachus fuerit interceptus: quia iniuria defun-
cto facta, extraneum hæredem non respicit.
2 l. ff. de iniur. ut fusius docuere Feli. & Paris
c. in præsentia de proba. & Plaza. d. c. 42. nu.
18. alias municipali legi satisfactum non fo-
ret; quæ ut inimiciariæ exinguantur, pacem re-
3 quirat; si a monasterio (cuius arma lacrymæ
& orationes esse debent). c. conuenior. 23. q.
8. pax exquireretur: patre uel filijs, qui in sc-
culo remanserunt, penitus neglectis. ut. su-
pra, me pluries repetijse, memini.

S V M M A R I V M.

- 1 Masculo & fœmina hæredibus, an satis sit pacem
habere a masculo.
- 2 Fœmina, an uindictandi ius habeat.
- 3 Vindicta extraiudicialis, non iudicialis a statuto
perpenditur.
- 4 Fœminæ ad uindictam pronæ.
- 5 Fœminiarum scientia in ueneficijs praualeat.
- 6 Fœminæ uiris insidiosiores.

QVÆ-

Q V A E S T I O . XIII.

- 1 **Q**UID autem si masculus, & foemina
hæredes reperiantur; An a mascu-
lo tantum pacem habere sufficiat :
Bal. l. cum inter ueteres. C. de fidei
cõ. lib. & in l. Titia, prima. §. Lucius. 2. de leg.
2. & rectè perpensus in c. j. §. & quia. nu. 14.
qui seu, da. pos. licet in contrariū allegari so-
leat; concludit, sat esse, q̃ masculus pacem fa-
2 ciat; ac si ius uindicandi in foemina non con-
sideraretur: quod & probare uidetur Ange-
l. pro hærede. §. fin. ff. de acquir. hæred. Paul.
iij. §. Cato. nu. 9. de uerbo. obliga. transeun-
do cum Angel. ibi & gloss. d. §. & quia. Bar-
ba. in addi. ad Bal. d. §. & quia. las. l. cum filio
fam. nu. 100. de leg. ij. Dec. c. in præsentia. nu.
63. de probat. cum his quæ congerit Tiraq.
1. l. connubi. nu. 38.

In diuersam sententiam allegatur Ange. l.
unica. C. de his qui se deferunt, lib. 10. qui de
hoc nullum uerbum: item & Felin. c. cum o-
porteat. de accu. qui tamen non figit pedes;
& inter utranque uolat: Roma. & Alexand.
in d. §. fin. & d. §. Cato, & post eos Aret. Bar-
ba. Alciat. nume. 199. Boer. decisio. 131. An-
to. Gomes. c. 3. delic. nume. 65. Pet. a Plaz.
epit.

epit. delic. c. 46. num. 11. reprobantes glo. in d. 9. & quia: tamquam ius uindicandi ita foeminabus, sicut & masculis competat. l. sororem. C. de his qui. ut indi. & Bos. in pra. tit. de pa. num. 8.

- Ego in hoc opinionum anfractu, mihi ipsi non satisfacio, nisi cum hac distinctione, quod aut foemina, haeres cum masculo, instituta, est filia; uel aliter consanguinea, occisi; & tunc etiam ab ipsa, pax necessario requiratur: tū quia ut s. alias dixi, uerborum uis ita
- 3 suadet; tum etiam quia statuentes uero similiter, potius ad uindictam extraiudicialem, quam iudicialem respexerunt: ut perpendit Ias. d. l. cum filiosa. quam licet proprijs manibus, foemine facere non soleant; non est tamen, q̄ homicidam patris, uel fratris ad patriam restitutum uidentes; sanguinis ardore, atq; ira percitæ, alios consanguineos masculos ad uindicandum excitare uel pecunia, uindictam fieri, mandari non queant: suapte enim natura, mulieres uindictam appetunt: teste Iuuenale saty. 16. ibi. Vindicta; Ne
 - „ mo magis gaudet quam foemina. & quod ferro assequi nequeunt; ueneno perficiunt: scribit namque Plin. natura. histo. lib. 25. c. 2. foeminarum scientia in ueneficijs praeualere. &
 - 5 Aristote. lib. 9. animalium, foeminas, uiris
 - 6 insidio-

insidiosiores esse.

Aut sc̃emina hæres instituta; non est consanguinea; & sat esse, a solo masculo pacem requiri: & in hanc sententiam sum pronior, quia Bal. Ias. Dec. 3. simpliciter in sc̃emina loquuntur; nulla consanguinitatis mentione habita: licet ex ratione quam allegant, quod ius uindicandi sc̃eminabus non competat, sanguinis iura, non perpendant: quæ quidem hac in specie principalius attendi debent. quod & sensisse uidetur Io. Camp. tracta. de do. q. 49. nu. 2.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Vxoris hæredis, pax, an exigatur.*
- 2 *Vxor una caro cum marito.*

Q V A E S T I O XV.

- 1 idem in uxore hærede, ut supra a marito, homicidæ ministerio, separata; quo cum a Deo coniuncta fuerat, & quæ in proprium corpus offensa uidetur; ex quo erat una caro cum marito, & propter magnum amorem, quo ad inuicem afficiuntur. l. j. §. fi. C. de adul. c. gaudemus. §. quia uero. de diuor. Genes. 2. & iux. illud Pro-
- pertij

- 6, pertij lib. 4. Omnis amor magnus, sed aperte in coniuge maior.

S V M M A R I V M.

- 1 Spurij an cessantibus filijs legitimis, & naturalibus, ac hæredibus; pacem faciant.
- 2 Spurij a iure civili incogniti; ita ut coniunctorum appellatione non contineantur, nec familie appellatione.
- 3 Spurij in cautione pro se & filijs, non comprehenduntur.
- 4 Spurij statuto de compromissis, inter coniunctos, non alligantur.
- 5 Spurijs de matricidio ius accusandi competit.

Q V A E S T I O XVIII.

- 1 **I**NDE & queri potest, an cessantibus filijs legitimis & naturalibus, uel hæredibus; ut supra; Spurij ad pacem faciendam, alijs cognatis præferatur. &
- 2 quia a iure civili sunt incogniti; ita ut nec coniunctorum appellatione comprehendantur. Bald. l. id quod pauperibus. C. de episco. & cle. nec de familia, uel agnatione dicuntur: Bar. l. pronuntiatio. §. familie. ff. de uerb. sig. facile est pro negativa respondere: prout & Iodo.

- Iodo. Brugen. in Enchir. rerum crimi. c. 146.
 3 nu. 12. suadet quia qui pro se & filijs de non
 offendendo cauere tenetur, pro spurijs non
 obligatur. Dy. Bal. l. cum pater. §. nolo. ff. de
 leg. ij. Alex. l. ex facto. §. si quis rogatus. num.
 4 48. ff. ad Trebel. & qui cum coniunctis com-
 promittere cogitur, quoad spurios tutus e-
 rit: Alex. consi. 60. in 6. quidquid in naturali-
 bus respondiderit Fulgo. consi. 109. de qui-
 bus omnibus infra. q. 84.

CONTRARIUM autem receptius esse asseue-
 rant Pet. Bellus de re mili. fol. 139. nu. 64. &
 Iul. Cla. li. sententiarum. §. si. q. 58. uerfi. scias
 autem. Sed hoc, matre occisa tantum admit-
 tendum putarem; quia pro matricidio ob-
 certitudinem; ipsis accusandi ius cōpetit. l.
 si spurius. l. hac parte. ff. un. cognata. Bal. l. quis-
 quis. C. ad l. Iul. maie. Imol. Alex. d. l. ex pa-
 cto: dummodo legitimi filij non extent; &
 ex damnato coitu non procedant. teste Pét.
 a Plaz. epit. delic. c. 41. nu. 29.

S V M M A R I V M.

- I *Spurij pater, an de ipsius morte paciscatur.*

C QVAE-

QVÆSTIO XVII.

- 1 **S**icut è conuersò eadem ratione pater de morte spurij pacem facere non potest: quam his casibus, solus princeps condonabit. Iodo. supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Tutor uel pupillus cum eius authoritate, an pacem ineant.
- 2 Pupillus doli capax, sine tutore an pacem faciat.
- 3 Curator patris furiosi, an ad faciendam pacem admittatur.
- 4 Iniuriam multam relinquere, an dedecus sit; personarum qualitate pensandum.

QVÆSTIO XVIII.

- 1 **S**UCCESSIVE dubitatur, An tutor, uel pupillus cum tutoris authoritate, de morte patris; pacis fœdus inire possint: Guiliel. in Spec. tit. de homi. §. 1. nu. 6. satis confusè, eam probare uidetur sententiam, q̃ pupillus, cum tutoris authoritate possit: & post eum Bald. l. iusiurandi. ff. de iureiur. & in l. j. C. de in inte. resti. mi. nu. 4. quem

quem sequitur ibi addens Barba. Ab. consi. 108. in ij. qui respondit ualere pacem a solo pupillo doli capace cum iuramento; uirtute auth. sacram. pub. cui ad stipulatur & Ias. l. pactum curatoris, nu. 5. saltem tutoris auctoritate intercedente: & cum his etiam in tutore simpliciter, transit Bos. trac. crimi. titu. de pac. nume. 14.

3 Et etiam in curatore furiosi patris, pro filio respondit Alci. consi. 42. lib. 5.

Sed Bal. post Iaco. Butri. d. l. pactum in tutore loquendo, contrarium sentit: nisi pupillo pacem facere expediat: puta quia inimicus sit potēs, possitq; uerosimiliter ei, in persona uel bonis, nouam noxiam superaddere: non autem cum attenta pupilli qualitate, dedecus foret iniuriam inultam remittere. l. miles. §. socer. ff. de adult. quem sequuti sunt Pa. Albe. Alex. Ias. Sal. nu. 3: & Dec. nu. 7. Cur. Iu. nu. 17. Ancha. c. qui ad agendum. de procu. in 6. Pet. a plaz. epit. delic. c. 45. nu. 8. & hoc receptius esse, asserit Alex. d. l. pactum; Alci. d. consi. 42. fatetur tutorem eo casu remittere non debere, sed factam remissionem ualere.

Sed cum Bald. & sequacibus etiam ipse transeo: tum respectu pœnæ conuentionalis, quam pupillus in stipulatione ex com-

C 2 muni

muni stylo promittit; & quam Bald. & Saly. in d. l. pactum. & Bald. d. l. iusiurandi. plurimum perpendunt; & legalis, quæ grauior est, ut dixi infra. q. 51. & etiam non stipulata appositæ censetur: Tum etiam quia eiusmodi pacis contractus, longè maioris sunt pensæ, quàm fundi alienatio: in qua, ne minor decipiatur; lex tam prouidè se gessit; quippè q̄ pacem faciens, animam in feris, corpus pœnæ, bona fisco, & honorem infamiæ, in contrauentionis euentum deuincat: Nec pacem petenti, graue uideatur, pupilli pubertatem expectare; qui in parentis nece, tam præceps fuit: & pupilli ætati ac damno non pepercit: quidquid satis confusè senserint, Nel. de banni. 3. par. 2. tempo. q. 32. & Iul. Cla. in pra. §. fi. q. 58. nu. 27.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pax an ab omnibus, uel maiore parte hæredum, habenda sit.*
- 2 *Maior pars quæ dicatur.*
- 3 *L. quod maior. ff. ad municip. in iuribus singulorum non procedit.*

QV AE-

Q V A E S T I O X I X .

- 1 **S**ic & se offert uulgaris illa quæstio : An ab omnibus, uel maiore hæredum parte, pacem habere sufficiat ; in qua post Osber. Oldra. & Cyrandem Bar. in §. Cato. nu. 33. uoluit satis esse ; quòd a maiori parte haberetur : fauore pacis. l. quod maior. ff. ad municip. quem declarando etiam quomodo maior pars intelligatur, sequitur Castré. l. ij. nu. 6. C. de libe. & eorum liberi. Cro. nu. 151. Buttigel. 175. Bolo. 198. d. §. Cato. Pet. a plaz. li. 1. epi. deli. c. 46. nu. 6. & 7. qui dicit contrariam senten. iuri consonam, sed rigidam ; Emañu. Soarez, thesau. recep. sent. nu. 103. Alc. conf. 134. li. 5. dicens opin. Barto. magis communem & æquiozem. Sed ea crebrior est sententia, q̃ ab omnibus requiratur : quia in iuribus singulorum. l. quod maior locum non habet : quæ in casibus specialibus tantum procedit : ut post Bald. Raph. Rom. & alios probant. Fel. c. cum omnes. num. 27. de constit. qui de communi testatur ; Nel. tract. de banni. iij. par. ij. temp. num. 39. Ias. d. §. Cato. nu. 57. qui refert hac in specie quinque opiniones, quas operæ non est precium transla-

C 3 rare

tare. Ripa. nu. 103. Soc. Iu. nu. 273. & nouissime Alci. nu. xj. in trac. stipul. & in lectu. 172. & in l. in usu, dicēs hanc receptiorem, de verbo. signi. Dida. lib. 1. resol. c. 13. Menchiac. controuer. usu. frequen. c. 13. nu. 39. Iu. Cla. in praxi. §. fin. q. 58. num. 34. vers. frequenter.

S V M M A R I V M.

- 1 *Statutum de pace ab hærede obtinenda; etiam de hæredibus intelligitur.*
- 2 *Indeterminata loquutio plurali significationi æquipollet.*

Q V A E S T I O . XX.

- 1 **I**DEMQUE si in singulari numero statutum de hærede loquatur, ut tradunt allegati doctores, & maxime laf. & Alcia. s. quia indeterminata pronuntiatio, plurali significationi æquipollet. l. si pluribus. ff. de leg. ij. est quæ hæc opinio uerior; & quæ statuti menti inseruit: uidelicet ut scandali occasio auferatur; quæ hæredum parte tantum assentiente, potius cresceret: quidquid dixerit Bald. l. ij. nume. 2. C. de liber. & eorum lib. & l. j. ff. de pact. & post-
terga

terga tot sapientum lodo. Brug. in Enchir.
crimi. tit. de pa. num. xj.

S U M M A R I U M .

- 1 *Vulnerati letaliter pax, an profit.*
- 2 *Morti proximi faciles in dimittendo.*
- 3 *Iniuria dimittenda; ut & nobis a Deo peccata di-*
mittantur.

Q V A E S T I O X X I .

- 1 **S**ED an satis sit, pacem a mortifere
vulnerato obrinuisse: Bar. l. dam-
ni. §. Sabini. nu. 2. ff. de dam. infec.
Concludere uidetur, q̄ si statutum simplici-
ter de pace habenda loquatur; sufficiat: si ue-
rò de pace ab hæredibus consequenda, secus.
Bal. l. ij. nu. 3. C. de lib. & eorum lib. etiam
relata Bar. opinionione, in diuersam iuit senten-
tiam; uidelicet, q̄ etiam statuto de hærede lo-
quente, pax a defuncto profit: quem tandem
sequitur ibi Castren. num. 7. & Nel. tract. de
banni. 3. par. 2. temp. q. 41.

Sed a Bar. sententia, ego temerè non rece-
derem: quæ statuti uerbis magis congruit;
de hæredibus comminiscētis: & quam com-
munem dicit Roma. d. §. Sabini. & Cro. rep.

- §. Cato. in l. iij. num. 161. de uerb. obli. & consuetudine obseruari. Alcia. d. consil. 134. & etiam menti legis inseruit; quæ (ut toties repetij) in hac materia de pace habenda, pro cancellatione banni, & restitutione ad patriam, ad pacandos hæredum, & consanguineorum animos; & scandala tollenda, lata est: ultra quòd, sciunt omnes, quàm facile
- 3 morti proximi, ut & ipsis a Domino dimittatur, alijs dimittant. iuxta præceptum Christi, Matth. 6. quod & perpendunt Bar. & Alcia. supra.

Accedit, quia statuta eiusmodi, pœnam, seu pœnæ cancellationem propter pacem remittentia; ius commune offendunt; glo. in c. ad apostolicæ. de re iudi. in 6. Bal. l. diuus. ff. ad Sylla. & ideo temerè suos extra limites, non extendenda. l. quidquid astringendæ. de uerbo. obli.

S V M M A R I V M.

- 1 *Vulnerati pax pro uulnere, an satis sit si mors subsequatur.*

Q V A E S T I O XXII.

- 1 X qua, & altera emanat quæstio, An in casu quo a uulnerato pax sufficiat; pax de uulnere profit, si mors

mors fuerit subsequuta; & ea tandem crebrior uidetur sententia, q̄ non; nisi & de uulnere, & de his quæ ex uulnere sequi possent, dictum fuerit: ut sequendo Guiliel. de Suza. probant Bartol. Albe. Castr. Imol. d. l. damni. §. Sabini. & Nel. supra. quæst. 40. uel modo aliquo deprehendi possit, q̄ paciscentes etiam mortis casum præcogitaue- rint. l. j. §. si conuenerit. ff. de po. prout si uulnus esset letale, uero similiterq; de morte suspicaretur: ex ratione tex. in d. §. Sabini: ut fu- sius probat & congerit Pet. a Plaz. epit. delic. lib. 1. c. 12. col. fi. & Anto. de Padil. in l. trans- gere. nu. 27. C. de transac.

S V M M A R I V M.

- 1 *Filio occiso, an pax a patre sufficiat.*
- 2 *Fratres, an cum patre ad pacem concurrant.*
- 3 *Fratres, an filijs sint prædiligendi.*
- 4 *Pater una, & eadem persona, cum filio.*
- 5 *Exempla magni amoris parentum in filios.*

Q V A E S T I O XXIII.

- 1 N autē filio occiso, pax a patre ha- bita, etiam quòd non sit heres, suf- ficiat; Nel. de banni. iij. par. ij. tem po. q. 47. quòd sic; obiter tamen, & nulla ratione

- ratione uel authoritate reddita transeundo;
 quod & respondit Alci. confi. 105. Tom. 2.
 lib. 5. si tamen sit hæres; tanquam a proxi-
 miore hærede: allegat Iac. Bal. Sali. l. pactum
 curatoris. C. de pac. sed hoc facile admitti
 non posset statuto pacem ab hæredibus re-
 2 quirente; si hæredes puta fratres (iuxta ter-
 minos auth. defuncto. C. ad Tertul.) superes-
 sent: ad quos & sanguinis & hæreditario iu-
 re extraiudicialis, & iudicialis uindicta, per-
 3 tinet: fratres. n. tanquam eodem sanguine
 geniti, & prius cogniti quàm filii, etiam fi-
 liis in amore præponendi, si Valerio Maxi-
 mo credamus, de piet. uersus fratres, lib. 5.
 c. 5. quod saltem admittendum est, ut fatea-
 mur etiam a fratribus si cum patre hæredes
 sint, pacem requiri, & etiam ratione scanda-
 li uitandi; de quo s. q. 20. ita ut a fratribus
 hæredibus, & a patre etiam quòd ab hæredi-
 tate abstinuisset, pax requiratur: tanquam
 4 hærede sanguinis; & qui cum filio vna, & ea-
 dē erat caro, & persona. l. isti quidē. ff. quod
 met. cau. scimus. n. parentes filiorum mor-
 tem, adeo quandoq; egrè tulisse, ut etiā sibi
 5 ipsis mortem consciuerint: ut de Gordiano
 Imperatore primo eius nominis, tradit Iul.
 Capitoli. qui audita filii morte; laqueo se su-
 spēdit: & de eo qui Caroli. II. tempore, ut fi-
 lium

lium a morte liberaret; sed id crimen, falso perpetrasse confessus est: de quo Iser. cap. 1. §. publici. de pace tenen.

S V M M A R I V M.

- 1 Muliere occisa, patre, marito, & filiis existentibus, a quo pax exquiratur.
- 2 Pater pro filiis minoribus, uel absentibus, an pacem faciat.

Q V A E S T I O XXIII.

- 1 V I D autem muliere occisa, patre, marito, & filiis existentibus, an in terminis statuti de quo supra; satis sit ab uno tantum pacem obtinere. Catal. trac. de sindica. q. 128. dicit pacem prodesse, a quocunque eorum habeatur in patre & marito loquendo: nec quidquam allegat ex quo ita esse, persuaderi possim; Vnde putarim ego pacem ab omnibus copulatiue requiri propter unitatem personarum, & maximam offensam, quæ patri, & marito, filiis irrogatur: & ex ratione statuti s. toties repetita. q. 20. & 21. declarando quod pater pro filiis minoribus, uel absentibus pacisci possit, prout fusius §. q. dictum fuit.

S V M-

S V M M A R I V M.

- 1 *Vxor si a marito occidatur, an pater, filij, uel fratres pacem ineant.*
- 2 *Reuerentia præsumitur in filio uersus patrem.*

Q V A E S T I O XXV.

- 1 **I**DEMQUE dicendum si a marito uxor occidatur; stante patre, filijs, uel fratribus; ut pater pro se & filijs ipsius, possit eo modo, quo supra proxime dictum fuit, pacem facere: communes autem filij; minores, sine iudicis decreto, minime; propter reuerentiam quam patris filios lex habuisse præsumit. l. j. §. quæ onerandę. ff. qua. re. ac. nō datur. ex qua, pax potius extorta uidetur; quàm q̄ spontè processerit: quod & sentit Bos. aliter tamen concludendo, tracta. crimi. tit. de pa. nu. 21.
- 2

S V M M A R I V M.

- 1 *Blasfemanti, an profit pax a parcho habita; si pæna propter pacem minuatur.*
- 2 *Pænæ temporalis, & pænitentia effectus, ad diuersa tendunt.*

Blasfe-

- 3 Blasfemo, iure authēticorū, pœna mortis iponitur.
- 4 Blasfemus Dux, iussu Dei, ab exercitu lapidatus.
- 5 Blasfemus, quia in Deum peccat; propitiatorem habet neminem.

QVÆSTIO XXVI.

SUCCESSIVE (paciſ effectus proſe-
quendo) quæri poteſt, an municipi-
pali lege pœnam, ſeu pœnæ partē,
propter pacem remittente; proſit pax Deum
blaſphemâti; ita ut peccatum, parochio, uel epi-
ſcopo, cōfitendo, & ab eis abſolutionem ob-
tinendo; tanquam a Deo pacem habuerit; ſta-
tuti beneficio perfruatur: Bar. confi. 167. in-
cip. miniſter fratrum de Obſeruantia: pro af-
firmatiua reſpondit: quem ſequuntur Ana-
cha. & Ana. c. ſi. de maledic. Feli. c. de hiſ. nu.
5. de accuſa. Nel. de banni. 3. par. 2. temp. q.
46. Ferr. caut. 25. Dec. confi. 137. num. 3. &
Boſ. tract. crimi. tit. de pa. nu. 28.

Ego tamen nunquam adduci potui, ut cre-
derem, hanc ſententiam, quam magis com-
muniter DD. ſequuntur, iure optimo ſubſi-
ſtere: prout nec etiam in cotidiana praxi,
obſeruari uidi: quia effectus pœnæ tempora-
lis, & pœnitentiæ, tendunt ad diuerſa: &
unus cum altero non confunditur. glo. d. c.
de

- de his, de accus. nec probari uideo q̄ absolu-
tio in pœnitentia fori facta; per omnia eun-
dem effectum operetur; quem facta in iudi-
ciali: & reperi; postea Bal. l. iusiurandi. ff. de
iureiur. & in l. accusationem. C. de his qui ac-
cu. non pos. nu. 6. & Catald. de sind. nu. 131.
a Bar. dissentientes; licet obiter pertranscât:
Crediderim igitur, uerius concludi posse,
statuti uerba casum hunc non comprehen-
dere: & blasphemantes, statuti beneficio non
gaudere: quod & sentit Flor. l. ij. C. de reb.
cred. & in odium blasphemantium facile ad-
mittendum: in quos nedum statuta omnia
3 animaduertunt; sed ius ciuile, etiam pœna
mortis: auth. ut non luxu. contra natu. lex ca-
nonum. c. 2. de maledi. & diuina: ut habetur
4 Num. c. 4. & Leuit. c. 24. ubi Dux blasphemus
iussu Dei extra castra ab uniuerso exercitu
fuit lapidatus: & ut habetur 1. Reg. i Si pec-
cauerit uir in uirum, placari ei potest Deus:
5 Si autem in Dominum, quis orabit pro eo?
de quo pleno cornu Boer. decis. 301. & Iodo.
Brug. in Enchir. crim. §. grauissimum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Delicti præsumptio, an ex pace uel transactione
insurgat.*

Transi-

- 2 *Transfigens super crimine, an pro confesso habeatur.*
- 3 *Transactio non fit nisi aliquo dato, uel promisso.*
- 4 *Instrumentum concordie producents; delictum fateri uidetur.*
- 5 *Cautela ad faciendum pacem, ne delictum arguatur.*
- 6 *Concordia quod gratis fiat, uel non, an differat.*
- 7 *Transfigens in casibus permissis, an crimen fateri uideatur.*
- 8 *Iudicium semiplenum quid sit.*

Q V A E S T I O XXVII.

- 1 **V**BSEQUITUR & alia quotidiana quaestio; an ex pace uel transactione super crimine; insurgat delicti probatio, uel saltem iudicium ad torturam sufficiens; quæ (quidquid dicant DD.) penes me adhuc non est satis digesta. Nam Bart. in l. transigere. C. de transac. simpliciter dicit, transigentem super crimine, pro confesso haberi: quem & ibi sequitur Bald. si interuenit pecunia: quod idem est dicere, quod Bartol. quia transactio non fit, nisi aliquo dato: ut notatur d. l. transigere. nec longè abest Salic. nu. 25. dicens, locus esse in pacto gratuito: & Ias. num. 20. in transigente, super delictis, in quibus
- 2
- 3

quibus non est licita transactio; ita ut dam-
nari possit; secus in aliis: ut Alex. ibi; ex quò
lege permittente transigit: Bal. l. furti. §. pa-
ctus. ff. de infa. dicens quòd producēs instru-
mentum cōcordiæ, uidetur fateri delictum;
4 & habetur pro confesso, si interuenerit pe-
cunia; secus si gratis: quem & sequitur Ca-
tald. de findi. nu. 126.

Idem Bald. c. 1. §. iniuria. num. 15. de pace
iur. fir. dissentire uidetur; loquens de episco-
po, qui confessus est promississe centum Pe-
tro; ut eum de morte patris, non accusaret;
quòd ea transactio, cum fama uel aliò indi-
cio, ad tort. indicium non faciat: quia (dicit
ipse) potuit id fecisse animo redimendæ ue-
xationis.

Sic & Bru. trac. de indi. iij. q. j. par. vide-
5 tur sequi Bal. d. §. pactus; dans aliquas caute-
las, faciendi pacem ne noceat, quas las. quo-
que tradidit. d. l. transigere. Carer. in praxi. l.
obseruare. nu. 125. alios referendo, conclu-
6 dit quòd si gratis fiat concordia, non faciat
indiciu si recepta pecunia faciat.

7 Blan. repet. l. fi. ff. de quæst. nu. 306. q. tran-
sigans in casibus a lege permissis; non uidea-
tur fateri crimen; nec ex eo indicium ad tor-
tu. insurgat: in casibus autem uetitis, tacita
oriatur confessio: cum quo transire uide-
tur

tur Iul. Cla. lib. 5. senten. §. fi. ver. pax. num. 27. qui de communi testantur. Sic & Nouel. trac. ad defen. nu. 120. transire uidetur cum Bal. d. §. pactus. & Bos. in praxi. titu. de pace. nu. 23. cum Bal. d. §. iniuria. & pleriq; alii, quos prudens, omitto. Ex quorum dictis, ea crebrior elicitur sententia; quòd nūquam aliquod oriatur indicium, uel probatio, nisi cum in casibus vetitis, pecunia interueniente, sit transactio: cum quibus & ipse transeo in primo quæstionis capite; ut transiens in casibus illicitis, pro confesso habeatur: ut communi uoto adnotant glos. & scribentes omnes. d. l. transigere. Sed quòd in casibus permissis, siue simus in transactione, siue pace; indicium ad tort. non oriatur; facile dissentio: quia licet permittatur transactio in criminibus, in quibus ingeritur pœna sanguinis: prout in terminis. d. l. transigere; ut uidentur pœnæ d. legis; negare tamen nō potest, quin transigentis, uel paciscentis opinio apud probos uiros, & iustitiæ ministros, grauetur: & quin ea concordia, indicet aduersus eum, ita ut equuleo supponi possit; ne frustra facta uideatur: semiplenum. n. indicium, nil aliud est, quàm præsumptio boni uiri animum mouens, ad aliquid credendum: l. cum probatio. C. de proba. Bal. rub.

D C. eo.

C. eo. & minus quàm semiplena probatio:
Bar.l.ij. ff. de excu. tut.

Concludo igitur transactionem in uetitis
casibus, & pacem, super certo delicto fa-
ctam; ad condemnationem sufficere: in lici-
tis uerò, & in generali pace, in qua ad species
non sit deuentum; indicium ad torturam suf-
ficiens facere: quod ultimum si pacem præ-
cedat diffamatio, magis probarem: quod &
sensisse uidetur, illotis tamen manibus trans-
eundo, Iod. Brug. in Enchiri. tit. de pa. nu. 9.
& pluries in facto seruatum uidi.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pecunia interueniente, an pax ualeat.*
- 2 *Dimittite, & dimittetur uobis.*
- 3 *Sanguinem proprium uendere, turpe est.*

Q V A E S T I O XXVIII.

- 1 **D**UBITATVM etiam quandoq; fuit;
an pax, pecunia interueniente fa-
cta; ualeat: & Bar.l. atleas. §. fin. &
l. furti. §. pactus. ff. de infam. scribit, non lice-
re pro pace pecuniam dare, ante condemna-
tionem; postea uerò fortè sic. Bal.l. si. ff. de cõ-
di. ob turp. cau. dicit, licere pecuniam reci-
pere

pere, pro emendatione contumeliæ; sed non pro remissione rancoris : ut eius uerbis utar: Pau. de Cast. d. §. pactus, sentire uidetur, eiusmodi pacem, quoad minuendam statuti pœnam prodesse. Putarim ego in his uerborum ambagibus ; sic fore distinguendum ; q̃ Aut quærimus an liceat dare pecuniam ante condemnationem; & non licere, respectu pœnæ & præsumptionis aduersus ipsum insurgentis, q̃ delictum commiserit; de quo in præcedenti quæstione : Aut, an liceat pecuniam recipere, respectu actionis iniuriarũ, & damnorum & interesse, & contumeliæ remittendorum; iuxta dictum Bal. supra. & similiter licere in casibus quibus pactio seu transactio permittitur; Aut, respectu rancoris & passionis animi, & non licere; neque in foro poli; quia dicitur in Euangelio Matth.

2 6. dimittite, & dimittetur uobis: quæ remissio gratis & amore Dei, qui gratis quotidie nobis peccata condonat, Roma. 4. neque in

3 foro honoris: uedere enim eius sanguinem, penes graues, & honorificos uiros, turpe, & dedecorosum est.

Sed nihilominus omnibus hisce casibus, respectu obseruantia & beneficij statuti, pœnam ob pacem minuents, ualere: quod tacitè permittere uidetur, in quibuscunque casibus,

D 2 bus,

bus, etiam alias prohibitis, propter publicam utilitatem, & inimicitias tollendas, pacem fieri.

S V M M A R I V M.

- 1 Interesse & damna, an pace facta, remissa censentur.
- 2 Iniuria, duas parat actiones.

Q V A E S T I O XXIX.

- 1 N autem pace simpliciter facta, interesse, & damna remissa censentur. doctores sine controuersia etiam quando dictum fuit, qd remittebatur omnis iniuria, aiunt, nihilosecius repeti posse: ut ex antiquioribus, Guiliel. ad Spec. titu. de accusato. §. 1. uer. quid si uulneratus, nu. 10. Dyn. Bald. l. si tibi. §. quædam. ff. de pact. Ioan. An. Abb. c. nostra. per illum tex. de iniur. & dam. da. & ex recentioribus, Alex. consi. 168. in 2. las. l. j. nu. 16. ff. eod. Io. de Ami. consi. 88. Did. lib. 3. resol. cap. 10. Plaz. epit. delic. cap. 6. num. 40. Sylu. Aldobran. §. si. Instit. de iniur. & passim alij. Nec mirum, quia ex iniuria duæ actiones oriuntur: una ad pœnam, altera ad rem: unde remissa una, altera
- 2

tera uti non prohibemur. l. si pro furto. §. fur-
ti. ff. de condi. fur.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideiussiones de non offendēdo, an pace tollātur.
- 2 Conuentioni priori, derogatum non uidetur, nisi
expressim de hoc caueatur.
- 3 Fideiussiones de non offendendo, cum pace compa-
tibilis.
- 4 Nemo solus, satis sapit.

Q V A E S T I O X X X.

1 **D**EBITARI etiam quandoque con-
tingit; An pax subsequuta, eneruet
fideiussiones de non offendendo;
etiam quoad partem pœnæ, quæ fisco solet
applicari, si facta sit Curia agentibus non as-
sentientibus. Et memini doctorem multi no-
minis, in auditorio Illustrissimi Urbini Du-
cis, me contradicente, ita asseuerasse: allegā-
do Ange. §. si. Insti. de iniur. qui meo iudicio
ad rumbum non facit. Vidi postmodum ita
a Collegio Maceratēsi consultum fuisse: per
text. in l. Valerianus. ff. de præto. stipul. ubi
præses qui ante triennium cauēri iusserat, si
postea in longum tempus cauēri præceperit,

D 3 a priore

a priore stipulatione recessisse uideretur. Sed tot excellentissimorum uirorum pace, texturè perpensus, eorum intentionem non probat: quia quod præses in longius tempus cauere faciat; non est actum facere, primo contrarium: nec illi derogare; sed potius confirmare, & prouisionem ampliare: & sic loquitur Dec. quem ipsi allegant consi. 464. nu. 5.

- Putarim igitur, fideiussiones non tolli; fisco cui est ius quæsitum, & prætore cuius est prouisio, & cui facta fuit promissio, non consentientibus: & nimirum quia, priori conventioni derogatum non uidetur, nisi expressim de hoc caueatur. l. si. C. de noua. Bar. consi. 72. ex facto: maximè quia pax, & fideiussiones de non offendendo, sunt ad inuicem compactibilia; nec unum repugnat alteri. In concussa ergo mihi uidetur conclusio, quod nendum pace simpliciter inter partes facta; sed etiam cum expressa fideiussionum præstitarum derogatione; agentibus pro curia non assentientibus, respectu curiæ, non submoueantur. Licet mihi qui in hoc municipem habere nescio, Pleriplectomenis senis sententia, in milite Plaut. obijci possit; nempè quod nemo solus satis sapit.

S V M M A R I V M .

- 1 Pax pro se, filijs, & consanguineis, an futuros cōprehendat.
- 2 Seruitus ne luminibus officiator, etiam ad futura lumina porrigitur .
- 3 Carthaginenses, an fœdus Romanis uiolauerint; ob bellum Saguntinis postea in socios adscitis, illatum .

Q V A E S T I O XXXI.

- 1 **S**VBNECTITVR & alia frequens questio; An pax pro se, filijs, consanguineis, affinibus, & adhærentibus facta; filios, & consanguineos nondum natos & futuros affines, & adhærentes comprehendat: in qua Ioan. And. in addi. ad Specu. rub. de treu. & pa. tenet pro affirmatiua; loquendo in pace pro se & subditis, qui postea se paciscentibus dediderunt: dicens ita iudicatum fuisse: quem sequutus est Castren.
- 2 l. qui ædificium. alias l. seruitus. num. 5. ff. de seruitu. urba. ex ui illius text. ubi seruitus ne luminibus officiator, etiã ad futura lumina porrigitur. & Alex. consi. 178. num. 14. in 2. Bru. tract. de augum. 5. q. princ. nume. 11. & Ferret. consi. 167. nu. 14.

D 4 Sed

Sed tamen idem Alex. in addi. ad Bar. in l. damni, prima. §. si is qui ædes. in pen. addi. ff. de dam. infec. refert Io. An. & Pau. supra. & remittit nos ad ea quæ Bar. & ipse post eum, dixerunt in l. si conuenerit. 2. §. si nuda. ff. de pigno. act. ubi nihil in terminis, & sic questionem indiscussam reliquit. sicut & Ias. l. si stipul. fuerim. §. cum stipulamur. num. 8. ff. de uerb. obli. qui allegat in contrarium Bald. in c. inquisitioni. de appel. Sed ritè perpensus, nu. 8. loquitur in adhærentibus, & socijs, nō autem in filijs & nepotibus, de quibus uero similiter cogitari potuit.

3 Crebrior igitur uidetur Io. An. sententia; tam in filijs, & cōsanguineis, quàm in socijs: quam probat Alci. l. uerbum erit. de uer. sig. & de communi testatur. exemplo eius quod ait Titus Liuius Deca. 3. li. 1. circa princ. qui in ea controuersia, An Carthaginiēses fœderi pro se & socijs, cum Romanis, Luctatio Cos. inito; cōtrouenisse dici possent; quia Saguntinis, quos postea Romani in socios adsciuerūt; bellum intulere; aduersus Carthaginienses respondit: & ita in causa Senogalliē. iudicauit: fuitq; meum iudicium, comprobatur: & nimirum quia alias facilè paci fraus fieri posset, nouos affines, qui iniuriam inultam non relinquerent, acquirendo.

SVM-

S V M M A R I V M.

- 1 Pax simpliciter facta, an adherentes comprehendat.
- 2 Adherentes propriè qui dicantur.
- 5 Principi si pax fiat, eius Consiliarijs quoque facta dicitur.

Q V A E S T I O XXXII.

- 1 **S**ED an pax simpliciter facta, ad adherentes extendatur; Ang. in l. quæ religiosis. ff. de rei uendi. dicit tunc extēdi, quum paciscens, absq; adhærentibus stare non potest: quum & sequutus est Marti. Lauden. tract. de confœde. prin. q. 35.

- Cuius sententiam sequi non possum, si dictionem adherentes propriè capiamus :
- 2 quæ amicos spõte adhærentes, nostrasve partes fauentes, complectitur: & nõ eos qui sanguinis affinitate, uel obedientia, nobis suppetias afferre tenentur. c. ad apostolicæ. uers. & quia, de sen. & re iudi. in 6. cum his quæ tradit Ang. §. æconomi. in auth. de alienan. emphy. quidquid dicat Felin. rub. de treu. & panu. i 8. allegando Bar. & Bal. in l. j. C. si rector prouin. in alijs terminis loquentes.

Illud

- 3 Illud non diffiteor, q̄ pax Principi facta; ipsius Consiliarijs quoq; facta censetur: Bal. in Marga. in uer. liberatio: non quia adhærentium appellatione contineantur; sed q̄ sunt de Principis familia: & de illis, sine quibus Princeps stare non potest: ut dicebat Ang. s̄.

S V M M A R I V M.

- 1 Pax pro se & consanguineis, an eos contineat, qui a materna linea procedunt.
- 2 Fœminabus, an uindictæ ius competat.
- 3 Masculinum in pœnalibus, an fœmininum comprehendat.
- 4 Fœmina non comprehenditur statuto, quòd quis pro furto suspendatur.
- 5 Vindicta extraiudicialis, etiam a coniunctis late re materno, timeri potest.
- 6 Masculinum in materia indifferenti, fœmininum concipit.
- 7 Coniunctorum, proximorum, & propinquorum appellatione, utraque linea, & uterque sexus continetur.

Q V A E S T I O XXXIII.

- 1 N autem pax pro se & consanguineis, eos qui a materna linea procedunt, contineat: Dec. consil. 53. i. nu. 5.

- nu. 5. subscribendo se consilio, in materia in
 2 duciarum (quas treugam appellāt) sentit pro
 negatiua; ea ratione q̄ ius uindictæ fœminis
 non competat: iuxta glo. in c. 1. §. hoc autem
 3 notandum. de his qui feu. da. pos. & quia ma
 sculinum in pœnalibus fœmininum non cō-
 prehendat, in materia differenti: prout in
 4 statuto, q̄ quis pro furto suspendatur, respō
 dit Alex. consi. 13 §. in 1.
 5 Sed ipse in diuersam sententiam tendo;
 quia extraiudicialis uindicta, ita a coniun-
 ctis ex latere materno, sicut paterno timeri
 potest: sanguinis enim ardor, & iracundiæ
 calor etiam in ipsis operari potest; ut in pro
 6 posito dixi. §. q. 14. Et quum simus in mate-
 ria differenti; quæ eandem labet rationem:
 masculinum, fœmininum concipit; Bar. Al-
 cia. l. j. de uerbo. signi. cum his quæ latè con-
 gessit Cur. Sen. consi. 9. quod etiam clarius
 7 uidetur, quia coniunctorum, propinquo-
 rum, & proximorum appellatione, ex pro-
 prietate sermonis, nedum utraq̄ue linea, sed
 & uterque sexus, continetur. teste Anto. de
 But. consi. 9. & Alex. 11 §. nu. 10. in 2. & tra-
 dunt doctores rub. de consang. & affin. & l.
 cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquiren.
 hæred.

S V M-

S V M M A R I V M.

- 1 Pax & promissio de non offendendo, pro se & consanguineis, an eos qui pari gradu sunt, comprehendat.
- 2 Mixtum in otiosis, simplicium appellatione, non continetur. & nu. 15.
- 3 Mixtum in pœnalibus, sub simplicibus non comprehenditur.
- 4 Affectionis paritas, doli præsumptionē excludit.
- 5 Testis utrique parti coniunctus, admittitur.
- 6 Sanguinis coniunctio, multum operatur.
- 7 Tutor aduersus consanguineis, pupillum defendere non tenetur.
- 8 Prohibitio de non alloquendo, excommunicatos; consanguineos non complectitur.
- 9 Hermaphroditus eius sexus dicitur, in quo præualet.
- 10 Hermaphroditus, si in masculino sexu incalescit, statuto quòd stantibus masculis, continetur.
- 11 Naturale, an accidentali præferatur.
- 12 Vinculorum duplicitas posterior, an singulari priori præpolleat.
- 13 Affectionis ratio, semper habenda.
- 14 Amicitia, an necessitudini anteponenda.
- 16 Commune, quòd meum dicatur, est per interpretationem.
- 17 Argumentum ualet ab absurdi sequela.

Absurdi-

18 *Absurditatis uitandæ causa, etiam a propria significatione receditur.*

Q V A E S T I O X X X I I I .

- 1 **D** VBITATVM etiam scio, an pax, & promissio de non offendendo pro se, consanguineis, & affinibus in forma; eos qui pari gradu utrique parti attinent comprehendant; & responsum est, non continere: tamquam casus sit mixtus; & ideo in promissione non comprehensus. L. uim passam. §. præscriptio. iuncta glo. in uer. præscriptione. ff. ad l. Iul. de adul. Bar. l. stipulationum. 2. de uerb. oblig. & quia in odiosis, simplicium appellatione mixta non continentur. ut docent Bar. Castr. Rom. Ias. & cæteri. l. ij. ff. de uerb. obli. Cor. conf. 63. litera, O, in 2. Rui. 187. in primo. Cæpol. 19. nu. 6. & quâdo mixtū est inseparabile crebrius, & uerius esse fatetur. Alci. li. 3. de uerb. sig. nu. 60. cum seq. & multò magis ubi de pœna agitur; uero simileq; est de casu mixto a partibus nō cogitatum: ut in terminis q. nostræ tradit Vincē. Hercul. d. l. ij. col. 7. in princ. quem referunt & sequuntur Grat. consi. 114. in 2. & Socin. Iun. 103. in 3. nec mirum quia sanguinis coniunctio, & affectionis paritas, omnem dolū,
- &

& sinistram suspicionem excludit. l. non so-
 5 lum. ff. de ritu nupt. Inde est ut testis utrique
 parti coniunctus, qui alias repelleretur; ad-
 6 mittatur: Bar. l. qui testamento. ff. de testam.
 & Soc. c. cum oporteat. de accusa. constat. n.
 sanguinis coniunctionem, multum operari:
 & coniunctos a generali promissione, pro ex-
 ceptis haberi. l. humanitatis. C. de excus. tut.
 7 ubi tutor, qui pupillum defendere promisit;
 aduersus consanguineos ipsum tueri ex pro-
 8 pria persona non cogitur. c. inter. de senten.
 excommu. ubi prohibitio simplex de non al-
 loquendo excommunicatos, sanguine con-
 iunctos non alligat: cum his quæ fusius con-
 gerit Alcia. de uerb. sign. lib. 1. uer. item pro-
 pter affinitatem.

Sed quid si dispari gradu iungantur? &
 plerique dissentire uidentur. l. quæritur. ff.
 9 de sta. ho. ubi Vlpia. Hermaphroditum eius
 sexus comparandum existimauit; qui in eo
 præualeret: & ideo responsum extat consue-
 10 tudine existente, q̄ masculi in feudo, fœmi-
 nis præferantur. Hermaphroditum si in ma-
 sculino sexu magis incalescat, admitti: &
 cum hac sententia, Grat. & Soci, transiisse
 uidentur.

Verùm hac in specie, quidquid ipsi adseue-
 rent, ego potius perpendendum puto, An
 consan-

consanguineus affectione uel factione (ut aiunt) magis uni quàm alteri adhæreat, quàm gradu, & sanguine: quia multoties contingit, q̃ laxiore gradu coniunctus; affectione, & sequela propinquiorem superet: & eas partes sequatur, quas proximior non sequitur. Vnde si stipulationis causam, & rationem spectemus; magis ex affectione, quàm ex graduum dinumeratione, commouebimur. ut etiam perpendisse uidetur (summis tamen labijs degustando) Paris. consil. 114. nu. 21. uer. præterea. lib. 4. qua quidem affectione, seu factione cessante, uerius, & æquius esse uidetur: quòd utriusq; partis consanguinei, in generali stipulatione non contineantur: ut etiam ex Alcia. deprehendi uidetur. §. num. 62.

Suadet etiam quia, si gradus prioritatem, hac in specie attenderemus, in qua consanguinei, & affines nominantur; tricæ penè inextricabiles, cotidie insurgerent: Quid enim si quis, uni ex consanguineis paciscentibus sit consanguineus in tertio uel in quarto; & alteri affinis in secundo? Vel si uni sit consanguineus in primo; & alteri consanguineus & affinis in secundo? An naturale in posteriore gradu præferatur, accidentali in priorè? & an uinculorum duplicitas nempe consanguini-

- 12 sanguinitatis, & affinitatis in posteriore, unico, sed sanguinis in proximiorē præpolleat? & similibus; in quibus (ut in adagio est) Delio natatore opus esset. Sequitur ergo uerius, & æquius fore, ut non gradus proximitatem, sed sequelam, & factionem tantum
- 13 in eiusmodi pœnalibus attendamus: affectionis enim ratio semper habenda est. l. cum seruus extero. ff. de leg. 1. quod & sentisse uidetur Guiliel. in Spec. tit. de treu. & pa. num. 6. ut etiam in materia differenti, quàm pluribus exemplis, probat Tiraq. tract. de pœ. tempe. causa. 22. Vbi etiam ex Platonis, & Solonis
- 14 legis probatur, plerumq; amicitiam, necessitudini anteponendam: quæ prudens omitto: ne alienis (ut aiunt) racemis, uindictam mihi comparasse uidear.
- 15 Huc etiam pertinet, quia in pœnalibus, & strictè interpretandis, mixtum sub simplicibus non continetur: & q̄ de uno magis sit particeps. c. statutum. de elect. in 6. ubi decretum q̄ possidens parochialem, intra annum ad sacerdotium promoueatur; alioquin sit priuatus; quum sit pœnale, possidentem parochialem collegiatam non comprehendit: ut propriè in terminis nostris probat Soci. d. consi. 103. num. 6. uers. præterea, allegando Rui. d. consi. 114. nu. 7. Quæ sententia certior
- reddere-

- redderetur, si stipulationi, pronomen eius, additū proponeremus: quia promittens pro se & eius consanguineis; pro suis tantum consanguineis, idest qui non forent etiam alterius partis consanguinei, promississe censeatur: ui uerborum & communi loquendi usu
- 16 sic suadentibus: Quod enim commune est, meum dicatur; est per interpretationem, & largè loquendo; & non iuxta uerbi proprietatem; ut post antiquorum terga, tradunt Deci. in l. quod nostrum. ff. de reg. iu. & Alci. in præfatione. de uerb. signi. lib. 1. quod eò magis est dicendum; quando in eadem stipulatione, quilibet pro suis promittit; ne uideantur in utraque stipulatione contineri: quo casu ualdè absurdum sequeretur; nempe ut communis consanguineus, paci seu promissioni de non offendendo, contraueniret; siue unā,
- 17 siue alteram partem offenderet: quod non est dicendum: scimus enim ualere argumentum etiam ex absurdi sequela. l. nam absurdū. ff. de ope. liber. & causa absurditatis euitandæ, fas esse etiam a propria significatione recedere: ex Bar. in l. omnes pop. 6. q. princ. & congestis a Dec. c. cū inter. nu. 7. de excep.
- Idque etiam clarius esset; si in stipulatione dictum foret, pro se & eius consanguineis ex parte una; & ꝑ se & consanguineis eius ex
- E par-

parte altera. uideretur enim, q̄ ea uerba communem sanguinis coniunctionem; quæ nullo iure ciuili dirimi potest, penitus excludât. uulg. l. iura sanguinis.

His etiam accedit periculi cessantis ratio, nempe q̄ credendum non est, q̄ ex offensione in consanguineum facienda; & ferè proprii sanguinis effusione; uelit quis eam iniuriam uindicare, quam consanguinei consanguineus, sibi intulerat; & exultationi ipsius iam læsæ nouam notam superaddere, & iuxta illud Horat.

Incidere in Scyllam cupiens uitare Charybdim.

& ita ex facto consultus respondi, & Romæ obtinui; licet solus hanc sententiam tueri nitar: possitque mihi meritò græcorum illud symbolon obijci, εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ, id est unus uir, nullus uir.

S V M M A R I V M.

- 1 Affines in secundo affinitatis genere, an sub pace pro affinibus contineantur.
- 2 Affinitatis primo generi, quoties per copulam, persona additur; contrahitur affinitas in secundo gradu.
- 3 Affinitas quando morte dissoluatur.

Affini-

- 4 *Affinitate soluta, an statutum de compromissis procedat.*
 5 *Nouercalis amor.*

Q V A E S T I O X X X V .

- 1 **A**N autem affines in secundo affinitatis genere contenti, in eiusmodi promissionibus cōprehendantur; ab alijs adhuc discussum non uidi: memini tamen, me pro affirmatiua Senogalliæ iudicasse, in marito priuignæ: & mea sententia
 2 fuit confirmata, scimus enim quotiescunque primo affinitatis generi per copulā persona additur; affinitatem in secundo gradu contrahi: ut docet glos. communiter recepta, in c. non debet, de consangu. & affini. quæ dat exemplū in marito uxoris olim fratris mei: quod uinculum licet hodie iure Pontificio, respectu matrimonij sit sublatum. d. c. non debet, & tradit Ioan. And. in arbo. in princ.
 6. quò ad alios effectus ciuiles, aliud dicendum est: nec ab eiusmodi sententia licet rigorem præferat, his concurrentibus quæ in dicto casu cōcurrebant recederem: & primo, q̃ persona putā priuigna (quæ secundo
 3 affinitatis generi causam præbuit) uiuat: quia morte ipsius soluitur affinitas: ut in testimo

E 2 mo

4 nio reddendo tradunt glos. & Ange. in l. sed & hoc. in uer. succurrendū. ff. de re iudi. & in statuto, de compromissis. Bar. Bald. l. qui eorum. §. affinitatis. ff. de postul. Castren. l. rei iudicata. §. socero. ff. sol. mat. & propriè in promissione de non offendendo, Caccialu. repeti. l. omnes pop. ff. de iusti. & iur.

Secundò, q̄ inter promittentem, & eiusmodi affinem in secundo affinitatis genere, sit amicitia, & necessitudo talis, ex quibus dignosci possit, eos ad inuicem pro coniunctis, seu attinentibus haberi: quia solent plerunque vitricus & priuigna, priuignus, & nouerca, mutuo se odio prosequi, ut inde in
5 adagio sit, nouercalis amor: ac per antiphrasim de odio intestino, intelligatur: ut nimirum dixerit Poeta ille, primo Metamor.

Lurida terribiles, miscent aconita nouerca.

Quæ omnia prudens iudex, ex animi eius religione, perpendet.

S V M M A R I V M.

- 1 *Bannitus, an possit impunè offendi, priore pace non obstante.*
- 2 *Bannitus, civitatis hostis efficitur.*
- 3 *Vindicta publica, priuatorum pacto tolli non potest.*

Q V A E-

Q V A E S T I O . XXXVI.

I Ec illa omittenda est quaestio, An pace facta cum inimico; ipse effecto bannito, & statuto existente, q̄ possit impune offendi; uel q̄ teneatur quilibet enim offendere, (prout ex bullis III. & V. Pij, post alios) dicatur fracta: & conuentionali p̄næ locus sit: in qua licet Ias. in l. qui seruum. nu. 5. dicat pro affirmatiua Bononiæ determinatum fuisse: quia bannitus ex suo contractu & prouisione securitatem habebat.

Nihilominus crebrior est in diuersum sententia; quam probauere Bar. Bal. l. ij. C. quando lic. se sine iudicio. & cons. 221. in 2. in anti. Oldra. Alex. Are. Ias. d. l. qui seruum, qui de communi testantur: Nel. tract. de ban. 2. par. 2. temp. q. 5. r. & plerique alij, quos ipsi latiore folio congesserunt: etiam iuramento de non offendendo non obstante: quia tempore offensionis, bannitus effectus est hostis ciuitatis; & alia persona, diuersa a prima: & noua offendendi causa emerfit, scilicet bannum: Et quia publica uindicta, priuatorum pacto tolli non potest: ut aiunt Barto. Ias. & Nel. supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Bannito, an pax sit seruanda.
- 2 Vtilitas publica, an uindictam permittat, pace non obstante.
- 3 Hostem decipere, an priuato liceat.
- 4 Fides etiam hosti seruanda.
- 5 Banniti publici hostes.
- 6 Respublica priuatorum pactiōibus damnum pati non debet.
- 7 Bannitus capi potest, pace non obstante.
- 8 Bannitum stante pace, an in foro honoris capere liceat.
- 9 Bannitum capiens iussu iudicis, an excusetur.

Q V A E S T I O XXXVII.

- 1 **M**AIOR est difficultas, si pax cum bannito facta proponatur. in qua Bar. supra concludit pacem non rumpi, & pœnam non committi: quum offensio propter publicam utilitatem permittatur; quæ priuatorum pacto tolli non potest. l. ius pub. ff. de pact. & idem probat in l. j. §. non fuit. ff. de do. per tex. ibi: ubi habetur
- 3 licere priuato hostem decipere: & q. j. incip. statuto Lucanæ ciuitatis. quem tandem post
Oldra.

Oldra. sequuntur Bal. l. iurifgentium. §. sed si
 paciscar. secunda & tertia lectura. ff. de pact.
 & in d. l. j. §. non fuit, dicens ita Florentiæ ser
 uari uidisse. & in l. data opera. nu. 33. C. de ac
 cus. Ange. Imol. Alex. d. l. qui seruum. de uer.
 oblig. Nel. supra q. 52. allegans Ioan. And. in
 reg. frustra. de reg. iur. in 6. & Cor. conf. 217.
 in fin. lib. 1.

CONTRARIUM disputando tenuit Iac. de Bel
 ui. & Ray. in l. j. C. ut infra certum temp. Bal.
 l. j. C. quando licet respectu pœnæ conuentio
 nalis dubitare uidetur; & in rub. de treu. &
 pa. dicit pacem etiam bannito, obseruandā:
 4 quia fides etiā hosti non est uiolanda. l. quod
 debetur. ff. de castren. pecu. Ias. d. l. qui seruū.
 nu. 5. concludit offendentem bannitum, pœ
 na publica non teneri; sed cōventionali; quæ
 parti applicetur: ad quam se uoluit, & potuit
 obligare.

Sed prior sententia nēdum crebrior, sed
 & uerior mihi uidetur: supposito ut supra,
 5 q̄ banniti impune offendi possint: cum. n. pu
 blici hostes dicantur, non licet priuatis cum
 ipsis pacis inire fœdus: quia læditur publica
 utilitas: quæ est q̄ banniti offendantur, & nō
 6 clipeo pacis priuatorum tueantur. nec de
 bet Respu. priuatorum pactionibus, damnū
 pati: ut probatur ex distinctione labeo. d. §.

E 4 sed

- sed si paciscar. & ubi non tenet, pax nec pœna in ea contenta ualere potest. iuribus uulg.
- 7 Sicut & liceret post pacem, bannitum capi facere, & q̄ contra ipsum exqueretur sententia, sollicitare: cui. n. quod est plus permittitur; multò magis quod est minus conceditur. uulg. reg. cui plus.
- 8 Aliud tamen in foro honoris censendū; in quo bonus ille dolus, q̄ liceat hostes decipere, de quo in d. §. non fuit; non consideratur: sed q̄ fides sit inuiolata, & promissio non offendi pura, simplex, & illibata: Fateor tamen, q̄ qui eiusmodi bannitos iudice iubente, persequeret & occideret; penes graues, & probos uiros, excusaretur. superioris enim iussus iustam excusationem præbet. l. Lucius. ff. de euic. Dec. l. non uidetur. §. qui iussu. ff. de regu. iur.
- 9

S V M M A R I V M.

- 1 Filij uel uxor si offendantur, an paci simpliciter facta contrauentum dicatur.
- 2 Iniuria filio, uel uxori facta, ad patrem, & maritum fictè non uerè pertinet.
- 3 Uxor mariti priuilegijs non gaudet, in pœnali-
bus.
- 4 Iniuriam patimur, nedum per nosmetipsos, sed etiam per liberos.

Offende-

- 5 Offendere in personam, an dicatur qui liberos offendit .
 6 Filium uel uxorem offendens, an promissioni de non offendendo contrahenerit.
 7 Pax adamussim seruanda .

Q V A E S T I O XXXVIII.

- A**N autem pace simpliciter cum Titio facta, controientum dicatur, & pœna commissa; si eius filij uel uxor offendantur. Io. And. in regu. frustra. de reg. iur. in 6. in mercuri. negatiuè respondit: quem sequutus est Ang. l. si ita stipul. 4. §. grifogonus. de uer. obli. & Arc. l. ij. §. j. ff. sol. ma-
 2 tri. & consi. 130. nam iniuria uxori, uel filio illata; ad maritum uel patrem pertinere uidetur, non uerè, sed fictè, & in consequentiâ laut qui aliter. §. si. ubi Bar. ff. quod ui aut clâ;
 3 & licet uxor, mariti priuilegio gaudeat; aliud tamen in pœnalibus. c. omnia. de reg. iur. in 6. & ita in specie nostra post longam discussionem affirmat Pet. a Plaz. lib. 1. epit. delic. c. 6. nu. 29.

Sed in contrariam sententiam, frequèntius, itum est: ut sentiunt Dy. Bar. nu. 10. Imo. Rapha. Pau. d. §. grifogonus: ex ratione quam allegant; q̄ certè sunt persone, per quas iniuriâ patimur;

- patimur; ut expresse in uxore. ibi Are. sibi cōtrarius, & Ias. nu. 52. Dec. l. j. nu. 10. C. de in ius uoc. Calca. confi. i 19. nu. 6. Luc. de Pen. nūcupatim in uxore. l. j. q. 20. C. de pub. lēti. li. 12. & in uxore & filijs Alci. l. si q̄s nec cau sam. nu. 40. ff. si cer. pet. & Tiraq. de leg. con nubia. l. xv. nu. 55. & 65. quia filium, uel uxorem offendens; dicitur uerè patrem, uel maritum offendere: quia sunt unum corpus & una caro. l. si. C. de impu. & alijs: qui & potest proprio nomine, iniuriarum actione agere: quia dicit tex. in §. patitur. Insti. de iniur.
- 4 patitur quis iniuriam, non solum per semetipsum; sed etiam per libros suos, quos in potestate habet; & per uxorem suam. Suadet quia pœna quæ uasallo imponitur, si quid fecerit aduersus Dominum; procedit etiam in faciente contra Domini filium: Bar. Bald. l. j. §. domini. ff. ad Sylla. cum his quæ fufius congerit Tiraq. l. si unquam. in princ. nu. 22. C. de reuo. dona.
- 5 Limita tamen si promissum esset non offendere in personam: ut docet Tiraq. supra num. 65. allegando Alcia. in uulg. §. Cato. de uerb. oblig. quod & fatetur Are. d. §. grisogonus. Sed hoc uerum puto in promissione de non offendendo; & pœna conuentionali; non autem respectu pacis, quæ nihilominus
- rupta

rupta diceretur; & actionis iniuriarum, in qua maritus propriam iniuriam pati dicitur. l. iniuriarum. C. de iniur.

- 6 Quòd si promissio de non offendendo simpliciter facta fuerit, amplius deliberandum; potiusq; negatiuæ sententiæ adhærere: quia
- 7 ibi de pœna tantum, non de pæcis uiolatione tractatur: quæ adamussim obseruanda est: & in his terminis loquitur Pet. a Plaz. & plerisque alij contrarium tenentes.

S V M M A R I V M.

- 1 *Filius offendens eum, quo cum, pater pacem, uel cautiones habebat; an paci, uel promiss. contravenisse dicatur.*
- 2 *Contrariorum eadem disciplina.*
- 3 *Pater magis terretur in filio quàm in semetipso.*
- 4 *Amor descendit, non ascendit.*
- 5 *Ratione cessante, cessat legis dispositio.*
- 6 *Argumentum a ratione cessante.*

Q V A E S T I O . XXXIX.

- 1 ED. quid è diuerso si filius cum patre pacifcentem, uel cautiones de non offendendo habentem offendat? & ne contractus claudicet, uel quis passi uè

- 2 uè & non actiue in promissione cōtineatur; utq; contrariorum eadem sit disciplina iuribus uulgatis respondendum uideretur pacem & cautiones uiolari.

- Cuius tamen contrarium mihi magis aridet; rationibus de quibus supra, & infra ti. de promiss. de non off. q. 82. nec mirum quia ratio quare filium offendens, pacem cum patre in ita uiolat; est quia ut dixi supra ipsi iniuriarum actio competit. Insuper quia pater ex territione in personam filij, magis quam in propriam commouetur: uulg. l. isti quidē. ff. quod met. cau. quia magis operatur patris amor in filium; quam filij in patrem, qui facilius descendit, quam ascendat. & pater est caput familias non filius: quæ rationes in specie nostra penitus cessant: & idē cessare debet legis dispositio: si argumēto a ratione cessante uti uelimus, l. j. ff. de legi. tu. l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. patro. & etiam quia Pax diligentius seruanda est; ut supra. q. proxima.

S V M M A R I V M.

- 1 *Frater si offendatur, an pax simpliciter facta, sit uiolata.*
- 2 *Iniuriarum actio, fratri non competit.*
- 3 *Iniuria facta uni ex domo, cæteris quoque facta censetur.*
- 4 *Amor in fratres.*

QVAE-

QVAESTIO XL.

- 1 **Q**UID autem in fratre? doctores præ
dicti omnes uno ore concordant;
2 ex offensione sibi facta, pacem nō
rumpi: quia nec etiam fratri competit iniu-
riarum actio: quum frater non sit de perso-
nis enumeratis. in l. j. & seq. ff. de iniu. & quia
ille dicitur propriè offensus; ad quem pro-
prio nomine eiusmodi actio pertinet: teste
Dy. Bar. Imo. Alex. d. §. grisogonus. & probat
Bal. c. 1. §. similiter. qui. mo. feu. amit.

- Quod respectu conventionalis pœnæ du-
bio procul procedit: quo uerò ad pacem ui-
3 detur subsistendum; quia offensio facta uni
de domo, cæteris quoque facta uidetur. ar-
gum. l. j. ubi Bald. num. 1. & 6. C. si quacun-
que præd. potest. & sentit Ias. d. §. grisogo-
nus. nu. 52. in l. de pupil. §. si quis ipsi. nu. 13.
de nou. ope. nun. & in l. j. nu. 7. C. de indic. ui-
4 di. tol. quod pro singu. tradit Marfi. 331. &
,, præcipuè in fratribus dicendum uidetur: ca-
,, ra enim uxor, dulces liberi, iucundi amici:
,, sed his omnibus in amore fratres præponen-
,, di, quos priusquam illos, cognouimus: si
Val. Max. credamus. de piet. in fratres. c. 5. li.
5. & pleraq; exempla ibi adducta testatur.

Sed

Sed diffiteri non potest quin eiusmodi offensio sit impropria, & in consequentiam: quo casu quum in pœnalibus uersetur, contrarium asseuerandum uidetur: & sic q̃ pœna respectu unius imposita, ad offensam in consequentiam facta; non extendatur: ut in terminis docet Ancha.c. sciant cuncti. in primo not.de elect.& rectè perpensus Feli.c. ecclesiæ Sanctæ Mariæ.de consti.nu. 128.allegando Ancha.supra.& dum subdit ibi intellige quando non apparet de alia causa,quàm de illa de qua fuit pax inita: ita ut concludendum sit,tunc pacem rumpi;quando constat q̃ non ex noua,& superuenienti causa,sed ex eadem super qua facta fuit pax in paciscentis cōtemptum, & inuidiam, subsequuta est offensio. quidquid dixerint Marf. & las. supra, Ancharanū minus fideliter allegando.

Fateor tamen, q̃ grauabitur offendentis opinio, penes graues uiros; ac si paci contrauerit, nisi de noua & superuenienti offendendi causa doctum fuerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Comes si offendatur, an paci sit controuentum.
- 2 Iniuria socio itineris facta, socio quoque facta censetur.

Insultans

- 3 *Insultans comitem meum, me aggredi uidetur.*
- 4 *Cohabitantem mecum offendens, an me offendisse dicatur.*
- 5 *Pœnalis stipulatio stricte accipienda.*
- 6 *Socius socium insultatum, defendere potest.*

QVÆSTIO XLI.

- 1 **S**ED an pax inter Titium, & Seium inita, rumpatur, si Titius comitem Seij secum in itinere, uel deambulatione existentem, offenderit? glo. in l. item apud labeonem. §. si quis uirgines. in uer. eorum. ff. de iniur. argu. tex. ibi uidetur sentire
- 2 pro affirmatiua: tamquam iniuria itineris socio facta, comiti illata dicatur; Bart. l. si quis
- 3 in seruitute. ff. de fur. nam & qui aggreditur illum qui mihi comes est, me aggredi uidetur. l. quoniam multa facinora. C. ad l. Iul. de ui pub. Ideoq; mihi licet, ipsum defendere: teste Gandi. tit. de defen. a reo faci. nu. 3. post Bar. in l. ut uim. quem sequuntur Dec. & Moderniores. ff. de iusti. & iur. & nuncupatim tradunt Alex. & Are. in l. si ita stipulatus. 2. ff. de uer. oblig. & addens ad Abb. c. cum sit
- 4 generale. nu. 28. de for. comp. Et in offendente cohabitantem mecum. Feli. c. repellantur. nu. 6. de accus. Blan. rep. l. si. nu. 165. ff. de questi.

sti. allegantes Bal. l. j. uers. sexto. operatur familiaritas. C. de epis. & cle. Quod censeo tunc procedere; si domi habitationis fiat offensio: ut ex prædictis colligitur, alias secus: nec uerum est Baldum ab eis allegatum, de hoc ullum uerbum facere. Immo in foro honoris, comiti maximo dedecori adscriberetur; qui alterum comitem non adiuuaret: ut monomachiste profitentur: Amicus. n. fratri non postponendus, ut apud Homerum Odysseæ
 5 li. 8. & hoc respectu pacis, & sic ut Titius pacis uiolator diceretur, indubitatum puto: Quo autem ad pœnam conuentionalem, quia stipulatio pœnalis propriè & strictè est accipienda; non temerè dubitauerim: quia istiusmodi offensio, dicitur ficta in consequentiam,
 6 & impropriè facta: ut in præcedenti quæstio. dictum fuit. Illud non diffiteor, quod eiusmodi in sultus socio factus præstaret saltem nouam, & probabilem causam ad percutiendum citra promissionis contrauentionem. l. aut facta. §. causa. ff. de pœn. scimus enim licere socio socium defendere. Ias. Deci. & ceteri uulg. l. in uim. ff. de iusti. & iur.

S V M M A R I V M.

- I Socius Titij, qui cum Seio pacem habebat, si Titius contraueniat, an pacis uiolator dicatur.

Patricidæ

- 2 *Patricidæ dans opẽ, an l. pop. de parrici. teneatur.*
 3 *Qualitas inhærens personæ principalis, an pœnam augeat in auxilium præstante .*

Q V A E S T I O X L I I .

- 1 **S** V B S E Q U E N T E R quæritur, An pacis uiolatores dicantur; qui in societate Titij fuerunt, Seium (quocum Titius pacem habebat) uulnerando; Io. An. in addi. ad Spe. tit. de treu. & pa. nu. 5. in uer. portauerat, quosdam antiquiores allegando, sentire uidetur eos de pace fracta teneri. & non solum si pacis notitiam habebant: uerumetiam si ignorabant. arg. l. utrum. ff. ad l.
- 2 pop. de patrici. ubi dans opem patricidæ, eadem pœna punitur. quod & probasse uidetur Guiliel. a Cun. l. denunciamus. nu. 40. C. de his qui ad eccle. confu. & Diploatatius ad Bar. in d. l. utrũ. & in l. is qui opem. ff. de fur.
- 3 de qualitate inhærente personæ principalis tempore delicti; ut pœnam augeat, & in auxilium præstante: quæ opin. communiter recepta uidetur: teste Salic. l. unica. nume. 26. C. de rapt. uirg. Non tamen admittendum puto, quòd etiam nulla habita pacis notitia, teneantur: ex his quæ tradit Conrad. in praxi. folio 350. nume. 6. & Iulius
- F Clar.

Clar. §. fina. q. 90. qui de communi testantur. Sicut & animaduertendum, eos pena legali uel statutaria, & non conuentionali quoque obligari: ut proxima. q. dictum fuit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Adulterio, stupro, uel furto, an uioletur pax, uel cautio de non offendendo.*
- 2 *Animus, non factum, in delictis inspicitur.*
- 3 *Furtum realis, non personalis offensa.*
- 4 *Actus, ubi ad plura delicta se habere potest; indubio in delinquentis odium capitur.*
- 5 *Mitius agitur, ubi de irrationabili odio tractatur.*

Q V A E S T I O XLIII.

- 1 **D**UBITATVM insuper quandoque fuit; Nunquid ex adulterio, stupro uel furto, paci uel promissioni de non offendendo, uis fiat: in qua quidem. q. Bar. post Guiliel. de Suza. in l. uerum 2. nu. 3. ff. de fur. loquens in pace; censuit pacem non uiolari, ex quo non animo iniuriandi, sed libidinis ardore adulterium, & lucrandi animo furtum, perpetrari solent: arg. tex. ibi, q. animus & non factum in delictis inspicitur debet: & idē probasse uidetur Io. An. in mercu. c. frustra. de reg. iu. in 6. Pa. a ca. in l. licitatio

licitatio. §. quod illicitè. nu. 4. ff. de publi. & uect. in furto, dicens, furtum esse realem nō
 3 personalem offensam: ex illo tex. & in l. qui seruum. nu. 3. in adulterio. ff. de uer. obli. sequitur Alex. ad Bar. d. l. uerum, & in indutiis siue treuga, ex facto consultus, respondit cōsi. 113. in 2. in raptu & percussionibus adhibitis, ut facilius mulier abduceretur. allegatur Ro. l. semel mora. de uer. ob. conf. 193. & 258. & passim cōprobat Cor. conf. 51. littera C. col. 2. in primo. 42. littera D. col. 1. in 2. & 44. colu. 4. littera R. in furto & adulterio li. 4. & hanc receptiorem fatetur sententiam Aug. Ariminen. ad Ange. tract. de malefici. uer. che hai adulterato. nu. 60. & pro his omnibus in pace fusius Carrer. §. circa quartum. nu. 178. in praxi.

Sed in diuersam plerique trāsiuere; & maximè Fab. in l. denunciamus. C. de his qui ad eccles. confug. Areti. l. si ita stipul. §. grifogonus. de uer. obli. Ancha. c. si clericos. in fi. de senten. excom. in 6. Augu. 5. & moder. ad den. ad Alex. d. conf. 113.

Ego autem a communi non recedendo, eam declarandam putarim, dummodo ueri similibus argumentis, constaret furtum & adulterium odio, & contemptum cōmissa non fuisse; ita ut in dubio aduersus furem &

F 2 adulte-

adulterum sit præsumendum, qui offensam intulerunt: Iaco. de Are. Bar. d. §. quod illicitè, & qui rei improbæ operam dederunt: ubi enim actus ad plura delicta se habere potest, 4 in delinquentis odium, aduersus ipsum durior capitur interpretatio: Dy. reg. in obscuris. de reg. iu. ut speciatim adnotauere Ange. & Alex. d. l. uerum. quod tamè in principalibus uerius est, in aliis enim in pace uel promissione comprehensis, ubi de irrationabili odio tractatur, amplius deliberandum: ex doctrina Bar. d. §. quod illicitè, nu. 5.

Illud non omitam; quòd si de raptu in nolentem, uel uiolentia, itam respectu fornicationis, quàm furti tractetur; responsum Alex. minimè uerum censeo, propter iniuriam, & offensam, quæ raptæ, & uiolentiam passæ, etiã in personam fieri uidetur: ex his quæ docet Bar. & Castr. d. §. quod illicitè: quod & prius sentit addens ad Alex. §. quidquid ore nimis patulo dixerint Alex. & Carrer. superius alle.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

I Offensa si leuis sit, an pacis fiat.

Q V A E S T I O XLIII.

I N autem ex leui offensa, puta ex solo insultu cum armis, absque fugatione, uel (ut aiunt) admenatione, uel

uel etiam his omnibus interuenientibus, pa-
ciuis fiat, dixi infra trac. de promiss. de non
offen. quæst. 101.

S V M M A R I V M .

- 1 *Causa noua quando excuset a pacis fractione.*
- 2 *Causa, in maleficijs perpenditur.*
- 3 *Causa superueniens, a contrauentione a trans-
actione excusat.*
- 4 *Promissio de non offendendo intelligitur rebus
sic stantibus.*
- 5 *Promissio generalis de non offendendo, subsequen-
tem causam non completitur.*
- 6 *Causæ nouæ allegatio, Pōtificijs decretis sublata.*
- 7 *Motus proprii, super noua causa moderatio.*

Q V A E S T I O X L I I I .

N E c ab re uulgaris illa quæstio sub-
nectitur, An qui noua, & superue-
nienti causa offendit, pacem uiolas-
se dicatur: in qua Bar. in l. aut facta. §. causa. ff.
de pœ. negatiuam sententiā probauit: ex ver-
bis Claud. Saturnini, dicētis ibi, in malefi-
ciis, causam plurimū fore considerandam: si-
cut nec transactioni, uel sententiæ quis cōtra-
uenire dicitur, si ex noua & superueniēti cau-

fa cōtrouentum proponamus. l. cum queri-
 tur. cum duabus seq. ff. de excep. rei ind. l. si
 4 de certa. C. de tran. & quia pax & promissio-
 nes eiusmodi de non offendendo, interpre-
 tantur rebus sic stantibus, & aliqua causa mi-
 nimè subsequente. l. quæro. §. inter locatorē.
 cum uulg. ff. loca. quam sententiam commu-
 ni uoto, probarunt omnes; & maximè Bal.
 l. semel mora. ff. sol. mat. ca. j. de pace tenen.
 Ant. de Bu. Imo. c. cum inter. de renun. ex co
 5 tex. dicentes, generalē promissionem de non
 offendendo ex causa de præsentī, & de præ-
 terito, & non ex superuenienti, interpretan-
 dum: Alexan. ad Barto. d. §. aut facta. in l.
 semel mora. ff. sol. ma. & consi. 19. in primo,
 & 115. in 4. qui de cōmuni testatur; Rom.
 cons. 183. respondendo pro eo cui hircinum
 obrobrium impuperatum fuit: las. l. qui ser-
 uum. de uer. oblig. & l. quid ergo. §. si hæres.
 ff. de leg. 1. Marfi. consi. 76. nu. 30. 119. num.
 2. 122. nu. 18. & sin. 503. Seifel. Dec. Alci. l.
 cum proponas. 2. C. de pac. Tiraq. l. boues. §.
 hoc sermone. de uer. sig. Soci. Iu. consi. 103.
 lib. 3. Grat. 105. in primo. & 73. in 2. Paris.
 164. in fi. in 4. & alii passim; quos hac in spe-
 cie, operæ non est precium recensere.

Et hoc Quiritum iure, & in terris Imperii
 certissimū est: sed in terris Ecclesiæ, uidelicet

in

in Vmbria, Marchia, & vrbe Roma, inter cōstitutiones Picēni (quas ī locis prēdictis iussit obseruari) Pau. III. j. lib. bullarum fol. 16. extat motus proprius Iul. II. q̄ in instantia appellationis, noua causa allegari non possit: forte quia quum in prima instantia deducta non fuerit, aliqua falsitatis suspicio suboritur. Qui motus proprius postmodum anno 1514. etiam a Leone X. fuit comprobatus: & inde anno 1521. prorsus reuocatus: & nuper a Pio III. 1565. alius motus proprius in uniuersa ecclesiastica ditione, emanatus, quòd noua causa allegari, & allegata cuique suffragari non possit: loquens tam in treuga, quàm in pace: & postmodum a Pio V. 1566. moderatio sequuta est: qua, principales aliquem ex comprehensis, offendēdo, & comprehensi aliquem ex principalibus; nouam causam generaliter allegare prohibetur. unde allegare uolēti, prius a Pontifice, facultas & cōmissio, vt uocant, exquirenda est.

S V M M A R I V M.

- 1 *Iuramentum percutientis, an probet quòd ex noua causa, non antiqua percussit.*
- 2 *Iuramentum probat ea quæ ab animo dependent.*
- 3 *Iuramentum homicidæ, an probet quòd occidendi animo non percussit.*

F 4

Iura-

- 4 *Iuramentum purgationis quid.*
- 5 *Animū occidendi abfuisse ostendunt coniectura.*
- 6 *Animus præceptoris quod iniuriandi causa, discipulum percusserit, iuramento probatur.*
- 7 *Purgatio canonica, an a iuramento purgationis differat.*
- 8 *Testes compurgatorii quando adhibeantur.*

QVÆSTIO XLVI.

- 1 ED si de causa non constet; An offendentis iuramento credendum, quod ex noua & non antiqua percusserit: Alex. d. conf. 19. nu. 2. in primo, affirmatiuè respondit, ex uulg. reg. q̄ in his, quæ
- 2 ab animo alicuius dependent, eius dicto stari debeat: de qua in §. aliæ, alias sed iste, Insti. de actio. sicut & homicidæ iusiurando standum probat, quod occidendi animo nō percusserit, ex gl. in l. j. C. ad l. Cor. de Sic. quam singularem dicunt Bal. c. bonæ 2. de postul. præla. & Roma. l. in illa. ff. de uer. obli. & nūcupatim hac in specie Marf. §. diligenter. nume. 44. & nu. 100. in prat. & Arno. singu. 44. & caut. prima, & Riminal. conf. 22. nu. 6.
- 3

Quod Cæpol. conf. 41. nu. 5. d. glos. allegando, iuramentum purgationis appellat. Verum mihi penitus cogitanti, nō uidetur. dd. glos.

glo. ita generaliter accipiendas: sed cum quædam urgent coniecturæ, q̄ offendens ueterē causam non respexerit: de quibus paulò inferius tractabitur. Tunc enim ad expurgandam offendentis conscientiam, probationes minus plenas etiam iuramentum adiuuabit: sicut & quòd quis occidendi animo non uulnerauerit: ultra coniecturas, quæ ex affinitate, personarum qualitate, armorum genere, percussione loco, & causa colliguntur. ex rex. in l. j. §. diuus. ubi Bart. Saly. Marf. ff. de Sica: iuramentum percutientis probationes supplebit: ut rectè perpenſa docet glos. in d. l. j. C. de Sica. eiusmodi iuramentum purgationis appellando: Barto. l. maritus, nume. 4. uers. si uerò contrariis. ff. de quæsti. & melius in l. sed & si quæcunque. §. si magister. ff. ad l. aquil. in magistro ludi litterarij discipulum percutiente; quòd etiam purgatorio iuramento probet, quòd non animo iniuriam inferendi, sed ex correctionis causa percussit. fufius Iaf. d. §. sed iste. nume. 88. & Ceph. consil. 35. de quo iuramento comminiscuntur etiam Ange. tracta. de malefic. uersicu. falsario. numero 50. Capol. d. consilio. 41. Calcag. 109. nume. 9. Blan. repet. l. fin. nume. 64. ff. de quæsti. & Iodo. Brug. Enchiri. re. crimi. tit. de purga. can. quæ canonica

- 7 nica expurgatio a iuramento, de quo §. aliqu-
qualiter differre uidetur : suamque formam
habet: quum infamatus a crimine, se immu-
nem prætendit, & iurat, & compurgatorios
8 testes, se credere illum uerum iurasse asseue-
rantes adducit: quam formam tradunt Gui-
liel. in Spec. tit. de abolitione, §. nunc de pur-
gatione dicamus, Alcia. in praxi. eo. tit. in fi.
ex. c. constitutus. & c. accepimus. de purg. ca-
no. & Simancas tract. de hære. c. 54. quæ in
iuramento. de quo §. & in supplendo proba-
tiones eorum, quæ in animo consistunt, non
est necessaria.

S V M M A R I V M.

- 1 Offensio an ex antiqua, uel recenti causa, facta
presumatur.
- 2 Causa offendendo, ex circumstantijs perpenditur.
- 3 Temporis diuturnitas, offensionis obliuionem ar-
guit.
- 4 Qualitas personarum in discussione cause atten-
ditur.
- 5 Reconciliatio arguit nouam causam.
- 6 Offendens non presumitur, quòd iterum offendere
uoluerit.

QV AE.

QVÆSTIO XLVII.

IED & adhuc in ambiguo uersamur,
an offensio, ex antiqua uel recenti
causa facta præsumatur: in quo Hy-
po. sing. 503. l. j. §. si. ff. de quæsti. §. aggredior.
in pra. nu. 85. & rub. de fideiuf. nu. 151. mul-
ta more suo allegando, sentire uidetur offen-
dentem in dubio ex causa superuenta, & non
ueteri, & sic ex licita, & non illicita, ut pœna
cui tetur, motum præsumi: quem plerique in
hoc sensu sequuntur: credentes eiusmodi in-
terpretationem fore faciendam etiam q̄ de
noua causa non constet.

Verum si maiorū nostrorum scripta peni-
tius perpendamus; ea omnia sunt intelligen-
da, quum de utraque causa antiqua, & noua,
legitimè constat: tūc enim in dubio, ut ea ca-
piatur præsumptio, qua pœnam effugiamus;
ex recentiore, magis quàm ueteri, offensione
factam præsumemus: non autem quòd no-
ua, si non appareat, præsumatur: ex doctrina
Bal. communiter recepta. in l. si prædium. C.
de ædil. ac. nu. 17. quam singularem dicunt
Alex. & Ias. l. qui seruum. ff. de uerb. obligat.
Alex. l. semel mora. ff. sol. mat. consi. 19. in. 1.
& 115. in 4. Rom. d. con. 183. in si. Dec. 406.
Paris.

Parisi. 165. nu. 26. in 4. Ruy. 10. in 4. Grat. d. consi. 73. Ceph. 35. & alij passim.

- 2 Perscrutandus est insuper, hac in specie, animi offendentis motus, ex offensæ & actuû qualitate; & proportionabilitate sequentis offensæ ad priorem; ut si occasione uulneris, uel homicidij, pax sit facta; uel promissiones de non offendendo præstitæ; pro pugno uel leui percussione subsequuta, non censeatur percutiens antiquam offensam uindicare uoluisse, quam benè sciebat ex leuiore offensione, se aboliturum non fore.

- Idemque si ex superuenienti causa leui, & quæ uix ad iracundiam prouocare poterat; & uerbis uel pugno dilui: atrox uulnus pluresve percussiones infligantur; uel homicidium perpetretur; uero enim proprius est, ut ad prioris grauis offensæ uindictam, eiusmodi offensiones factas diiudicemus: ex doctrina Bald. d. l. si prædium: Nisi tamen aliæ coniecturæ, uel longus temporis cursus: ex quo offensionis obliuio præsumatur, aliud nobis suadeant: quod & perpendisse uidentur Alex. d. consi. 115. & Soci. lun. consi. 103. in tertio.

- 4 Inter quas nec personarum qualitas negligenda est; ut magis pro uili, quàm pro honori incumbente, si de promissionis fractu-

ra; & magis pro nobili, & honorem profiten-
te, quàm pro uili: si de pace tractetur, magis-
què pro comprehenso, quàm pro principali
præsumamus: ex doctrina Bar. aliàs allegata
in l. licitatio. §. quod illicitè in fin. ff. de publi-
ca. & uectig.

- 5 Sicut & potius pro noua causa responden-
dum est; si post pacem actus sociales, & re-
conciliatio familiaris, & extrinseca probe-
tur: ex his quæ docet Bal. in l. athleræ. §. dat
remissionem. ff. de excu. tut. per tex. in §. fin.
Insti. de iniur.

- 6 Illud omittendum non censeo; quod facilius
pro eo qui offendendo prioribus cautioni-
bus causam dedit, quàm pro eo qui offensus
fuit (quo ad nouam causam pertinet) præsu-
mitur: quia qui iam offendit, quod postea uelit
ueterem iniuriam refricare, in dubio non
est præsumendum.

Hæc tamen omnia plurimū iudicis arbi-
trio relinquuntur: qui ex his & similibus cō-
iecturis, quas breuitati studendo prudens
omitto; quæ nam causa inspicere debeat, arbi-
trabitur: & in dubio in humaniorem partem
inclinabit. ut in terminis scripsit Alex. confi.
19. nu. 2. in 1. & in simili Alci. tract. de præf.
reg. 3. præf. 39. post Abb. in cap. afferre gla-
dium. de præsump.

S V M-

SUMMARIUM.

- 1 *Causa qualis esse debeat, ut a pacis, induciarum, uel promissionibus de non offendendo fractione, excuset.*
- 2 *Causa debet esse prouocans, & probabilis.*
- 3 *Causa, quæ non est prouocans, non est causa.*
- 4 *Titulus habetur pro non titulo, si sit inhabilis.*
- 5 *Mentitio, uerba iniuriosa satis diluit.*
- 6 *Verba uerbis diluuntur.*
- 7 *Causa, an debeat esse iusta.*
- 8 *Causa, quæ ex ludo uel ebrietate processit, an excuset.*
- 9 *Causa iniusta, colorata, & temeraria, quòd excuset, quomodo intelligendum.*
- 10 *Causa magis probabilis, ad excusandum in pace requiritur.*
- 11 *Cā noua facilius cum de pace agitur, præsumitur.*

QVAESTIO XLVIII.

- 1 VAE autem causa satis sit ad excusandū a pacis uel promissionis de non offendendo fractura; ultra ea quæ scripsi supra. q. 44. & infra ti. de promiss. de non offendendo. q. 101. Hyp. conf. i 19. respondit quamlibet causam, quantumuis le

ucm

uem iniustam, & coloratam excusare allegat
 Alexan. consi. 19. in 1. Ias. l. qui seruum. ff. de
 uerb. oblig. & alios de quibus ibi : & uulga-
 rem illam regu. q̃ quælibet causa etiam iniu-
 sta , & colorata , excusat a dolo & a pœna. l.
 plagij. C. ad l. Fla. de plagi. quem quotidie,
 qui reorum partes tuentur, adducunt.

Sed mihi penitus cogitanti, quaslibet cau-
 sas temerè admittendas nō uidetur: sed quæ
 2 sint probabiles, prouocantes, & quæ percu-
 3 tientem ad iracundiam uerosimiliter moue-
 4 re potuerint: causa enim, quæ non est prouo-
 cans, pro non causa habetur; sicut & titulus
 pro non titulo, si sit inhabilis: l. ned ullam. §.
 1. ff. de peti. hære. & ita causam, nostra in spe-
 cie, considerat Alex. consi. 115. nu. 4. in 4. ibi
 „ & postea superueniat noua aliqua causa ali-
 „ quem ad offendendum prouocans; & Corn.
 „ consi. 51. in 1. litera H. ibi, quum itaque di-
 „ ctus Blasius fuerit prouocatus &c. & uero-
 similitudinem causæ, ut supra perpendendā
 fore Ceph. consi. 35. in 1. aliàs facile foret ri-
 xandi ansam quærere; & indè mendicatis, &
 procuratis causis, a pœna ruptæ pacis, uel fi-
 deiussionis se excusare: Et ideo dū Fisci par-
 tes tuerer, obtinui Urbini, percutientem a di-
 cta pœna non excusari, in quem iniuriosum
 uerbum prolatum fuerat ; si post mentitio-
 nem,

- 5 nem; etiam uulnus superaddidit : quum.n.
mentiri respondisset; honori suo satis prospe
6 xerat: teste Ias. in l. ut uim. ff. de iusti. & iur.
num. 36. Nempè quia omnis iniuria quæ uer
bis fit; uerbis quoque diluitur. l. nihil tam na
turale. ff. de reg. iur. Et si quæ uerbalis iniu
ria facta fuerat , quæ ad offendendum cau
sam, præbere potuisset; ex sequuta mentitio
ne, sublata erat : & honos uerbalem iniuriã
proferentis, penès probos uiros, læsus rema
nebat. l. j. ff. de his qui not. infa. ut in simili di
cebat Alcia. consi. i. col. iij. inserto in tract.
de duello .
- 7 Illud palàm est; non requiri q̃ causa sit iu
sta. i. q̃ sit a lege sic probata , ut licita fuerit
uulneratio uel occisio : ut in l. gracchus . C.
de adul. & simil. Sed satis est, ut eiusmodi sit,
quæ percutiẽtem ad iracundiam, quæ etiam
in probò uiro cadere possit , monere potue
rit: ut supra. ex his quæ scribit Bal. consi. 57.
in 1. aliàs 195. in 2. in nouis ; incip. laudare
uos . col. 3. ubi probat etiam eam causam ,
- 8 quæ ex ludo uel ebrietate processerit, satis ef
fe; & ex Alex. d. consi. 19. de eo qui grauiter
perculserat, percutientem eius bouem, dam
num dantem; quem accusare debuerat: Et li
cet hæc a delicti pœna non excusent; non se
quitur, quin a conuentionali, seu pacis pœna
excusa-

excusationem præbeant: quum constet offensionem, non ex antiqua iniuria, sed ex noua, quæ offensi culpa processit, secutam fuisse.

9 Nec ita passim abutenda est dicta regula, q̄ qualibet causa, etiam iniusta, temeraria, & colorata (ut aiunt) excuset a pœna: de qua Bald. Soc. Ias. l. unica. ff. si quis ius dicen. non obtemp. quia in delictis non procedit; & quando quis ea facit, quæ expressè sunt contra bonos mores; & utroque iure prohibita; tunc enim iniusta causa quemquam non excusat: & quem in dolo fuisse præsumit: ut declarant post alios Cur. Iun. l. si quis id quod. num. 42. ff. de iurisd. om. iud. & Gomes. reg. de impet. benef. uiuen. q. iij. ita d. l. si plagij interpretantes.

10 Illud non diffiteor, q̄ magis probabis, & prouocans requiratur causa; ad excusandum pacem habentem, ut honori eius consultum sit; ne pacis fractor, & proditor dicatur, quàm non offendere cauentem: Vt è diuerso
11 etiam dici posse uideatur; in pace: quæ rancoris & odij finis est, facilius nouam causam præsumendam, quàm in eiusmodi de non offendendo promissionibus, & indutijs, propter quas, non id propter inimicitia & rancor aboletur.

G

SYM-

S V M M A R I V M.

- 1 *Credulitas inanis a pacis fractura an excuset.*
- 2 *Vindicta transuersalis, nec, quidem brutis conuenit.*

Q V A E S T I O X L I X.

- 1 **I**X quibus satis dubium redditur Parisij responsum consi. 165. in 4. q Titius audiens eius consanguineum a Seio, quo cum pacem, pro se & consanguineis habebat, uulneratum; pacem uolasse dicatur, si alium Seij consanguineum percussit: ea credulitate motus, quae a fide digno processit, & nouam offendendi causam tribuit, licet inanis fuisset credulitas, & falsus rumor: allegat congesta in simili a Feli. c. licet eli. de simo. & Lap. decisio. centesima. & profecto in casu illo, in quo non is qui uulnerasse dicebatur, sed alius offensus fuit; ipse contrarium iudicassem: uindictae enim quas
- 2 transuersales uocant; nec quidem a brutis animalibus perpetrantur: nempè quia in illis, nec iracundiae calor, nec sanguinis commotio potest operari. l. quidquid calore. ff. de reg. iur. Ultra q etiam aduersus eum, quem uulnerasse

uulnerasse rumor esset; qui pacis fœdere deuinctus est; nimis credulus esse non debet: ex Vlpia. in l. j. ff. de eo per quem fac. erit &c. Itaque nisi fama seu rumor esset uehemens; uel a duobus uel uno non uulgaris, sed spectatæ fidei, & de uisu testantis eiusmodi credulitas procederet; extaretque cum eo, qui uulneratus uel occisus diceretur; maximè sanguinis coniunctio; quæ primum uel secundum gradum non excederet; in pacis fractione, in re tam ardua, temerè credulum non excusarem.

S V M M A R I V M .

1 *Aggressor si non apparet, an pacis fractioni sit locus.*

Q V A E S T I O L.

1 **S**ED an a pacis uiolatione, satis excusari debeant; qui ad inuicem digladiari reperti sunt; si, quis aggressor fuerit, non constet; quæstio est quæ altiorē indaginem requirit; de qua dixi infra titu. de promiss. de non offen. q. ultima.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pœna pacem uiolantis.*
- 2 *Homini, hominem insidiari nephas.*
- 3 *Pax & securitas differunt.*
- 4 *Securitatem frangens, qua pœna puniatur.*
- 5 *Induciarum publicarum uiolatores, quomodo ple-
stantur.*
- 6 *Miles qui in iussu Imperatoris, commilitonem ad
singulum certamen prouocat, quomodo punia-
tur.*
- 7 *Patri propter pacem bannito, alimenta non de-
bentur.*
- 8 *Pacis uiolatoribus, qua pœna ex cõstit. Marchie,
& decretis Pontificis imponatur.*
- 9 *Libra legalis apud Romanos qualis erat: & qua
liter leges de libra loquentes, accipiantur.*
- 10 *Verba in potiore significatu capienda.*

Q V A E S T I O . L I .

- 1 VAE autem pœna pacis uiolatori-
bus iure nostro imponatur; osten-
dit Friderici Primi constitutio. ti.
de pa. ten. cap. i. occidenti, capitale; uulne-
ranti, amputationis manus; fustibus percu-
tienti, barbam uel crines expilanti, decem li-
brarum;

brarum; manu uacua; quinque pœnam imponens: extat & alia subsequens. ti. de pa. iur. fir. cap. 1. §. si quis uerò ausu temerario; ciuitati centum; opido triginta: Ducibus, Marchionibus, & Comitibus quinquaginta; capitaneis uiginti; & inferioribus trium librarum auri pœnam præscribens.

2 Sed pœnæ. d. §. si quis uerò, mihi procedere uidentur, in pace iuramento firmata: quâ cum omnibus iure naturæ, & euangelico, habere debemus. §. iuris præcepta. Insti. de iure natu. Pau. Roma. 12. cum enim natura inter nos cognationis quoddam genus instituerit; hominem homini insidiari nephas est. l. ut uim. de iust. & iure: & quam etiam nullæ inimicitiae præcesserunt: non autem in ea quæ post iniurias, iure gentium fuit introducta: quæ & reconciliatio appellari solet: In qua, siue inter ciuitates, siue inter singulares personas facta sit; siue ab Imperatore indicatur, prioris constitutionis pœnæ, locum habent: tit. de pa. rēn. ut ibi docet Bald. in princ. Bar. l. j. num. 6. ff. ad l. lul. maiest. sentit uiolatorē pacis in l. lul. maie. incidere; per text. ibi: sed loquitur in pace publica, quam ciuitates adinuicem faciunt: Vel dicamus eum malè interpretari uerbum securitatis, de quo in text. dum dicit, hæc lex potest intelligi in securita-

- 3 te, hoc est quando duæ ciuitates faciunt pacem; quia aliud est securitas, aliud pax: prior enim temporalis est, absque odij dimissione; secunda uerò perpetua cum rancoris extinctione: teste Pau. Iureconf. in l. postliminium. §. indutias. ff. de capti. & postlim. re. Et d. l. j. procedere uidetur in securitate data a pop. Rom. unde in ciuitatibus superiorem recognoscentibus; tam grauis pœna non esset infligenda; sed extraordinaria; attenta personarum qualitate: ex his quæ scribit Gui. Pa. q. 418. de rumpente saluaguardiam (ut aiunt) francigenæ: & ita intelligendus est Io. Fab. in
- 4 l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confu. dum dicit, q̄ securitatem frāgens. l. l. iul. maie. punitur. de quo & Steph. Aufr. ad Capel. To lo. q. 489. quibus & ad stipulari uidetur Bonif. Vitel. tract. de malef. tit. de treu. nume. 5. & Iod. Brug. tit. de pa. ac induti. uiolatio.

- Illud in confessò est, authoratos milites, qui publicas indutias temerè uiolarent; uel
- 5 publicæ pacis turbatores existerent; ut qui in
- 6 iussu Imperatoris sui, commilitonem ad singulare certamen prouocarent, capitali pœna puniendos. l. fin. §. miles. ff. de re mili. uel saltem. d. constitu. Frideri. de pa. tenen. uiginti libris auri plecterentur: ut in proposito scribit Alci. conf. post tract. de singu. certa. col. 2.

Alia

- 7 Alia insuper pœna pacis uiolatoribus im-
ponitur: quia licet patri etiam bannito filius
alimenta debeat exhibere; secus tamē si pro-
pter uiolatam pacem sit exul. c. 1. §. si quis ho-
minem. de pa. tenen. quod & probat Alcia. li.
8 1. de uerb. sig. fol. mihi 29. Extant etiam ma-
iores pœnæ, publicæ pacis uiolatoribus im-
positæ; libro consti. Marchiæ 4. rub. 43. in an-
tiquis; pro locis ubi seruantur: & etiam eo-
rum receptatoribus; etiam q̃ pax, siue indu-
tiæ inter priuatos factæ forent: ex bullis Pij
III. & V. in tota ditione ecclesiastica locum
habentibus.

- Et quia in dd. constitutionibus Imperiali-
bus de pœna librarum, mentio facta fuit; in
priori quidem simpliciter; & in sequenti de
libris auri: sciendum, olim apud Rom. pro-
9 ut & hodie penes nos, legalem libram duode-
cim uncijis constare: & unciam ex dragmis o-
cto: ita ut septuaginta duo aurei tunc tempo-
ris libram cōstituerent: & ex nostratibus sex
& nonaginta: ut habetur ex Demetrio Ala-
baldo tit. de ponde, & mensu. ex Gomef. reg.
de ualo, exprimen. in impetra. benef. q. 9. &
nouissimè ex Couarru. tract. numisma. c. 4. &
ita libra auri de qua supra capiēda est: Prior
uero quæ simpliciter profertur; non de libra
ponderali, sed de numerali expendenda uide-
G 4 retur;

retur; eiusdem ualoris quo stater, & mina, uidelicet quatuor dragmarum auri; & sic quatuor nostrarium aureorum: ut tradunt Georg. agric. de ponde. & mensu. Bude. de asse. lib. 4. Et de hac libra sensisse Arcadium & Honorium. C. de cupres. ex Luco Daph. lib. xj. (quátumuis de libra auri fiat mentio) uoluerunt Moderniores Galli tract. de contract. q. 100. nu. 780. & Gomes. supra ex proportione pœnæ & præmij de quibus ibi: quum nō sit uerosimile, q̄ pro plantatione unius cupressus, fiscus libram auri, idest septuaginta duos aureos dare uoluerit: & uendenti, uel ementi cupressum, pœnam quinque librarū auri. i. tricentorum, & sexaginta aureorum imponere; sed longè minorem.

Verum eadem ratio suadet, libras de quibus in priore constitutione simpliciter Imperator comminiscitur; de libris auri, quarum septuaginta duæ facerent libram, accipendas: quia non est uerosimile, q̄ pacem uiolanti, cum barbæ expilatione, quinque librarum numeralium, & sic uiginti nostratiū aureorum tantum, pœnam imponere cogitauerit. alias data proportionē pœnæ ad delictum; Imperatore loquente, de libris imperialibus intelligerem: ut habetur titu. de pa. jo constan. cap. in causis: scimus enim uerba in dubio

dubio in potiori significatu fore accipienda.
*l.j. §. qui in perpetuum. ff. si ager uectiga. uel
 emphyteu. pet. l. quæritur. ff. de sta. homi.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Pœna pacem uiolantis, a iure communi imposita;
 an ex conuentionali sublata censeatur.*
- 2 *Pœna diuersæ sicut natiuitate, an etiam impositio
 ne uel exequutione concurrant.*
- 3 *Pœna canonica an statuto tollatur in criminibus
 mixtis, si stat. maior est.*
- 4 *Legis condendæ qui potestatem non habet, nec qui
 dem habet abrogandæ.*

Q V A E S T I O LII.

- 1 N autem uiolati fœderis pœna, cõ-
 muni iure imposita; ex ea quæ in
 instrumento scripta reperitur; su-
 blata censeatur, maxima fuit inter maiores
 nostros altercatio: ita ut Cyn. in *l. qui sepul-
 cra. C. de sepul. uiol. nu. 3.* negatiuam magis
 communem affirmet: sequitur Bar. *l.j. uersi.
 quæro. ff. ui bon. rapt. nisi nominatim dictũ
 sit, legi, conuentionali pœna abrogari; uel
 præsumptiones aliud suadeant: quod & prius
 senserat Dy. ibi. & in l. si. ff. de noua. adducēs*
 pro

pro præsumptione quando municipali lege
 caueretur; q̄ ubi pœna statuto non exprime-
 retur; foret ad ius commune recurrendum:
 Sali. d. l. qui sepulcra. nu. 6. & 7. dubium ha-
 bens animum huc atque illuc impellitur; nō
 2 negando tamen, q̄ licet diuersæ pœnæ nati-
 uitate concurrant; secus tamen in petitione,
 & exequutione. Abb. post glo. Inno. & Butr.
 in c. de causis. nu. 13. & seq. Bart. sententiam
 pro uera, & communi contendit; nisi extra-
 rent coniecturæ, de quibus s̄. Cæpol. consil.
 14. nisi statutum subsequens, minorem pœ-
 nam imposeret: ut ibi nu. 5. uel una lex uni,
 altera alteri, applicaret. ut ibi nu. 6.

Sed in diuersam sententiam transuere
 Bal. l. data opera. nu. 20. C. qui accus. non pos-
 sunt. & in d. l. qui sepulcra: & auth. sed nouo
 iure. C. de ser. fugi. Castren. l. j. §. dixerit. nu. 5.
 dicens, ita in practica obseruari. Ange. in au-
 then. de sanctis epis. §. si. & in §. quadrupli. co-
 lum. 8. Insti. de act. Albe. prima par. stat. q. 8.
 subdens sic Ianuæ disputatum, & resolutum
 fuisse. Corf. consil. 114. litera. b. in 1. Dec. d. c.
 de causis. nu. 28. Marfi. in praxi. §. quæritur.
 nu. 5. & consil. 61. Gram. 35. nu. 56. dicens, q̄
 ita totus mundus obseruat: & respondit in
 terminis Alcia. consil. 55. tom. 1. lib. 2. & sub
 3 priore impressione 453. de communi fidem
 faciens;

faciens; & in pœna canonica, ut tollatur statuto quando statuti pœna est maior, uel saltem non est minor, etiam in criminibus mixtis: ut si licet pœna excommunicationis, quæ cognoscentibus moniales imponitur. capit. uirginibus. ubi gloss. & Archidia. 27. quæst. j. sublata censeatur, si quis statuti pœna sit punitus. cap. felicitis. ubi Lap. & Gemini. de pœ. & c. 1. eo. tit. in 3. & ita in Vmbria, Piceno, & Romandiola quotidie obseruatum scio.

- Putarim tamen hoc (in specie nostra loquendo) in pœnis conuentionalibus, quas paciscentes eorummet arbitrio, Prætore absente adscribi faciunt; non procedere, penes quos sicut condendæ legis, ita & abrogandæ nulla est potestas; reg. eius est de reg. iu. in 6. & qui facere non possunt, quia pœnæ a lege positæ locum habeant: argu. l. nemo potest. cum uulg. de leg. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Ratificatio pacis, si a consanguineis non sit facta; an sequuta interim contrauentione, pœna committatur.
- 2 Ratificatio re non integra nihil operatur.
- 3 Iuramentum, facit actum ualere omni meliori modo.

Verba

- 4 *Verba cum effectu in promiss. de ratificari faciendo quid operetur.*
- 5 *Clausula alias de suo &c. quid operetur.*
- 6 *Moram, quando diluat difficultas.*

QVÆSTIO LIII.

- E**c ea negligenda est quæstio, quæ quotidie in foro uersatur: & a maioribus nostris summis (ut aiunt labiis) degustata est: An pace profecta & consanguineis facta; si unus ex comprehensus antequam ratum habeat, offendatur; pœnæ fractæ pacis sit locus: in qua Dy. in l. si uxor. §. si quis planè uxorem. ff. de adul. negatiuam amplexus est; etiam ratificatione offensi subsequuta; tamquam res amplius non sit
- 1
 - 2
- integra, & ad actum commissum non porrigatur: allegant Cy. cum eo. in l. si. q. i. num. 5. C. ad maced. qui nihil ad rumbum: item & Barto. d. §. si quis. nume. 4. qui tamen pro opin. Dy. non figit pedes. Bald. d. l. final. 2. Dyn. sequutus est: quia, dicit ipse, offensus ante ratificationem, non erat adhuc in pace actualiter, sed potentialiter comprehensus: cum quibus transire uidetur etiam Sali. d. l. si. in prin. uer. ex his infertur. Barba. in addi. ad Bar. d. §. si quis. & post eum Dec. l. con-

l. contractus. nu. 16. ff. de reg. iu. & con. 226. nu. 7. § 31. nu. 10. Cur. Iu. consi. 52. nu. 13. Soci. Iu. consi. 103. nu. 1. § in 3. defendendo Petrum Corbolum Vrbinensem : & Bos. in pra. crim. titu. de pa. nu. 27. allegando Bart. supra, qui, ut iam dictum est, nihil firmat :

In diuersam sententiam tendisse uidetur Castren. in l. bonorum. nu. 5. ff. rem. rat. habe. aduersus Dy. ex eo quòd ratificandi potestate pendente nihil innouari debebat ; nisi ad ratificandum terminus assignatus fuisset : & Cor. consi. 40. in 2. qui ex facto respondit poenam aduersus promittentem committi etià quòd de rato sit promissum, & ratificatio non fuerit subsequuta ; si interpellatio ad ratificandum non praecessit, quæ in promissionibus facti affirmatiui, necessario requiritur. l. si stipu. essem. de uerb. obli. ex Alcia. consi. 145. in 5. uel si pars offensa quoque, in ratificandi mora extiterit. arg. l. uiro atque uxore. ff. sol. mat.

Memini me alias, dum fisci status Vrbinii patronus, eius partes tuerer ; hac distinctione, eiusmodi nõ factæ ratificationis exceptionem, pluries refellisse : quæ aut pax pro se & consanguineis, simpliciter inita est ; & promissum quòd consanguinei pacem obseruarent sub poena ; & nihil de ratificatione dictum

ctum, & tunc pœnam siue conuentionalem, siue prætoria aduersus promittentem cōmitti; qui uoluit, & potuit pro alii obligari: iux. cons. Cor. supra, ex quauis parte fiat contrauentio: sentit Paris. consi. 164. nu. 19. in 4. ibi non simpliciter pro omnibus & c. quod iure canonum & iuramento accedente clarum est: quod facit actum ualere omni meliori modo: uulg. l. cum pater. §. filiis de leg. 2. unde intelliguntur paciscentes se curaturos quod consanguinei pacem ratam haberent: Bal. Ab. Fel. c. ex rescripto. de iu. iur. & docent scribentes, max. Roma. Alexan. Ias. l. stipulatio ista. ff. de uer. oblig. Soci. consi. 26. in 3. Paris. 109. nu. 11. in primo, & 16. nu. 119. in 2. nisi tamen pax ab eis ratificata fuerit, quia tunc conuentionali & legalibus pœnis ratum habentes teneretur: & promittens cōuentionali tantum: cui tamen aduersus eos qui ratum habuere; & contrauenerunt, pœnæ repetitio concederetur, ut infra quæst. 61. Aut loquimur respectu promittentium tantum, uidelicet ut ipsi pro pœna conueniri, & conuenire possint; & legalibus pœnis subiiciantur; & tunc non factæ ratificationis exceptio quæ promissa non fuit, inanis est: ut respondit Goza. consi. 3. nu. 16. qui sic declarat doctrinam Bar. in d. l. si uxor. §. si quis. ff. de

de adul. Hyp. Riminal. inter confi. crim. diuer. confi. 134. nu. 17. tomo. 1. & est nimis clara conclusio, licet uiderim plerosq; multi nominis aduocatos; eiusmodi exceptionis clipeo, ceu meduseo, reorum partes tueri uoluisse.

Aut promissum fuit, ita facere & curare, quòd consanguinei ratificarent: absque temporis præfinitione: & tunc si promittens, sibi possibilia fecit, & sequatur contrauentio, inter cõprehensos, qui ratũ non habuerunt, uel quia unus ex cõprehensis, alterũ ex principalibus promittẽtibus offendat; penã non cõmitti: ut communi uoto adfirmant Bart. conf. 236. inci. Martinus, & in l. in illa stipu. ff. de uer. obli. quem ibi moderniores sequũtur: las. l. stipulatio ista. eod. titu. nu. 10. But. Ab. c. gemma. de sponsa. Fede. Senen. consil. 122. Aret. 143. Dec. l. imposibilibus. ff. de re gu. iu. confi. 313. & alii passim.

Videtur tamen quòd ad interesse teneatur; nisi diligentiam in ratificari faciendo adhibuisse constet: ex his quæ docet Bald. c. domino guerram. §. ad hæc. titu. hic finit lex Cor. Soci. confi. 133. in primo. Curt. Iu. 74. Goza. 27. Ripa. §. Cato. num. 59. etiam nulla interpellatione præcedente, ex quo ad ratificationem curandam se obligatum sciebat;

&

& consequenter in mora uersari: teste Alex. confi. 127. in §. & 157. num. 2. in 6. & Aym. 64. in prin.

Sed in diuersam sententiam tendit Dec. confi. ii. l. quod te. si cer. per. & pleriq; quos allegat: quem probare uidetur Alci. confi. 145. in §. uolentes absq; interpellatione, moram non cōmitti: nec consequenter pœnā.

Quos ipse, si sequuta sit offensio; & promittens prius ratificationem commodè curare potueris, sequi non soleo: prout & sentit Cor. confi. 248. littera F. uer. accedit in 4. nec Dec. & Alci. rectè perpensi. hac in specie contradicunt.

Verùm non procedit dicta conclusio; cū post promissionem de ratificatione curāda, fuit addita uox cum effectu, ut in Italia crebrius fieri uidemus: quæ indicat actum esse, ut omnino res efficiatur: ut probare uidetur Alci. d. l. quod te. uer. in potestate tua. num. 10. ex tex. in l. si non mortis. §. si quis. ff. de in offi. testa. quidquid dixerint Are. confi. 143. & Dec. d. l. impossibile. nu. 6. ea uerba de uera & non ficta diligentia interpretantes: quos sequi non possum, Alci. præceptoris mei autoritate neglecta: pro qua etiam adducere consueui. tex. in §. si quis alium. Institu. de inutil. stipul. ibi, quod si effecturum se

„ ut Titius daret, sponderit, obligatur.

5 Et idem si superaddita sit clausula, alias de suo &c. ex quo uoluit, & potuit pro alijs obligari, ut supra.

Sicut & obligatur qui simpliciter consanguineorum ratificationem promisit: scire. n. debuit se id promittere; quod in sua facultate non erat: unde actum uidetur ne difficultas excuset; prout nec qui alium in iudicio præsentare promittit, non excusatur. l. sancimus. C. de fideius. cum his quæ fufius congerit Alcia. supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Ratificatio pacis, si a fratre promissa fuerit, sub pœna; quum fratres maiores fuerint; an uno maiore effecto, ratificare nolente, pœna committatur; antequam cæteri maiores fiant.
- 2 Dictio uterque, utriusque concursus requirit.
- 3 Testator non præsumitur extraneum propriæ soboli præferre uoluisse.
- 4 Pluralis loquutio, quandoque separatim accipitur.
- 5 Absurdum ne sequatur, uerba coniunctiuè & disiunctiuè capiuntur.

H Q V A E.

QUESTIO LIIII.

- 1 **Q**VANDOQUE etiam dubitari contingit, An fratre de morte patris patiscente; & se curaturum promittente, q̄ fratres ipsius, maiores facti, ratificarent sub pœna; expectari debeat, q̄ omnes ad ætatem legitimam perueniant; uel priore renuente, pœna statim committatur: Albe. in l. cum quidam. C. de impub. & alijs subst. censuit non prius committi, quàm omnes maiores facti, ratificare detrectauerint: ex illo tex. qui rectè perpensus, hoc non probat:
- 2 Tum ex ui uerbi collectiui uterq̄, quod mortis utriusque concursum requirit. l. Lucius. §. Gaio. ff. ad Trebel. l. si hæredem plures. ff. de condi. instit. tum ex mente testatoris,
- 3 qui filijs substituens, si uterque impubes decesserit; cogitasse præsumitur ut primo cedenti, frater in eius portione succederet: nec extraneum, propriæ soboli præferre uoluisse: iuxta Sabini sententiam; a Iustini. relata: & uulg. doct. Bart. in l. quidam testamento. de uulg. & pup. Secus igitur in casu nostro, in quo nulla dictio uniuersalis apposta proponitur; & ubi de filiorum fauore nō tractatur: allegat etiam. l. quamuis. cod. tit. quæ

4 quæ a re nostra nimium deuiat: Itaq; me municipem non habebit: nisi cum uniuersalem dictionem super additam supponeremus; nã ea promissio, licet pluralis sit; pro eo oportet accipi, atque si separatim de quolibet fratre facta fuisset: ut expressis uerbis dicebat Pau.l. falsa demonstratio. §. si quis. ff. de condi. & demon. & adnotant DD. in l. si plures. C. de condi. inser. quod & probare uidetur las.l. iiii. §. Cato. nu. 56. de uer. oblig.

Accedit quia alias sequeretur inconueniẽs; q̃ maior factus, interim in pace non comprehensus, homicidam offenderet: contra bonum publicum, & contrahentium mentem: ast ne sequatur absurdum, & inconueniens, & ne aduersus paciscentium mentes eamus, 5 ea fit interpretatio, ut uerba dubia disiunctiue & coniunctiue capiantur. ex his quæ tradit Bal. d. l. pen. & Castren. consi. 200. uisa suprascripta. nu. 3. in anti.

S V M M A R I V M.

- 1 Pax sub conditione quòd bannitus intra certum tempus, uel absque paciscentis licentia ad patriam redire non possit, an ualeat.
- 2 Conditio contra actus naturam reijcitur.
- 3 Benefacere etiam illis ex Euangelio tenemur, qui oderunt nos.

H 2

QVAE.

QVAESTIO LV.

- 1 **S**ED quid si pax ea conditione facta proponatur, q̄ bannitus intra certum tempus, uel absque offensi licentia ciuitatem ingredi non possit? quod in statu Urbini, ut plurimum fieri consuevit: An eiusmodi pactio ualeat; & uidetur pacē
- 2 ualere & cōditionem tanquam contra actus naturam reiiciendam. l. j. §. pe. ff. depo. l. cūm
- 3 præcario. ff. de præca. præsertim quia etiam lex euangelica repugnat. ibi, & benefacite illis qui oderunt uos. Matth. 5. non enim benefacimus, sed malè, si ipsos à patria exules teneamus. Insuper quia ea conditio uideretur impedire Principis beneficium; & gratiam subsequutam; & ita respondit Alcia, consi. 134. tom. 2. lib. 5.

Putarim tamen istiusmodi conditionem, breui tempore duraturam, a Principe non aspernendam; ne offensus qui alias pacē non fecisset; & conditionem ualere crediderat; tamquam pax exaduersò non fuerit obseruata; ad uindictam prouocetur. l. qui fidem. ff. de transac.

Sicut & pacem recipientem in foro honoris non excusari; quinimmodò eius opinionem
penès

penès probos uiros grauari ; si a fide & promissione desciscat ; quibus offensus ad pacem faciendam allectus est .

S V M M A R I V M .

- 1 *Verba stipulationis in contractu pacis an largè, uel propriè capiantur .*
- 2 *In pœnalibus , propriùssima sit interpretatio.*
- 3 *Pacis fauore, ualet pactum quo inter hostes dirpta, remittantur, etiam in damnum tertij.*
- 4 *Statuta pœnalia licet publicam utilitatem respiciant, tamen stricte accipiuntur .*
- 5 *Pax in dubio quòd non sit fracta, iudicandum est.*

Q V A E S T I O LVI.

- 1 **I** Vc quoq; necessario pertinet, An in pacis contractu , stipulationis
- 2 **I** uerba, largè uel propriè sint accipienda : & quum simus in pœnalibus, uidetur q̃ propijssima fieri debeat interpretatio. c. inter dilectos . de fide instrum. c. ex literis. cum uulg. de proba.

Sed quidquid sit in stipulatione de non offendendo; fauore pacis, dubitauere. Grat. consi. 114. in 2. & Soc. Iun. 103. in 3.

Verùm pacis fauorem tunc demum ope-

H 3 rari

- rari cenſeo; quum de eius celebratione tractatur: & id propter reſponſum ſcio ualere ſœdus, quo hinc atque inde inter hoſtes direpta remittantur; etiam in eorum damnum quibus ablata ſunt: ex Bald. & Ange. in l. bene a Zenone. C. de quadri. præſcrip. & ſimil. de quibus Barba. conſi. 1. in 3. Corſet. tracta. de priuil. pa. & Alcia. lib. 1. de uer. ſigni. uer.
- 4 ex bono quoque: nõ autem poſtea, quum de pacis fractione tractatur: prout dicimus in ſtatutis delicta punientibus: quæ licet publicam reſpiciant utilitatem, & ob id extendenda uideantur; tamen in delinquentis odium ſtriçtè intelliguntur: ut docent Bald. l. fin. C. de interdi. matri. & Soci. l. j. num. 10. de uer. oblig.
- 5 Immo pacis fauore ea in dubio fieri deberet interpretatio; ut adhuc eſſet integra; ob bonum publicum, & quietem conſeruandam; non autem fracta: quo caſu & ſcandali, & tumultus immineret periculum: ex not. in l. cum proponas. 2. C. de pac. & ita in pace præſupponit Cor. conſi. 40. li. 2. in prin.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pax, ſi inter plures inſolidum facta ſit; ſequuta offenſa in perſona unius ex una parte; ab uno uel pluribus ex altera; quomodo competat pœne exactio.*

Correi

- 2 *Correi plures non dicuntur; quando est diuersitas in re.*
 3 *Plures, in dubio uiritim promississe censetur.*
 4 *Repetitio ei conceditur; qui alienam præstat culpam.*

Q V A E S T I O LVII.

- 1 **N**Ec frequens illa quæstio omittenda est: An pace inter plures insolidum facta, cum promissione de nō offendendo sub pœna; sequuta offensa in persona unius ex una parte, ab uno uel pluribus ex alia, cuilibet & contra quemlibet insolidum competat actio: Bar. l. fin. num. 2. ff. de duo. re. negatiuam amplexus est: quia non sunt omnes correi actiue, & passiue, quum
 2 in eiusmodi stipulatione extet diuersitas in re, & sic in personam offensi: Idemque formalibus uerbis tradit in auth. hoc ita. nume. 15. C. eod. quem sequutus est Castren. l. si id quod. num. 4. ff. eod. nempè quia (ut ipse ait) alia est offensa quæ fit uni ab uno, alia quæ fit alij ab alio: Ange. Imol. Alex. d. l. si. & in addi. ad Barro. d. l. si id quod. Ange. Roma. Ias. uulg. §. Cato. num. 54. & Rui. post eos. num. 55. Cor. confi. 218. in fi. in ij. 167. in iij. 247.
 3 in fi. in 4. concludens, q̄ ex pluribus in dubio

quilibet pro eius facto promississe censeatur.

Et hoc absq; controuersia procedit; cum ex uerbis stipulationis, non constet pacem inter plures tanquam inter duo corpora, duas uel partes & factiones collectiue, factū fuisse: quod pluribus exemplis ostendit Alexan. consi. 1. 16. in 4. ubi respondit eo casu quemlibet ex parte, pro uirili tantum agere & conueniri; ita ut inter omnes, æqualis fiat distributio: cui & adstipulari uidetur Paris. consi. 160. lib. 4.

Arbitror tamen consocios simul promittentes, si contra uentionē non contōserint; aduersus contrafacientem; quod soluerunt repetere posse: nam quotiescunq; alienam culpam quis præstat, æquissimum est ei succurri: ut a delinquente repetat, quod eius causa præstiterit. l. ij. §. item si in facto: ubi scriben. & præsertim Alcia. num. 4. ff. de uerb. oblig. quod & inferius tractabitur.

S V M M A R I V M.

- 1 Pax si pro hæredibus etiam facta sit, an omnes hæredes, uel offensus tantum pœnam petat.

Q V A E.

Q V A E S T I O LVIII.

- 1 **Q**UID autem si pacis stipulatio pro se & hæredibus facta proponatur. An omnes hæredes, uel offensus tantum, ad solidam pœnam agatur; & recepta uidetur Bar. sententia, in d. §. Cato. q. 6. num. 30. q. offensus integram pœnam petere possit; tanquam stipulatio pro se & hæredibus ab ipsius persona incipiat, & indiuiduū contineat: quam probauere Castren. l. ij. §. item si in facto. ff. de uerbo. obli. Ange. Roma. Ias. num. 54. d. §. Cato. Cor. consi. 218. in fin. in 2. dicens, in iudicando a Bart. non esse recedendum, licet disputatiuè aliter sensisse fatentur; cum Imo. Commen. & Alexan. d. §. Cato. & idem consi. 167. in 3. cum quibus etiam Zas. transiit d. §. Cato. uer. solus ager. numero 5.

S V M M A R I V M.

- 1 *Hæres si offendat, an ad integram pœnam uel pro hæreditaria portione cum hæredibus teneatur.*
2 *Litium circuitus euitandus.*

Q V A E-

. QVÆSTIO LIX.

I **M**AIOR superest difficultas. An è di-
uerso offendens ad totam pœnam
uel ipse & alij cohæredes pro hæ-
reditarijs tantum portionibus teneantur; &
crebrior est omnium sensum, pœnam ab om-
nibus pro hæreditarijs portionibus cõmit-
ti. d. §. Cato. ubi Bar. q. 6. num. 3. 2. & las. nu.
54. tanquam eiusmodi pœnalis stipulatio in
rem censeatur; & ex parte hæredum promif-
soris, sit ad hæredes transitoria.

Pro contraria sententia strenuè pugnavit
Alcia. d. l. ij. §. item si in facto. & d. §. Cato.
uer. quodammodo. num. 5. & uer. solus. nu.
13. in tract. de stipul. diuid. & indiui. ut uno
ex hæredibus contraueniente, omnes in soli-
dum teneantur: ita ut solida pœna ab hoc;
uel ab alio hærede possit exigi. quod proba-
re conatur ex tex. d. §. Cato. ibi, solus tenebi-
tur, tâquam quilibet hæredum pro principa-
li habeatur propter hæredis adiectionem:
quo casu uidetur actum ut stipulatio ab e-
ius persona incipiat; & hanc ueriores dicit:
licet in contrarium frequentius itum esse fa-
teatur.

Sed Zas. post eius terga, omnino ipsius fun-
damentum

damenta diuellere conatur pro communi cō
tendens: a qua fortè pro concordia tunc re-
cedi posset, quum aduersus offendentem tan-
tum ageretur; ut tunc etiam solida pœna pe-
ti possit: quum certum sit cohæredes pro por-
tionibus hæreditarijs conuenti; a contraue-
niente, solum posse repetere ex Bar.num.
2 32. & alijs s. ut euitetur litium circuitus. iu-
ribus unlg.

Illud autem pro comperto haberi debet;
(quidquid sit in conuentionali pœna) cohæ-
redes, qui in contrafaciendo paci nullum mi-
nisterium, nullamve culpam præstiterè, alijs
pœnis legalibus uel banni mentalibus, præ-
sertim defectionis fidei, uel honoris, non te-
neri: prout in similibus quæstionibus, plu-
ries superius repetitum fuit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Hæredes simul cum offendente, an in promissio-
ne de non offendendo in solidum, uel pro portio-
nibus hæreditarijs conueniantur.*
- 2 *Stipulationes de non offendendo, sunt iuris præ-
torij.*
- 3 *Claudicatio contractus in dubio non permittitur.*
- 4 *Noxa caput sequitur.*
- 5 *Pœna authorem persequi debet.*

Q V A E .

QVÆSTIO LX.

- 1 **A**N autem quæ proximè in pace conclusa fuerunt, ut cohæredes offendentis proportionibus hæreditarijs iuxta communem, uel in solidum prout placuit Alcia. conueniantur, in cautionibus de non offendendo procedant: Ias. post Roma. d. §. Cato. nu. 5 §. sentit negatiuè rāquam eiusmodi stipulationes sint iuris prætorij; in quibus etiam indiuiduis si unus ex hæredibus cōtraueniat solus in pœnam incidit, pro parte sua; alios uerò propter prætoriam æquitatem non teneri: allegat tex. in l. pœnales. §. Iulianus. ff. ad l. falci. & Bart. d. §. Cato. q. 2. nu. 23.

- Qui rectè perpenſi non dicunt contrafacientem pro hæreditaria portione tantum teneri, sed ad solidam pœnam: prout & clarius docent Bar. d. §. Iul. num. 3. & Alexand. post eum: alias sequeretur q̄ alter ex promittentibus unum ex hæredibus offendendo, integram pœnam solueret; & si ab uno ex eis offenderetur pro tertia uel quarta tantum iuxta hæreditariam pōrtionem, pœna committeretur: ex quo & contractus claudicatio, & absurditas præter stipulantium mentem oriretur:

retur: quod non est admittendum. Clem. 2.
 de magi. Aequius erit igitur, in hisce præto-
 rijs stipulationibus, cohæredes qui promif-
 sioni non contrauenerunt, nedum non inso-
 lidum, sed nec pro hæreditarijs portionibus
 4 posse conueniri; noxa (ut prouerbio dicitur)
 caput sequente: ut qui solus promissioni cō-
 trauenit; solus quoque promissam pœnam
 5 pendat: quæ (ut uulgo dicitur) suos authores
 sequi debet. l. sancimus. C. de pœn. quidquid
 sit in hæredibus paciscentium, seu inducias
 facientium, & quidquid in contrarium las-
 senferit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pace pro se & consanguineis facta, cui & aduer-
sus quem competat actio.*
- 2 *Ignorantes obligare non possumus.*

Q V A E S T I O L X I.

- 1 ED si quis in pace uel cautione de
 non offendendo, pro se & consan-
 guineis absentibus promittat (pro
 ut in Vmbria & Piceno communiter fieri cō-
 suevit) cui & aduersus quem contrafactione
 sequuta, competat actio; & ex iā dictis eius-
 modi

- modi quaestio facile dissolui potest; nempe ut principales, qui pro alijs se obligauerunt, a quocunque & in quemcunque sit contrauentum respectu conuentionalis poenae, conueniantur, & conueniant: quum ipsos ignorantes obligare non potuerint: iuribus uulg. & hoc iure nostro nullam sapit dubietatem.

Solent tamen prudentes principes, postea quam hodie ad euitanda scandala, coguntur homines etiam pro consanguineis inuitis uel ignoratibus, promittere; publico programme declarare, qd consanguinei facta si bi de qualitate obligationis intimatione, si contrafecerint, pro indemnitate conseruatione, principali perinde teneantur; ac si solemniter promississent: quod ab Illustrissimis dominis meis in Ducatu Urbini, prouide factum non ignoro.

S V M M A R I V M.

- 1 *Ratificatione ab absentibus sequuta; an adhuc aduersus principalem uel ratum habentes, poenae fiat exactio.*
- 2 *Ratificatio mandato equiperatur; etiam in specie de le mandatum requirentibus.*
- 3 *Ratihabitio quando retrahatur.*

ibon

QVAE-

Q V A E S T I O . L X I I .

- 1 **M**AIOR subest difficultas, quum pacem uel promissionem consanguinei postea ratam habuerūt; in qua distinguendum uidetur; q̄ aut a principio cautum fuit q̄ ratificatio fieri deberet; & ea subsequuta, ipsis & contra ipsos, actionem ad pœnam competere: ac si ab initio paci, induitijs uel promissioni de non offendendo interuenissent; uel principales etiam eorū nomine, & mandato præcedente promississent: ratificatio. n. (ut uulgo dicitur) etiam in speciale mandatum requirentibus, mandato æquiperatur. c. fin. de iur. iur. in 6. gl. l. perinde. §. si procurator. in uer. absente. ff. ad l. Aquil. cum his quæ fusius congerunt Ange. l. licet. C. de iudi. Alex. consi. 78. nu. 19. 146. nu. 3. in v. 133. num. 6. in vj. Dec. 281. & l. semper qui non prohibet. ff. de re. iu.
- 2

Nisi tamen principalis primò, q̄ consanguinei non offenderent sub pœna, promississet: & ulterius etiam sub pœna q̄ ratam promissionem habituri forent: sequuta namq; ratificatione, non ideo magis a priori promissione, tanquam fideiussores liberarentur: salua tamen sibi actione ad repetendum: de quo etiam supra. q. 59. mentionem fecimus.

Aut

Aut de ratificatione nihil dictum; & nihilominus principali instante subsequuta est; & tunc autem præsentem partem, & acceptantem, & idem respondendum uidetur: ex his quæ proximè dicta fuere: & ex quò sumus in casu, in quo ratihabitio retrotrahitur; & fingit ratihabentis consensum, priori obligationi interuenisse: ut congerunt Alex. d. consi. 78. num. 20. Feli. c. sicut tuis. de simo. & Deci. l. quod in initio. ff. de reg. iur. Aut parte absente, & etiam notificatione facta, tacente; & non uidetur quoad pœnam a principali obligatione recessum: quamuis etiam aduersus ratificantes, notario stipulante, competat actio; uulg. doct. Bar. in l. j. ff. de iu. fi.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pace a pluribus ex una parte, pro se & cuilibet eorum consanguineis & affinibus inita; si unus contrauenerit, quomodo pœna exigatur.*
- 2 *Pœna conuentionalis, pro contrafactione alterius soluta; an possit repeti.*

Q V A E S T I O LXIII.

- 1 *Ec minus frequens ea est dubitatio; quum plures ex utraque parte pacem ineunt; uel non offendere promittunt.*

promittunt, pro se & cuiuslibet eorum consanguineis & affinis in forma; eadem stipulatione, & uerborum contextu; An sequuta contrauentione ab uno ipsorum, seu eorum consanguineo; ab uno, uel eorum quolibet, pœna exigi possit: Et uidetur quemlibet pro uirili agere, & conueniri posse: ex quo quolibet pars, pro uno corpore designatur: quod & clarius ex instrumenti uerbis perpendi potest; ubi dici consueuit tales ex una parte &c. & sub tali pœna parti obseruanti applicanda &c.

Quòd si in diuersis instrumentis, & stipulationibus pax & promissio facta sit; aliud deliberandum: quia quilibet pro eius offensione tenetur: nisi tamen ab uno ex pariter attingentibus, offensio facta proponatur: eo. n. casu ab uno tantum, uel ab omnibus promittentibus in uiriles fiet exactio.

Quòd si ab uno ex affinibus sequatur contrauentio; qui alijs promittentibus non attingeat; uel ab uno ex consanguineis magis uni, quàm alij coniuncto; tunc licet obligatio eadem sit uerborum seriè contexta; tamen respectu diuersitatis causæ, correi non uidentur: & quilibet pro eius affine, uel magis consanguineo conueniendus est: ita ut nec pax respectu aliorum rupta censeatur: cum qui-

I libet

libet pro magis attinentibus promississe uideatur: quos sibi maiorem obedientiam & promissionis obseruantiam uerosimiliter praestituros credebat: & ita in ciuitate Sorae aduersus Fiscum in causa satis ardua respondi: ex his quae collegi ex dictis Bart. & Ange. in l. fin. 6. q. ff. de duobus re. & in repet. authen. hoc ita. q. 13. C. eod. & ex Alexan. consi. 116. in 4. & Cor. consi. 40. in 2. & 248. in 4. licet satis confusè loquantur.

- Et praedicta respectu primi casus super quo respondit Alex. d. consi. 116. sic puto intelligenda, ut nihilominus uirum soluētes, ex parte offendentis ab ipso, cuius culpa conueni fuere, solum repetere possint.

Et quod si nihil in pacis contrafactione commuerint; quidquid sit respectu poenae conuentionalis, pacis fractores appellari non debeant: ut alibi sepe in similibus, dictū scio.

S V M M A R I V M.

- 1 *Interesse propter uulnus, An poena conuentionali soluta debeat.*
- 2 *Pœna conuentionalis, An iure Pontificio, & salua conscientia etiam ultraquam intersit, exigatur.*
- 3 *Pœna, quum ratione contemptus debetur, etiam ultraquam intersit exigatur.*

QVAE-

Q V A E S T I O L X I I I I .

- 1 **N** E c ea negligenda est quaestio, An
 2 cōuentionali pēna parti soluta, quia
 paci uel promissioni de non offen-
 dendo sit contrauentum; propter uulnera &
 3 medelas interesse quoque peti possit: quæ ab
 ea. q. pendere uidetur. An pœna conuentio-
 nalis ultra partis interesse, iure Pontificio, &
 rura conscientia exigì possit: in qua adhuc cō-
 trouertunt maiores nostri, & in qua Hostien.
 But. Imol. c. dilecti. de arbi. Soci. consil. 153.
 in 1. & plerique alij negatiuam amplexi sunt:
 Quibus contradixere Inno. Abb. c. tuam. de
 pœ. Abb. Ancha. d. c. dilecti. Roma. consilio
 510. (quod frequenter allegatur) Cor. 153. in
 1. & 2. in 3. Paris. 34. in 1. Rip. 9. in 2. quorum
 sententia crebrior uidetur: & nostra in spe-
 cie eò certior est, quia pœna ex delicto debe-
 tur: Abb. d. c. dilecti. & in c. 1. ubi Fel. de con-
 stitu. licet non omnino assentire uideatur: &
 clarius Barba. consil. 45. uer. item quia dicta
 3 pœna imponitur. col. 8. lib. 4. & quia pœna
 ratione contemptus potius, quàm interesse
 opposita censetur: ex his quæ tradit Deci. l.
 cum proponas. 2. in fi. C. de pac.

S V M M A R I V M.

- 1 Pax ab uno ex corrixantibus producta, an alijs etiam contumacibus proffit.
- 2 Verba statuti, in exorbitantibus propriè intelligenda.
- 3 Iudex nihil petenti, nihil impartitur.

Q V A E S T I O LXV.

- 1 N autem pax ab uno ex corrixantibus producta, proffit alteri contumaci, si lex municipalis pacem habenti pœnam minuat: Cataldi. tract. de fin. di. num. 127. prodesse affirmavit ex tex. in l. j. & ij. C. si unus ex pluri. appella. Cui ego assentire non possum, quia pœnæ diminutio quæ ea lege fit; est aduersus ius commune:
- 2 ut ait Bald. l. diuus. ff. ad Sillan. & id propter eius uerba propriè in producente, seu a procuratore produci faciente, & legis beneficiû implorante percipienda sunt. iuribus uulg. Nihilque afferunt incommodi. d. l. j. & ij. quia quòd appellatio unius, quorum causa erat communis, & eadem omnium defensio alijs proffit, nimirum; ne ex uno & eodem facto; & ubi eadem est absolutionis ratio, diuersa

uersa

uerſæ appareant ſententiæ; nempè abſolutoria & condemnatoria; ut tex. uerba, & Barto. Bal. & Caſtren. ibi clarè docent. quòd autem pro eodem factò plures eadem ſententia dā-
 3 nentur; ſed unus maiore quantitate, quia cō-
 tumax fuerit, nec confeſſionis aut pacis bene-
 ficium ſibi impartiri petierit; non eſt incon-
 ueniens: & ſibi non iudici culpæ adſcriben-
 dum eſt: qui (ut uulgo aiunt) nihil pētenti ni-
 hil impartitur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pax & reconciliatio quomodo probentur.*
- 2 *Exterioribus, animi intentio dignoſcitur.*
- 3 *Concordia, ex manuum iunſtione, antiquitus de-
 ſignabatur.*
- 4 *Teſtes & inſtrumenta, eandem uim habere ſolēt.*
- 5 *Pax inter illos caſus non adſcribitur; qui neceſſa-
 riò ſcripturam requirunt.*

Q V A E S T I O L X V I.

- 1 V A E R I T V R tandē quomodo pax
 probetur: & ſi de reconciliatione
 tractemus; uerum eſt ex ſalutatio-
 ne, ex amplexu, ex oſculo, uel manuum iun-
 2 ctione probari: iuxta illud, & dexteram iun-
 I 3 gera

gere dextræ: hisce enim exterioribus, animum, & conscientiam pacata fore dignoscimus: uulg. §. pauonum. ubi glo. Insti. de re. di. 3 ui. Bal. l. j. nu. §. ff. de pac. sicuti ex manuum iunctione antiqui Imperatores concordiam designabant: ut in numismate æreo, & argenteo Neruæ, penès me uidere est: & ita Bal. in l. filia quem. ff. de lib. & post. & in l. in ipsius. ex illo tex. C. fam. hercis. & Alex. ad Barto. in l. non solum. §. iniuriarum. in uer. oppo. q. non sufficiat. ff. de iniur. adnotauere.

Si uerò de probanda pace, qua statuti, uel rescripti beneficio potiamur; statuti uerba perpendenda sunt; quæ si de pace producta 4 loquantur; necessario pacem quæ in scriptis facta sit requirunt: alias ea quæ testibus constaret, non excluderetur; si eandem uim habent testes etiam instrumēta: uulg. l. in exercendis. C. de fi. instr. maximè quia pax inter illos casus non adnumeratur; quæ necessario scripturam requirunt: ut in terminis reperij postea Catal. trac. de findi. q. 90. Curia tamē, pacem nisi instrumento probetur, admittere non consuevit: ut de senatu Mediolanensi fide facit Iul. Clar. in praxi in §. fi. q. 58. uers. pen. & ita in curia Urbini, Marchiæ, Perusij, & Romæ seruari scio.

DE

DE INDVTIIS.

S V M M A R I V M.

- 1 Indutiæ idem quòd treuga, uoce barbara.
- 2 Indutiæ quid.
- 3 Indutiæ unde dicantur.
- 4 Indutiarum inuentor.

Q V A E S T I O L X V I I.

1 **S**EQVITVR modò ut aliqua circa indutiarum materiam (quas uulgo uoce barbara treugâ uocant) ultra ea quæ s. ti. de pa. continentur; particularius tractemus: & primò.

Quid sint indutiæ: quas Pau. Iuriscon. in
 2 l. postliminium. §. indutiæ. ff. de capti. & post
 „ limi. reuer. sic breuibus definiuit: Indutiæ
 „ sunt cum in breue, & in præsens tempus,
 „ conuenit; ne inuicem se lacerent: quem
 sequuti fuere Hostien. in sum. de treu. & pa.
 & Archi. c. illi. 24. q. 3. dicentes treugam esse
 securitatē personis, & rebus, ad tempus præ
 stitam; discordia nōdum finita: quam & Ab.

I 4 rub.

rub.eod.licet minus proprie, fore pacem ad tempus factam, definiuit.

- 3 Dictę sunt autem indutię, q̄ in certam dię a pugnando otium prębeant : ut apud Cice. lib.1.offi.uel (ut Gellio placuit) lib.1. cap.25. a tribus dictionibus, Inde, uti, iam : q̄ lapso induciarum tempore, deinceps omnia belli iure uti iam peragantur : ac si per quendam coitum & copulam, nomen induciarum conexum sit: cui ad stipulari necesse est, si dictio indutię litera.t.& nō.c. scribi debet: ut nouissimè probat Aldus Manu.iun.li.ratio.ortho gra.litera.I.licet plerique reclamant; quia nō induciam singulari numero, sed inducias dicamus: quarum Lycaon inuentor fuit. si Plinio credimus lib.7.natura.histo.c. 36.
- 4

S V M M A R I V M.

- 1 Indutias facere quis possit.
- 2 Pacem facere ad quem spectet.
- 3 Auli ducis Romani, fœdus rescissum.
- 4 Indutię inter priuatos, an consistant.

Q V A E S T I O LXVIII.

- 1 **S**ED quis inducias facere potest? & si de priuatis tractemus; respondendum est, prout in pace diximus. 3. q.8.ad hunc tamen effectum, ut comprehensum
forum

forum personæ in ipsorum detrimentum al-
 ligentur : Si uerò de publicis ; constat belli
 Imperatorem , seu ducem ad breue tamen
 tempus, sicut & belligerandi, ita & indutian
 di potestatem habere: ut docuere Bar. & An-
 ge. in l. conuentionum. ff. de pac. licet si ad lō
 2 gum tempus fiant , sicut & in pace senatus
 Pop. Roma. & sic domini belli autoritas ex-
 3 quirenda sit: argu. l. mandato generali. ff. de
 procur. exemplo fœderis ab Aulo exercitus
 Roma. Duce, cum Iugurtha contracti; quod
 Rom. populus, quia ipso inscio factum fue-
 rat; rescindi mandauit: ut apud Salustium in
 Iugur. de quo etiam Præposi. c. ius militare.
 in uer. nexus. distin. 1. & ita Pau. a Ca. in d. l.
 conuentionum intelligendus est, ut uidelicet
 de indutijs nō paucis diebus, sed aliquo tem-
 pore duraturis loquatur.

Illud non diffiteor, q̄ quemadmodum bel-
 lum inter priuatos, eosue qui illud indicendi
 auctoritatem non habent; esse non potest. c.
 2. 23. q. 2. Ita etiam treuga inter priuatas per-
 sonas proprie consistere non dicitur, si credi-
 mus Imol. c. 1. nu. 9. de treug. & pa. & Alex.
 d. l. conuentionum: quia tamen in plerisque
 locis Italiæ usu ueniunt, & ob bonum publi-
 cum fieri tollerantur; de his saltem abusiue
 loquendo, disseremus.

SVM-

S V M M A R I V M.

- 1 *Indutias facere an quis cogi possit.*

Q V A E S T I O L X I X.

- 1 **E**T si quærat, an & quomodo quis ad indutias incundas cogendus sit, dixi supra titu. de pa. q. 3. num. 13. uer. minus dubij.

S V M M A R I V M.

- 1 *Indutiarum uiolator, qua pœna puniatur.*
2 *Pacis turbator quomodo plectatur.*

Q V A E S T I O L X X.

- 1 **Q**UAE autem pœna indutiarum uiolator puniatur, Marti. tract. de conf. prin. q. 32. testatur, ipsum pœna decem librarum auri puniendum: ex text. in c. 1. §. si quis uerò temerario ausu. titu. de pa. iur. fir.

Sed tex. loquitur in pace, de qua in d. tit. & de qua supra titu. de pace. quæst. 51.

Putarim ego, pœnam si in publicis firmus indutijs,

- indutijs, Principis; si in priuatis, etiam iudicis arbitrio relinquendam: attenta personarum qualitate, & euentu qui inde sequutus sit: si enim ex indutiarum uiolatione publicæ pacis, quæ forte eo tempore tractabatur, resulter turbatio; pœna ultimi supplicij foret imponenda. l. si. ff. de re. mili. si parum aut nihil scandali sit ortum, minor pœna; & prout Principis aut Iudicis religioni uidebitur: ut in simili probasse uidetur Guiliel. a Cun. tracta. de securi. nu. 32. & Iod. Brug. Enchirid. crimi. cap. 108.

S V M M A R I V M.

- 1 *Argumentum de indutijs ad pacem an ualeat.*
- 2 *Indutiæ, an magis naturam sapiant belli, uel pacis.*

Q V A E S T I O LXXI.

- 1 **I**T inde constat de indutijs ad pacē, & è conuerso, argumentū non pro-
- 2 **C**edere: quia indutiæ magis bello, quàm paci comparantur. cap. 1. §. uasalli. ubi Bal. nu. 67. tit. de pa. constan. quod etiam ex definitione utriusq; palàm est: & id propter animaduertendum est, ut quæ de uno a maioribus nostris scribuntur, ad alterum temere non protrahamus.

S V M-

S V M M A R I V M.

- 1 *Causa noua, an excuset in indutijs sicut in pace.*
- 2 *Pax perpetuò, indutiæ ad tempus.*
- 3 *Patri, & non marito, cur lex filiam adulteram occidere permittat.*
- 4 *Creditores quando propria authoritate pignoris possef. accipiunt.*
- 5 *Frangenti fidem, fides frangatur eidem.*
- 6 *Fides semel fracta ab una parte; ab altera frangi non dicitur.*
- 7 *Fides etiam hosti seruanda.*
- 8 *Offensus, indutijs durantibus, honoris iacturam non patitur.*

Q V A E S T I O LXXII.

- 1 **Q**Uò fit ut adhuc cõtrouertant. DD.
 An quemadmodum in pace noua causa a uiolatione pacis excusat; ita & in indutijs: In qua specie pro negatiua primipilus adduci solet Vinc. Hyspa. c. 1. de treu. & pa. Archid. c. illi qui. 24. q. 3. But. cap. peruenit. de iu. iur. Io. And. ad Spe. Bal. rub. cod. titu. Ange. Imol. l. si ex legati causa, de uerb. oblig. idem Ange. Raph. Castren. num. 4. l. qui seruum. cod. titu. Soci. consil. 26. sed
 rectius

- rectius 262. inci. in causa magnifici Petri de Medicis. lib. 2. Felin. d. c. j. nume. 6. Ias. l. cum proponas. ij. num. 6. C. de pac. qui nedum de cōsuetudine, sed etiam de iure testatur. Marti. Laud. tract. de confēde. prin. q. 16. dicēs speciale esse in treuga, quòd licet frangas mihi, tamen tibi fidem frangere non liceat: omnes
- 2 ea diuersitatis ratione inter pacem & inducias, quòd pax perpetuò sit duratura, induciæ uerò ad tempus: quo lapso possit quis iniuriam sibi illatam retaliare; pro quorum sententia etiam alia ratio adduci posse uidetur: quia in pace rancor omnis & iniuria remittitur; quod non fit in treuga: & id propter arctiorem uinculo fuit opus quum prouiores essent homines ad arma, & induciarum fractionem quàm pacis: argum. tex. l. nec in ea.
- 3 §. fin. ff. de adul. ubi lex permittit patri, & nō marito, filiam in adulterio deprehensam interficere: quia maritus fortè zelotypus, & qui quotidianis nuptijs gauderet, ad occidendum procliuior fuisset, quàm pater: pro quo lex nimium præsumit: & pro hac scio D. Pet. Aldobrandinum seniore Iurecon. clarissimum consuluisse.

In diuersam tamen sententiam transuere Abb. d. cap. 1. de treug. & pa. Imol. c. 3. de iureiur. Ange. Imo. Alexan. Aret. d. l. qui seruuum.

uum. Alex. l. semel mora. sol. mat. l. qui infu-
lam, de uerbo. oblig. & d. l. cum proponas :
Cor. consi. 42. in ij. licet consil. 217. litera C.
in j. casum adhuc dubium asseruerit: Dec. d.
l. cum proponas. & consi. 531. num. 8. Paris.
165. in iiij. Mant. 169. Beninten. decis. 65. &
pro communi probant Viui. lib. 1. opi. num.
223. & Soarez thesau. com. opin. uer. pax. nu-
me. 63. pro qua etiam scio. D. Hormanot.
det. Francis. de Pepis, Victorium de Soderi-
nis, & Anto. de Strozis, Florentinos, & ple-
rosque alios respondisse. Et respondendo
Aret. rationi Pau. de Cast. d. l. qui seruum; di-
cit eam non esse perpetuam, idest generali-
ter ueram, nempe quia maior forte assertur
uindictæ comoditas treugæ tempore, quàm
4 postea, argum. l. quæsitum. ff. de pigno. quo
motus Bartol. l. creditores. C. eod. affirmat
creditores propria authoritate, uirtute pacti
etiam pendente dilatione, pignoris possessio-
nem nancisci posse: quando iusta subest cau-
sa, & periculum in mora.

Vnde in tanta maiorum nostrorum alter-
catione, cum Cor. d. consi. 217. animus meus
adhuc in dubio uersatur: quidquid Moder-
niōres de communi testentur, cuius contra-
rium etiam ipse Deci. d. l. cum proponas. nu-
me. 7. innuere uidetur: & quum. DD. uariè
(ne di-

(ne dicam, confusè) loquantur ; quibusdam
indutiarum fractionem præsupponentibus ;
5 ut sic frangenti fidem, fides frangatur eidẽ,
d.l. cum proponas : alijs nouam tantum of-
fendendi causam præmittentibus : Putarim
ego opinionum anfractus, hoc distinctionis
fœdere conciliandos : quòd aut de priuatis,
aut de publicis indutijs loquimur : & priore
casu, aut talis durante treuga præcessit offen-
sio, qua uerè fracta est : & tunc liceat offen-
so, incontinèti & ex interuallo, iniuriam uin-
6 dicare, sine indutiarum, fideiue fractura ;
quæ iam ab altera parte fracta, amplius fran-
gi non dicitur : ex his quæ tradunt scriben,
omnes ex illo tex. in d.l. cum proponas, & di-
cam infra, nec quempiam teneri ad indutia-
rum finem expectandum ; quem pars ipsa cõ-
traueniendo, iam absoluit : & etiam quia in-
terea temporis, posset offensio uel abesse, uel
se diligentius custodire, ut dicebat Aret. s̃.

Aut aduersarius fidem non fregit ; sed no-
uam tantum causam præstitit ; qua pars ad ip-
sum personaliter offendendum & uindican-
7 dum, meritò fuit prouocata ; & tunc fidem
frangere non licere : quæ etiam hosti (ut uul-
go dicitur) seruanda est. l. j. C. de consti. pecu,
nec facilè uiolanda est ; quum possit iniuriæ
passus infra modicum tempus, completis in-
dutijs

8 *indutijs se ulcisci: uel quum ipsis durantibus facta sit, ipsam etiã absque honoris labe mufitare: quod Monomachistæ oēs fatebuntur.*

Posteriore autem casu quum de publicis indutijs, inter principes uel ciuitates agitur; hoc amplius in animaduersione fore uideatur: q̃ quantumuis & publicas, & priuatorū offensiones, ex pacto comprehendant; non tamen ex particularium contrafactione rumpantur: ne priuatorum resideat arbitrio, fœderi publico uim facere; & arma hinc atque hinc demissa, mouere: arg. l. priuatorum. C. de iurisd. om. iud. Nisi ergo Princeps, uel ciuitas id malefacti conscij, condignam coercionem detrectauerint; ita ut ratum habuisse delictum, dissimulatione uideri possint; ex his quæ scripsit Aret. consi. 165. uer. circa primum; uel quum prohibere potuissent, id facere neglexerunt; iuxta congesta a Dyn. & Cagno. reg. culpa. de reg. iu. in vj. indutias ruptas non censeo.

Nec è diuerso licere, sine fidei naufragio, dilatione pēdente, uindictam sumere; & bellum (quod dormiebat) excitare. Quæ distinctio si peritioribus nō arridebit; satis erit saltem ad eos prouocādum, ut feliciori diplomate, aliam probabiliorem adducant.

DE PROMISSIONIBVS DE NON OFFENDENDO.

S V M M A R I V M.

- 1 *Promissio de non offendendo, est tertium genus, a pace, & indutijs differens.*
- 2 *Argumentum de indutijs & pace, ad promissionem de non offendendo non est perpetuum.*
- 3 *Promissionis de non offendendo definitio.*
- 4 *An etiam ex officio tantum, præstanda sit.*

Q V A E S T I O LXXIII.

- P**OSTEA QVAM de pace, & indutijs tractauimus, superest ut etiam de promiss. de non offend. de particularius loquamur:
- 1 Quæ quidem promissio est tertium genus a pace & indutijs in pluribus distans: illæ enim sponte fiunt, ut dixi supra. hæc uerò etiā am-
 - 2 babus partibus inuitis, si prætori uideatur, præstantur: ut infra. & id propter de una ad aliam, argumentum non est perpetuum: ex his quæ fusius congerit Paris. consil. 165. lib.

K 4 post

4. post terga. DD. in l. semel mora. ff. sol. mat.
& in l. cum proponas. 2. C. de pact.

- 3 Quæ sic definiri potest. Promissio de non offendendo est legitimum præsidium, quod iuste timenti, iniuriam sibi inferri, ad ipsius instantiam, uel ex officio præsidis; ne partes ad arma & rixam procedant; præstari solet. probatur prior pars ex rescripto Martia. Impe. ad populum in l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confu. secunda in l. usufructum. ff. de usufru. & in l. illicitas. §. 1. ff. de offi. præsi. a qua nec dissensit Barto. d. §. 1. Vnde nimis friuola est eorum sententia, credentium quòd solummodo ad partis instantiam præstanda sit.
- 4

S V M M A R I V M.

- 1 *Promissio de non offendendo, quando peti possit.*
- 2 *Causæ cognitio in promiss. de non offendendo, præcedere debet.*
- 3 *Minæ pro cautionibus de non offendendo exigendis; an sufficiant.*
- 4 *Saguntini dum Romæ de auxilio consulitur, funditus delentur.*

QV. AE.

QVÆSTIO LXXIIII.

- 1** **Q**UANDO autem a parte peti possit, uidetur ex ipsa definitione declarari. nempè quando iustus, uel probabilis est offensionis timor, aut suspicio: Vnde
- 2** de Bar. supra censuit causæ cognitionem præcedere debere: cui addiderunt Albe. & Sali. d. l. denunciamus. Alex. l. qui bona. §. si quis. ff. de dam. infec. consil. 78. num. 25. in v. Feli. rub. de treu. & pa. Ias. l. si super pos. nume. 6. C. de transact. Paris. consil. 168. in iiij. qui de communi testatur. Pet. a Plaz. epit. delic. cap. 7. & plerique alij, causam iustam debere præcedere; ita ut etiam minæ non sufficiant: nisi & probetur minantem solitum minas executioni demandare: scimus enim promissiones eiusmodi maximè pœnales: c. odia. de reg. iur. & ne dum familiam, sed & alienam comprehendentes (ut hodie ferè in tota Italia præstari solent) ualdè onerosas, & periculosas fore; & quàm plures familias pessum dedisse. l. ij. §. si dubitatur. ff. de iudi. graue est enim ut unus ex delicto alterius prægrauetur: ut ait tex. c. si hæres. xxiiij. q. iiij. & hac in specie Pet. de Ancha. consil. 32. incip. pro clariori.

K 2 Sed

Sed ut uerum est aliqualem causæ cognitionem præcedere debere; ut ait Bart. d. §. 1. sic & non adeò exactè exquirenda est; ut dū
 4 super hoc controuertitur; timens offenda-
 tur: ut Saguntinis contigit; qui dum Romæ
 de auxilio suppeditando consulebatur; fundi-
 tus deleti sunt: sufficere ergo arbitror uerifi-
 milem metum & suspicionem; statim Iudi-
 cis officio perpēdenda: quod & sensere DD.
 Tholos. q. 489. ita ut etiam petentis iuramē-
 to, (si tamen uero similitudine foneatur) de-
 minis sibi illatis, credi possit: ut docuit Gui-
 liel. a Cun. d. l. denunciamus. num. 15. sitque
 materia hæc tota prudentis Iudicis arbitrio
 relinquenda: quod & sensit Sali. supra. Nec
 ab re, quia si Præses ex officio nemine peten-
 te, partibusve inuitis, id munus explere po-
 test; publica utilitate suadente: ut pacata &
 quieta sit Respublica. l. æquissimum. ff. de u-
 usu. & dixi supra, ad petentis instantiam,
 qualiquali causæ cognitione præcedēte, mul-
 tō magis, & ita passim obseruatur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Promis. de non offendendo; an ab eo qui timori causam dedit, exigi possit.*
- 2 *Legis beneficium frustra implorat, qui in le-
gem*

gem commisit.

3 *Afflictio afflicto non superaddenda.*

QVÆSTIO LXXV.

- 1 **A**N autem & qui timori causam præstitit, exaudiri debeat; putà quia temerè & non prouocans; aliquè factò uel uerbis offenderit. Et licet plerique negauerint: quorum comminiscitur in hac
- 2 quæst. Felin. rub. de treug. & pa. octaua declaratione. num. 22. ne qui in legem commisit, legis beneficio perfruatur. uulg. cap. quia frustra. de usur.

Nihilominus ea receptior uidetur sententia, quæ pro affirmatiua cōcludit: quam probauere Bar. Alex. in l. qui bona, §. si quis iuxta. ff. de dam. infec. & Steph. Aufser. ad dd. de cis. Tholos. q. 489. Rip. rub. de iudi. quia cōmittens in legem ab ipsius legis ministris, & non a priuatis puniendus est: tot. tit. C. ut nemi. lice. se sine iudi. auct. uindic.

- Non tamē inficiauerim, quin aduersus offensum pro cautione exigenda mitius sit agendum; ne afflictio superaddatur, ut interminis scribit Ancha. consi. 52. quid enim si diues pauperem, si nobilis ignobilem, præter rem offenderit? animaduertere enim debet Prætor, ne plus sibi officiat cautionis du-

ra exactio; quàm iam illata offensio, quod & ex infra dicendis innotescet.

S V M M A R I V M.

- 1 *Promissio de non offendendo, An cum fideiussore præstari debeat.*
- 2 *Fideiussores in promiss. de non offendendo, quandoque exactè nimis exiguntur.*

Q V A E S T I O L X X V I.

- I **S**ED an eiusmodi promissiones, cū fideiussore præstari debeant; Guiliel. d. l. denunciamus. nu. 2. 1. quem sequuntur Bar. d. l. illicitas. §. ne potentiores. num. 4. & Sali. d. l. denunciamus. num. 2. in eam tendunt sententiam, ut nuda cautio sufficiat, cum hypotheca bonorum: ut declarat Sali. supra, si idoneæ extent facultates; aliàs quòd etiam fideiussor exigendus sit.

Feli. uerò d. rub. de treug. nu. 15. aliter distinguit; nempe ut si ex Præsidis officio exigatur; nuda cautio sufficiat; si ad partis instantiam etiam fideiussor accedat: ex glo. in cap. ex transmissa. & cap. literas. de restitu. spol. a quo nec recedere uidetur Pet. a Plaz. epit. d. clic. d. c. 7. nu. 2.

Verum

Verum mihi magis arridet Guiliel. Bart. & Sali. distinctio, tãquam iustior & æquior: quid enim si maius uersatur scandali periculum, quum ex officio iudex cautiones exquirat, quàm quum pars sibi timens, expostulat? pro qua idem Pet. allegat Montal. d. c. l. teras. in glo. in uer. securitas.

Sed, quidquid iure optimum decretum sit; in Vmbria & Piceno, fideiussores quantumcumq; diues sit promissor, indifferenter & quandoque exactè nimis, exiguntur: ita ut plerunque offensus, quibus fideiussores reperire difficile est; solum uertant; & in desperationem adacti, se ad improbos, & facinorosos homines conuertant: quod ne facillè fiat, superioris distinctionis obseruantia, maxime in offensis absque causa, de quibus supra obuiam iri posset.

S V M M A R I V M.

- 1 *Cauere coactus, quid si fideiussorem non reperiatur?*
- 2 *Cautius agendum, ubi personæ uergit periculum.*
- 3 *Cautio iuratoria, quandoque admittenda.*
- 4 *Præsidi bono congruit provinciam malis hominibus expurgare.*
- 5 *Militaris custodia quando decernitur, ne quis offendantur.*

QVÆSTIO LXXVII.

1. **V**NDE & hoc quotidie in controuer-
 siâ uenit; Quid si cauere coactus,
 fideiussorem, etiam diligentia ad-
 hibita, non reperiat? fortè quia pauper, foren-
 sis, rixosus, uel grauitè offensus; ita ut uero-
 similiter suspicari possit, se promissionem
 non obseruaturum: & generaliter concludi
 solet, cautionem iuratoriam cum bonorum
 obligatione, satis esse: allegatur Bald. l. om-
 nes. §. in hac urbe. C. de episco. & cler. ex illo
 tex. qui minimè probat: & Bald. & Castren.
 authen. cui relictum. C. de indic. uidui. tol. &
 cum eis transit l. as. l. sancimus. nume. 3. uer.
 6. limita. C. de uerbo. sig. qui tamen in specie
 2. nostra, ubi personæ periculum uergit, & sic
 cautius est agendum, non loquuntur. In qua
 tamen Pet. a Plaz. sepè allegatus. d. cap. 7. nu.
 9. idem probare uidetur.

- Verum & hoc iudicis religioni relinquen-
 dum putarem, qui cum paupere, forensi, uel
 offenso, qui tamen uindicare non minitaren-
 3. tur, mitius agere posset; iuratoriam cautio-
 nem, uel fideiussorem etiam nō omnino ido-
 neum cum ea (facta possibili diligentia) ad-
 mittendo. Ast ubi cum temerè offendente,
 uel

uel eo qui rixæ causam præstitisset, ageretur;
 uel cum scandalis assueto; durius uersari de-
 beret; eiusmodi hominum genus, in carceri-
 bus detinendo: iuratoriæ cautionis fragilita-
 tem (ubi idoneas non haberent facultates)
 spernendo : prout etiam in ciuili negotio,
 propter malos mores, cauere debētis, ait Ias.
 l. cautio. C. de procur. & tandem a ciuitate,
 4 exilium uel relegationem indicendo : con-
 „ gruit enim bono & graui Præsidi curare, ut
 „ pacata & quieta sit Respublica; sollicitè agen-
 „ do, ut malis hominibus expurgetur: ut dice-
 „ bat Vlpia. lib. 6. de offic. procon. qua duritie
 & rigore, quandoque eorum animos, etiam
 ad pacem, & honestè uiuendum deflectere
 posset.

Quod si fieri non contingit, & adhuc ui-
 geat uerosimilis offensæ timor, & suspicio;
 5 debet Præses militarem custodiam decerne-
 re; etiam concussoris expensis, si sibi uidea-
 tur: ex his quæ scribit Alcia. l. si super posses-
 sione. C. de transac. & arma ferendi, arma-
 tosque secum ducendi, licentiam impartiri.
 l. si. C. de eroga. mili. anno. ut in specie scri-
 bit Sali. d. l. denunciamus. nu. 3.

S V M-

- 1 *Promissio de non offendendo, an perpetuò uel ad tempus præstetur.*
- 2 *Arbitrium Præsidis, in fideiussionibus præstandis latum.*
- 3 *Iniuriarum obliuio, regulariter ex longi temporis lapsu præsumitur.*

QVÆSTIO LXXVIII.

- 1 **N**SVPER quæri solet, an promissiones eiusmodi; perpetuò uel ad tempus præstari debeant; in qua quidē q. Guiliel. d. l. denunciamus. num. 35. & Bar. d. §. ne potentiores. num. 7. quos Ange. Imo l. liij. ff. de dam. infect. & cæteri communi uoto sequuntur; hoc iudicis arbitrio relinquunt: reiecta opi. Ioan. Fab. d. l. denunciamus, eas perpetuas esse dicentis; cum quibus etiā transuere Felin. d. rub. de treug. & pa. num. 1. 6. & Aufrer. ad decis. Tholos. q. 489. Rip. rub. de dam. infect. num. 23. de communi fidei faciens.

Qui tamen Ange. Imo. & Castren. in l. penul. ff. de præto. stipul. aiunt arbitrium ultra decem annos non porrigi: ex illo tex. in uer. longum

longum tempus, quibus etiam Felin. & Auzre. assentire videntur.

Sed ubi in contrarium non extat curiarū stylus; quo uel durante prætoris officio, uel simpliciter, & in perpetuum, cautiones dari solent; (a quo non nisi graui causa recedendum puto) arbitrij habenas restringendas non arbitror; quominus præses ad perpetuo fidei iubendum, iuxta personarum, & facti qualitatem, arctaret: Quid enim si capitalis inimicitia extaret; nempe ex homicidio in fidei, uel patris personam perpetrato? quo casu ex longo temporis curriculo, non ita facile pro ut in alijs casibus; iniuriarum præsumitur obliuio: uulgo. l. peregrè. ff. de acqui. re. dom. & profectò deceret cautiones perpetuas, non temporales fore. Nec me mouet tex. d. l. pen. quia dum ibi dicitur, qd præses qui ante in triennium cauere iusserat, postea in longum tempus cauere præcepit; non id propter negatur, quin & perpetuò saltim a principio, cauere facere potuisset: & cum hac sententia postmodum uidi etiam Rip. rubr. ff. de dam. infec. transiisse.

S V M M A R I V M.

1 *Contractus in promissione de non offendendo, an possit claudicare.*

Arbiter

- 2 *Arbiter an cogi possit sententiam dicere, si unus ex compromittentibus pœnam promiserit; alter non.*
- 3 *Pœna maior, quando ad minorem redigatur; si dispariter sit promissa.*
- 4 *Promiss. de non offendendo, an ualeat; donec è diuersò sit præstita.*
- 5 *Æqualitas in contractibus seruanda.*
- 6 *Contractus, cum pupillo claudicat.*
- 7 *Contractus, cū ecclesia uel Principe claudicat.*
- 8 *Contractus promiss. de non offendendo, inter uirū & uxorem claudicare potest.*
- 9 *Contractus promiss. de non offendendo, ubi ex una parte nullus subest timor, claudicatio permittitur.*
- 10 *Contractus claudicatio, in promissione de non offendendo inter diuitem, & pauperem admittitur.*
- 11 *Cautiones dicuntur dispares, quādo diues & pauper æqualem pœnam promittunt.*
- 12 *Causa magna & modica, dicitur iuxta personarum qualitatem.*
- 13 *Contractus dicitur simul tractus.*
- 14 *Pœna licet in compromisso ab una parte tantum promissa sit, ualet nihilominus sententia.*
- 15 *Arbitri interest, eius sententiam nō impugnari.*

QVAE-

QVAESTIO LXXIX.

- 1 **N**E cōmittenda est ea quæstio; quæ
 quotidie in foro uersatur; An con-
 tractus promissionum eiusmodi,
 claudicare possint; puta quia, unus promisit
 non offendere; alter non; uel sub pœna ducen-
 torum; alter uerò centum: In qua quidem, ui-
 detur negatiuè respondendum: ex rescripto
 2 Vlpia. lib. 13. ad edictum; de quo in l. litigan-
 tes. §. idem Iul. ff. de arbi. ubi refert Iuli. scri-
 3 psisse; non cogendum arbitrum sententiam
 4 dicere, si alter pœnam promiserit, alter non:
 5 & inde est quòd Guiliel. in Specu. eod. titu.
 §. sequitur, num. 47. uersic. sed circa hoc quæ-
 ro; censuit maiorem pœnā ad minorem redi-
 gendam si dispariter sit promissa; ut seruetur
 æqualitas: quem sequitur Alexan. ad Bartol.
 in l. si quis. §. si de meis. ff. eod. tit. Ita ut apud
 4 criminalitas, passim rumor increbuerit; nō
 ualere promissionem de nō offendendo sim-
 pliciter ab uno præstitam, donec & alter quo-
 que præstiterit: ea uulgari ratione; ne con-
 tractus claudicare uideatur: contra uulg. l.
 quæro. §. inter locatorem. ff. loca. & l. j. ff. de
 5 rescin. uendi. clamitant namque omnes in
 contractibus æqualitatem seruandam: ut
 etiam

etiam in specie nostra, probare uidetur Bal. consi. 57. in j. alias 195. in ij. incip. laudare uos: & Deci. 531. nu. 10. obiter tamen & perfunctoriè loquentes: & plerique ex recentioribus ita credidere.

Quibus tamen ego & consulendo, & iudicando, ad stipulari nunquam potui: generaliter admittens, in quampluribus casibus, nedum ex partium consensu; sed etiam lege sic suadente, uel Præside sic ex causa iubente, cōtractus inæqualitatem admitti.

- 6 Quid enim si cum pupillo contrahatur?
- „ quo casu qui cum ipsis absque tutoris auctoritate contrahunt, obligantur: at inuicem pupilli non obligantur: uerba text. in §. j. Insti.
- 7 de autho. tuto. & cura. Quid si cum ecclesia?
- 8 Quid si cum Principe? cap. 1. ubi Fel. de proba. Et quid (in specie nostra) si uxor a marito cauere petat; quem ipsa uerosimiliter
- 9 non sit offensura? generaliter uerbi ex una parte nullus sit timor, nullave dubitatio: uulg. reg. uani timoris. ff. de reg. iu. quibus casibus, claudicationem tolerari sensere Castren. l. qui bona. §. si quis. ij. ff. de dam. infect.
- 10 & Feli. rub. de treug. nume. 20. Quid si ex cauere debentibus, unus sit diues, cui ducendorum aureorum amissio, minoris sit detrimenti, quàm alteri pauperi quadraginta? & constat

constat dictas impares cautiones, nihilose-
 cius nedum expressa causa, sed etiam simpli-
 citer præstitas, ualere: si modò Iudici, ex di-
 ctis causis, uel alijs similibus, ita uideatur:
 alias nimis fragilis esset diuitis cautio, si solu-
 tis quadraginta tantum; iuxta pauperis pro-

- I 1** missionem; posset illum offendere: Quinim-
 mò dispares ex forent cautiones, quæ equa-
 li quantitate, inter diuitem, & inopem, præ-
 starentur: ex quò, tanti est diuiti centum, quã-
 ti pauperi decem: prout in simili in iuramen-
 to suppletorio perpenditur: quod in causis
I 2 magnis denegatur: uulg. l. admonendi: aiunt
 enim maiores nostri, causam modicæ & ma-
 gnæ quantitatis dici, iuxta personarum qua-
 litatem: ut pauperis respectu, causa decem li-
 brarum, sit magna; diuitis uerò modica quin-
 quaginta, & centum. teste Bar. d. l. admonen-
 di. nu. 54. & in l. sed & si susceperit. §. 1. ubi e-
 tiam Ang. ff. de iudi.

- Suadet etiam quia quum quis iubente iu-
 dice, de non offendendo absentem cauet, &
13 ut plurimum inuitus; propriè non dicitur cõ-
 trahere: contractus enim dicitur simul tra-
 ctus; & ubi simultaneus consensus interue-
 nit, ἀλλὰ γὴ συμβόλαιον. hoc est negotium, quod
 cum alio inimus.

. Et ubi mutua, ultrò citroque oritur obli-
 gatio:

gatio: gloss. Bald. Porci. §. si. Insti. de obliga.
Et ideo nimirum, si cum Fisco, uel Prætori
de non offendendo promittitur; quis cum al
tera parte contrahere non dicitur.

- Nec me mouet tex. in alleg. l. litigatores. §.
idem Iul. quæ potius, idem & si spreta, præ
cedenti uersiculo inchoare deberet; quia ex
eo quòd scribat Iul. non cogendum arbitrum
sententiam dicere, si alter pœnam in promise
rit, alter non; inferri non uideo, quod si arbiter
sententiam protulerit, non ualeat sententia,
14 tanquam compromissum, ubi pœna ab una
parte tantum promissa fuerit, non ualuerit:
ut comprobatur Bar. sequendo opi. Ioan. gloss.
§. si de meis. Id enim arbitri fauore, inductum
15 est; cuius interest eius sententiam non impu
gnari: quod facilius eueniret, si pœna ab u
na tantum parte stipuletur: quo respectu, ait
Vlpia: d. l. uersi. proinde; plenum non esse cõ
promissum: consequitur ergo tex. in quo Mo
derniores se fundant; & Guiliel. decisio, de
qua supra casui nostro applicari nõ potuisse.

S V M M A R I V M.

- 1 Pax, quam partes pro se & consanguineis obser
uare promiserunt, an sit uiolata, quia alter ex
paciscētibz, consanguineum alterius offenderit.
Consanguini-

- 2 *Consanguinei an actiue, & non passiuè comprehendi possint.*
- 3 *In pœnalibus a uerborum proprietate non recedendum.*
- 4 *In pœnalibus omissum pro omisso habetur.*

Q V A E S T I O LXXX.

- 1 NDE ex iisdem rationibus, & plerisque alijs, proximis diebus consului, in causa Barbariensi, quæ Romæ decidenda uertebatur; quòd pax quâ pro se, & consanguineos obseruare promiserunt; non erat uiolata ex eo quod alter ex paciscentibus consanguineum alterius offenderat: maximè quia ex ui uerborum consanguinei actiue, & non passiuè comprehendi uidebantur: & quia principalium respectu, nulla extabat promissionum disparitas, quum uterque eadem uerborum serie, eodemque uinculo, deuincti essent: in his enim quæ stricti iuris sunt, prout in pœnalibus, temerè a uerborum proprietate non recedimus. uulg.
- 2 l. non aliter &c. & omissum pro omisso habetur. l. si cum dotem. ff. sol. mat. ut in pacis contractu; ait Bald. conf. 57. in j. alias 195. in ij. sæpius allegato. colum. iij. quod & in promissionibus de non offendendo, ita conceptis obseruandum.

L S V M-

SUMMARIVM.

- 1 *Cautione ab una parte simpliciter præstita, si interim sequatur offensio, an pro ea parte, pœna committatur.*
- 2 *Pœna quandoque debetur ratione contemptus.*
- 3 *Protestatio quòd cautio non ualeat, donec ab altera quoque parte præstetur, an admitti debeat.*

QVÆSTIO LXXXI.

- 1 *Utrum quoque pertinet & sequens questio: Quid si data cautione ab una parte, simpliciter, & absque protestatione quòd non ualeat, donec etiam ab altera fuerit præstita; (qua plerique consultius agentes uti solent) interim sequatur offensio? & uulgò aiunt, promissioni contrauentum non esse; tamquam promissione respectiua non sequuta, pro non scripta habeatur: nec claudicatio & disparitas sequatur; de quibus supra.*

Verum ego ex præmissis, semper in diuersam sententiam terendi: debet enim qui Prætori non offendere promisit; fidem seruare: nec magistratus dignitatem, ita pro nihilo habere; ut hodie promittat, & cras contraue-

niat.

2 niat: scimus enim eiusmodi pœnas etiam ratione contemptus committi: ex his quæ docent Bald. l. si defuncto. C. locati. & Deci. l. cum proponas. ij. in fin. C. de pact. Itaque nisi promittens prouocatus, offenderit, uel ex noua causa, de qua supra, titu. de pa. q. 47. exactiōi pœnæ locum arbitrōr; ac si pœna utrinque in stipulationem deducta sit.

3 Illud nec prætereō, quod Præses protestationem prædictam potest, immò & debet negligere; nullatenusq; admittere: ut delictis obuieretur; & ligatas interim una pars, habeat manus, donec & altera colligetur.

Vnde meritò Illustrissimi Principes nostri Vrbinenses, publico programme, decreuerunt; ut facta requisitione de cauendo sub pœna; cautiones sub eadem pœna præstitis habeantur; quod ad euitanda scandala, cæterorum quoque Principum facere, minus esset.

S V M M A R I V M.

1 Promissioni de non offendendo, an sit contrarium si filius offensus, uel offendant.

L L. 2. QVÆ.

QVÆSTIO LXXXII.

- I** *Ic & alia peregrina quæstio defini-
ri potest, an promissioni de non
offendendo simpliciter; dicatur
contrauentum, si filius offendatur: & an è di-
uersò si filius offendar, quæ supra tit. de pa.
q. 39. explicatæ fuerunt.*

S V M M A R I V M.

- 1** *Promissio de non offendendo, an etiam pro filijs
& consanguineis, ac familiaribus præstāda sit.*
2 *Stilus Vmbriæ & Piceni, ut quis etiam pro con-
sanguineis & affinibus promittat.*

QVÆSTIO LXXXIII.

- I** *N autem eiusmodi cautio nedum
pro se, sed & pro filijs, familiari-
bus, & consanguineis præstari de-
beat, Guiliel. a Cun. in sæpe dicta l. denuncia-
mus. num. 24. dicit quempiam cogi posse ne-
dum q̄ per se uel alium non offendet; sed e-
tiam pro illis, qui sunt de eius familia. Bart.
d. l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offi. præsi.
num. 5. concludit, ut etiam pro familiaribus
&*

& complicibus teneatur. Sali. d. l. denunciamus. nu. 2. loquitur de filijs, familiaribus, & sibi subiectis. Feli. rub. de treu. nu. 18. uersic. qui timet: cum Bar. transire uidetur; nempe ut etiam familiares & complices in promissione comprehendantur: allegans Bald. in l. j. nu. 3. C. de episco. & cle. cui ad stipulari uidetur Pet. a Plaz. epit. delic. c. 7. nu. 8. quosdā alios ex recentioribus allegando: adducunt omnes. l. j. & l. qui in sulam. ff. loca. & sic se habet communis Vmbriæ & Piceni stilus: ita ut nedum filij & consanguinei, sed etiam affines usque in tertium gradum iure canonico computandum comprehendantur.

Sed circumscripto stilo, iure optimo cautum non reperio; ut quis pro alijs quàm filijs, alijsque quos quis sub potestate habeat; ad onus istud adeò graue & extraordinariū cogi debeat: uulg. rub. & tit. C. ne filij pro pa. & c. scimus. n. quod plerunque (ut ait Poeta)

„ *Filius ante diem patrios inquirat in annos.*

„ *Et quod fratrum quoque gratia rara est.*

Vnde ꝑ quis cauere cogatur pro his filijs qui sacris paternis, nō subiiciunt; & pro alijs consanguineis, qui sub potestate uel gubernio ipsius non uersantur; qui quandoque in solam promittentium inuidiam, contraueniunt; nimis graue & inhumanum uidetur.

L 3 Nec

Nec me mouet tex. in alleg. l. j. quia nihil ad rumbum. nec in l. qui insulam. §. colonus, quæ loquitur in seruo qui est sub potestate, & familia.

Nec contradicit Bald. a Fel. allegatus d. l. j. nu. 3. quia loquitur in pace, ad quam nemo cogitur, ut alibi dixi: & per uerbum debet, dicens q̄ pacem faciens, debet promittere pro familiaribus, & adhærentibus, si uult esse fidelis; quæ uerba potius decentiam, quàm necessitatem important. Vnde q̄ quis pro alijs, quàm pro filijs & descendantibus, quos sub potestate habet, promittere cogatur; iuri consonum non censeo: & ideo Sali. §. de filijs & familiaribus sibi subiectis tantum loquutus est: idemq̄ sensisse uidentur Abb. c. 1. de resti. spol. Curt. Sen. consi. 41. Rip. l. j. nu. 15. ff. de dam. infec. Animaduertant igitur prudentes Præsides, ut et stilo in contrarium suadente, in eiusmodi promissionibus, pro alijs præstandis, uel aliorum culpa exigendis; mitius agant: quum extra iuris communis orbitam uagentur.

S V M M A R I V M.

1. Pater an pro spurio cauere cogendus sit: uel si pro filijs simpliciter cauerit, si spurius contrahat, teneatur.

Spurio.

2. *Spurij, filiorum appellatione non continentur.*
3. *Spurij non sunt filij nominandi.*
4. *Spurij coniunctorum appellatione non comprehenduntur; nec cum eis (quoad patrem) ulla datur cognatio.*
5. *Spurij, iure civili incogniti.*
6. *Spurius non continetur statuto, quod pater pro filio condemnationem soluere teneatur.*
7. *Spurius an comprehendatur in statuto, quod pater pro filio damnum rependere cogatur.*

QVÆSTIO LXXXIII.

1. **Q**UÆSTIO. Ex his quæ supra digesta sunt; alia quoque diffiniri potest quæstio: An pater pro filio spurio cauere cogatur: uel si pro filiis simpliciter cauerit; ex offensione a spurio facta, teneatur: in qua cõmuni uoto maiores nostri, negativè respondere; & præsertim Dyn. Ray. Bald. l. cum pater. §. uolo. de leg. 2. Alex. l. ex facto. §. si quis rogatus, nu. 48. ff. ad Trebel. & consi. 60. nu. 13. in ij. quia ait Bald. d. §. uolo, filiorum, imò & liberorum appellatione, spurij non cõtinentur: auth. qui. mo. natu. effi. sui. & quia spurij, filij non sunt nominandi: authen. ex complexu. C. de incest. nup. ita ut nec coniunctorum appellatione, ueniant: nec cum illis

fit, quoad patrem, coniunctio, aut cognatio:
 ut uoluerit Dyn. consi. 15. Bald. l. id quod pau-
 peribus. C. de epif. & cler. Alex. d. consil. 60.
 nu. 9. Tiraq. consuet. pictor. de retract. ligne.
 §. j. glos. 8. nu. 5. tamquam civili iure incogni-
 ti. Suadet quia statutum, quo pater pro fi-
 6 lio condemnationem soluere cogatur, de fi-
 lio spurio non intelligitur: ex Bal. in l. genera-
 liter. §. cum autem. nu. 5. C. de insti. & substi.
 & in l. j. nu. 4. C. de succes. edic. quia (ut ipse
 ait) fieret interpretatio extensiva, ultra defini-
 tionem & significationem uocabuli. l. filium
 definimus. de his qui sunt sui uel alie. in. se-
 quitur Sali. ibi. Imo. d. §. si quis rogarus. Al-
 7 be. prima par. statu. q. 49. & in statuto, quod
 pater damnum a filio datum, reficere tenea-
 tur: Ioan. And. in addi. ad Spec. rub. qui filij
 sint legi. & Alex. d. consil. 60. nu. 14. & alij pas-
 sim; quibus & quæ præcedenti. q. dicta sunt,
 adstipulantur.

Putarim tamen Iudicis arbitrio relinque-
 dum; an in cautionibus præstandis; pater pro
 eo cogendus foret; cuius munus esset sciscita-
 ri an pater ipsum domi alteret, & ceu filium
 tractaret; an alios legitimos & naturales ha-
 beret ad quos propriè uindicta pertineret;
 & patris ac spurij mores, & causæ qualitatē
 perpendere: & ex his & similibus ita agere,
 ut

ut pater in eiusmodi exorbitantibus, præter rem non grauetur; scandalisque obuiam eatur. Audiui enim a plerisque; filios spurios desiderari, ut uindictæ, sine census obliguritione, commodius possent perpetrari.

S V M M A R I V M.

- 1 Naturales an in promissione de non offendendo pro se & filijs comprehendantur, & an pater pro eis cogi possit.
- 2 Naturales, proprie qui dicantur.
- 3 Naturalis, nõ dicitur propriè filius in pœnalibus.
- 4 Naturalis, in statuto contineatur, quòd pater pro filijs condemnationem soluere debeat.
- 5 Naturalis an in emphyteusi, pro se & filijs comprehendatur.
- 6 Naturales civili iure, filij nominantur.
- 7 Naturales pro legitimis, & naturalibus habentur, in his quæ naturali iure perueniunt.
- 8 Naturales, ad accusandum de morte patris admittuntur.
- 9 Naturales filiorum appellatione continentur; quum eadem militat ratio, quæ in legitimo.

QVAESTIO LXXXV.

- I MAIOR profectò in filijs, propriè naturalibus; uersatur dubitatio; nempe an in promissione pro filijs contineantur;

- tineantur; uel pro eis quoque pater promittere cogi possit: de his loquendo; qui ex concubina nascuntur; diu domi in habitu concubinae; & (ut aiunt) affectione maritali retenta; & quæ sit unica: de qua Guilielm. in Specu. titu. de succel. ab intest. §. j. uersic. nunc de naturalibus: Alexand. consil. 60. nume. 8. & Cacciahu. repet. l. si qua illustris. C. ad orphi. & Alciat. tracta. de præf. reg. iij. præf. v. In qua quidem questione Cyn. d. l. cum pater. §. uolo. ff. de leg. 2. negatiuam amplexus est: & post eum Felin: cap. in præsentia. nume. 36.
- 3 de probat. & facit quia filius naturalis, non dicitur uerè & propriè filius. d. l. filium. ff. qui sunt sui, uel alie. iur. maximè in pœnalibus: ut in statutis docet Abb. d. cap. in præsentia, & in statuto quod pater pro filio condemnationem soluere teneatur. Imol. l. Lucius. ij. §. fin. de leg. ij. Albe. d. quæst. 49. prima par. stat. & quod in emphyteusi ecclesiastica pro se & filijs non cõtineatur. Bal. Imo. d. §. fin. Abb. Felin. nume. 42. d. cap. in præsentia.
- 4
- 5

Sed quidquid sit, quum de naturalium fauore, alijsque similibus tractatur; in specie nostra authoritate Cyn. & Felin. non obstante, subsisterem; si filij naturales (prout de spurij dixi) sub patris gubernio uiueret; ip-
 si

- 6 si enim ciuili lege filij nominantur; nec omnino spernuntur. eod. titu. C. de natur. lib. & quum sint natura filij, & ex paterno semine concepti; prout legiti. & naturales, uero si male est ex offensa patri facta, pariformiter ipsorum sanguinem circa cor ebullire; & manus ad uindictam conferere: in his enim que naturalia sunt, naturales pro legitimis & naturalibus habentur: ut ait Barba. in addit. ad Bald. d. l. generaliter. §. cum autem. nume. 5. Guiliel. a Cun. l. parentes. ff. de in ius uoc. Tiraq. de retrac. Ligna. gloss. viij. §. j. nume. 5. Ideo Bartol. l. j. nume. 3. ff. de accusa. probat, naturales de morte patris ad accusandum admitti: & generalis regula tradi solet; quod ubi eadem militat ratio in naturalibus quæ in legitimo, filiorum appellatione contineantur. Cyn. l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. Abb. Felin. nume. 33. d. cap. in presentia.

S V M M A R I V M.

- 1 Promissio de non offendendo, an ad uxorem passim porrigatur.

Q V A E.

QVÆSTIO LXXXVI.

2 **S**ED an simpliciter præstita, ad uxorem passiuè porrigatur; ita ut uxorem offendens, contravenisse dicatur; & negatiuè respondendum arbitror: quidquid in pace deliberandum sit, ex his quæ scripsi. §. tit. de pa. q. 38.

SUMMARIVM.

- 1 Cautio simpliciter præstita, an hæredes comprehendat.
- 2 Hæres dicitur eadem persona cum defuncto.
- 3 Promittens simpliciter, pro hæredibus quoq; promittere censetur.
- 4 Hæres Titij in instrumento nominatus uidetur, Titio nominato.
- 5 In pænalibus a uerborum proprietate non recedimus.
- 6 Hæredis persona, si est eadem dicitur, non uerè.
- 7 Dictio quodammodo impropriè designat.
- 8 Hæres eadem persona cum defuncto non dicitur, quum uerba propriè capiuntur.

QVÆ-

QVAESTIO LXXXVII.

AN uerò cautio, ut supra, simpliciter
 præstita, hæredes eorum quoque
 comprehendat: uideretur affirma
 tiuè concludendum; quia hæres est quodam
 modo eadem persona cum defuncto: uulg. §.
 j. in authen. de iureiur. a more præsti. & qui
 pro se simpliciter promittit, pro hæredibus
 quoque promississe censetur. gloss. Barto. l. si
 sic. de uerb. obli. & nominato Titio in instru
 mento, hæres eius etiam nominatus uide
 tur: ex Bal. in l. j. C. quo. lega. cum similibus.

Sed hac in specie contrarium responden
 dum; quia sumus in pœnalibus, in quibus a
 uerborum proprietate non receditur; omis
 sumque pro omisso habetur. l. si cum dotem.
 ff. sol. mati. Alia enim propriè loquendo &
 uera, est persona defuncti; alia & ficta, & re
 presentatiua est persona hæredis. Ideò tex. d.
 §. j. utitur uerbo quodammodo; quod impro
 prietatem designat. l. in suis. ff. de lib. & post
 hu. & in simili congerit Ias. l. j. §. sed & si mi
 hi. nu. 3. de uerbo. oblig. Et q̄ in materia, in
 qua propriè, & non per interpretationem
 percipi debent; hæres eadem persona non cē
 featur; post aliorum terga docet Dec. l. hære
 dem.

dem. ff. de reg. iur. & in quaestione nostra A.
re. uulg. §. Cato. & l. si stipul. fuero. de uerbo.
oblig. & Pet. a Plaz. epit. delic. lib. 1. c. 6. num.
29. uers. hinc etiam.

S V M M A R I V M.

- 1 *Promissio de non offendendo, pro se & heredibus
si fiat; an cohæredes pro hereditarijs portio-
nibus, uel in solidum teneantur.*

Q V A E S T I O LXXXVIII.

- 1 **Q**UID autem si promissio pro se &
heredibus facta sit; an cohæredes
offendentis, pro hereditarijs por-
tionibus, uel in solidum teneantur: maxima
controuersia iuris est quaestio; (in qua ut in
adagio est) Delicti narratore opus esset. uideto
quæ dixi. §. tit. de pa. q. lx.

S V M M A R I V M.

- 1 *Cautiones de non offendendo in uno territorio pra-
estitæ, si in alio sit contrauentum, an exigantur.*
2 *Ius dicenti extra territorium, impune non paretur.*
3 *Judicis decretum, ultra territorium non exten-
ditur.*

Postulare.

4. *Postulare prohibitus in una prouincia, in alia non prohibetur.*
5. *Statutum quòd unus pro altero teneatur; in delinquente, extra territorium non procedit.*
6. *Repraesalia, latine clarigationes appellantur.*
7. *Statutum obligans patrem, pro filio delinquente, non procedit si extra territorium delinquat.*
8. *Statuti natura est, ut extra territorium vires non porrigat.*
9. *Prohibitio respiciens personam tantum, non bona, etiam extra territorium porrigitur.*

QVÆSTIO LXXXIX.

1. **N**ec ab re quæri potest, An cautiones coram Præsidente unius prouinciæ præstitæ; si in alieno territorio sit contrauentum; exigì possint; Guila Cun. in sepe allegata. l. denunciamus, nu. 38. uersif. sed quæro qualiter. C. de his qui ad eccle. confu. negatiuâ probauit: ex tex. in l. si. ff. de iurisd. di. om. iudi. ubi extra territorium ius dicenti; impunè non paretur: Sed ibi nimirum, quia non debuit iudex, extra iurisdictionem ius dicere: quod non est in casu, de quo supra, in quo cautiones coram competenti iudice præstitæ fuerunt: allegat etiam tex. in l. cum unus. §. is qui. ff. de bon. alias reb. auth. iudic. pos. ubi
- 2.

- ubi simplex iudicis decretum, ultra eius territorium non extenditur: Sed nil facit, quia idest respectu bonorum quæ sunt intra territorium; extra quod, iurisdictio non extenditur: adducit etiam. l. ex ea causa. ff. de postul.
- 4 ubi prohibitus postulare in una prouincia, in alia non prohibetur. Sed ibi prohibitio respectu certæ causæ, absque culpa & infamia postulantis, facta fuit: quæ ad rem nostrâ sat commodè trahi non possunt: Suadet etiam quia lex municipalis, quod unus pro altero teneatur; in delinquente extra territorium, non procedit: ut in statuto Florentino scripsit Bartol. tract. repræfaliarum (quas latinæ clarigationes appellamus) 4. par. j. quæst. principa. & in filio si patrem obliget pro legitima Bal. l. j. q. 3. C. ne fil. pro pa. Soci. l. mo destinus. ff. de excep. l. as. §. actiones. nu. 85. Institu. de actio. quibus ad stipulatur Dec. consi. 359. quia eiusmodi statuta sunt odiosa, & sic (ut uulgo dicitur) restringenda. Sed nimirum, quia natura statuti est, ut extra municipium uires non habeat; quod in promissione non est dicendum. Et ideò pro affirmatiua responderem, quia prohibitio respiciens personam tantum, non bona; prohibiti personam sic afficit; ut quocunque ierit, etiam extra territorium, prohibitus censeatur: ex doctrina

Strina

Strina Bald. in l. cunctos popu. quæst. 6. & his
quæ congerunt Alexand. consil. 41. in v. la.
59. in iij. Henri. Boic. tract. sino. par. 3. art. 2.
num. 21. Marfi. l. fi. num. 142. ff. de iuris. om.
iud. & alij passim: aliàs facile eiusmodi pro-
missionibus, fraus strueretur, si extra territo-
rium impunè respectu cautionum, aduersus
promissiones iri posset.

S V M M A R I V M.

- 1 Offensa quid sit.
- 2 Offensa an dicatur, si ex ea pœna non infertur.

Q V A E S T I O. XC.

- 1 **I**T quia de offensionibus, quibus
cautiones uiolantur, passim com-
miniscimur, quæri posset, quid sit
offensa, Barto. in l. licitatio. §. quod illicitè.
nume. 4. ff. de publi. ita definit: Offensa est
quidquid aliquem ad iracundiam prouocat:
& probat ex extrauagan. Frideri. titu. de pa.
const. in princ. subdens, ita tamen ut prouo-
canti a lege uel ab homine, pœna inferri pos-
sit: allegat. l. testamento. 4. ff. de manumis. ad-
duci solet etiam tex. l. qui maritum. l. filia in
orbitate. ff. de inoffi. testa.

M Sed

Sed ipsemet Bar. in l. j. ff. de his quę ut indi. quo cum transire uidetur Alexand. ait offensam fieri posse, etiam quod ex ea quis pœnam non mereatur: ex tex. ubi libertus quasi indignus, legato caret: quia post mortem domini eum quasi illicitę mercis negociatorem, detulerat: qui non idēo probat defuncti memoriam offensam, si licita fuit accusatio prout lex ostendit; subdens quamuis & præmium meruerit. & idēo Bartol. in l. si ita stipul. §. grifogonus, in fin. priori definitioni assentit: quam etiam probauere Ancha. c. si clericos, in fi. de sen. ex eo m. in vj. & Cor. consi. 5 l. in j. & receptior uidetur hac in specie; in qua propter offensam de graui pœna exigenda, plerumque tractatur: ut declarat Bar. l. cum te. C. de inoffi. testa. etiam ad ea quę dixerat, in d. §. illicitatio, se referens.

S V M M A R I V M.

- 1 Promissioni de non offendendo, an ex offensione uerbali contrauentum dicatur.
- 2 Offensio personalis, & in personam, quomodo differant.
- 3 Dictio in, inherentiā (ut aiunt) significat.
- 4 Verba strictius accipiuntur, quum odium est irrationabile.

Honor

- 5 Honor uita clarior .
- 6 Verba , iuxta proferentis qualitatem , accipiuntur .
- 7 Verba , iuxta qualitatem personæ , ad quam diriguntur , capienda .
- 8 Dicitio in , in materia promiss. de non offendendo per sonæ tactum requirit .
- 9 Verba promiss. de non offendendo mitius interpretantur , quum de irrationabili odio tractatur .
- 10 Promissioni de non offendendo personaliter , uel in personam , an ex uerbali offensa contrauentum dicatur .
- 11 Insultans cum armis , & admeuatione , uel insequutione , an dicatur personaliter offendere .
- 12 Vestes scindens , an dicatur personaliter offendere .
- 13 Equum freno retinens , an personaliter offendant .
- 14 Auferens e quum , uestem , pileum e manu uel capite , an personaliter offendere dicatur .
- 15 Projiciens iaculum , pugionem , saxum , an personaliter offendant .
- 16 Archibustum uel balistam exonerans , an dicatur personaliter offendere .
- 17 Promissioni de non offendendo in personam , si persona non tangitur , an contrauentum dicatur .
- 18 Verba stipul. strictius interpretantur in promissione de non offendendo pro consanguineis .

QVAESTIO XCI.

AN autem ex offensa, quæ uerbis fiat; eiusmodi cautionibus, contrarium dicatur; perplexa est quaestio, & adhuc malè digesta: in qua si rem acu (ut aiunt) non tetigero; saltem, quod alij rectius, & apertius loquantur, occasionem præstabo. Guiliel. a Cun. in sæpe repetita. l. denunciamus. num. 38. C. de his qui ad eccle. confu. loquens in securitate, concludit eam solis uerbis non rumpi; nisi etiam quis fecerit quidquid potuerit, ut factum impleat; (ut eius uerbis utar) num. 40. Sed quibus uerbis præstita sit securitas, non explicat: Iod. Brug. Enchiri. crimi. cap. 107. ait pacem, seu securitatem, uerbis non infringi; sed factum: sed loquitur in pace seu securitate publica, quæ decens est, ex priuatæ personæ uerbali iniuria, non ita facilè uiolari: unde nodus iste distinctionum discrimine soluendus est. Bart. d. l. licitatio. §. quod illicite. ff. de public. his uerbis, hoc negotium dirimit: aut promissum est simpliciter non offendere; & poena committitur; ex qualibet offensa, qua poena ueniat imponenda ut supra, aut non offendere in personam, & tunc, quædam offensio nullo

nullo modo fit in personam, ut furtum, & adulterium; quædam in personam, largè loquendo; ut quando fit uolentia, rem è manibus auferendo: quædam in personam strictè, quando tangitur persona, uel res personæ cohærens; quædam strictius, quando in ipsum corpus, uel circa ea quæ sunt inseparabilia a corpore fit offensio. & his duobus modis offensio accipitur, quando agitur de pœna & odio rationabili ex proprio delicto: quod & probare uidetur in l. j. §. hoc edictum. §. de nou. ope. nunc. Guiliel. Bald. l. si qua per calumniam, in princip. C. de episco. & cler. faciunt differentiam inter offensam

2 personalem, quæ continet uerba iniuriosa; & uestium scissionem, licet persona non tangatur; & offensam in personam, qua personæ tactus requiritur: Bald. consil. incip. Insultus & admenatio; quod penes me habeo, & ut plerique aiunt, impressum non reperitur; respondit, per uerba iniuriosa insultum, & admenationem, in personam offensam non fieri,

3 sed circa personam: quia dictio, in, sui natura in hærentiam, & transitum in alium, significat. Idemque sentire uidetur in rub. sol. mat. dicens, quod si dictio in, personæ iungatur; non denotat personæ adhærentiam, sed in ipsam personam: & ideo iniuriam factam

-nullo

M 3 non

non dici, nisi eam sentiat: subdēns quōd nūllā uerbālīs iniuriā in personā dicitur; sed uolēntia. Ancha. d. cap. si clericos, in fin. de senten. excom. in vj. distinctioni Bar. adhāere uidetur; dicens, q̄ quis offendere dicitur, siue quis uolēntas manus in aliquem iniiciat; siue furto quid subtrahat; uel cum uxore adulterium committat. In personā autem si largē loquamur, si quis intendat principaliter circa res, secundariō circa personā; ut in uolēntia: si strictē quando tangitur persona, uel res cohārens personę: ut in c. si quis suadente diabolo. 17. q. iij. si strictius quando fit in ipsum corpus; uel circa ea quę sunt inseparabilia a corpore, ut circa pilos, & capillos, in qua significatione capi dicit cum odium est irrationabile.

Castren. d. l. licitatio, nūm. 4. aliter distinguit; nempe ut offēnsio personalis fiat duobus modis: quandoque merē in personā, ut ex uerbis, uel percussione. Item propter rem licet in personā ut in uolēntia, uel ui expulsiua; & q̄ uerba promissionis accipiat de prima quę est merē in personā.

Alexand. ad Bartol. d. §. quod illicitē, transire uidetur cum Bald. d. l. si qua per calumniam: quos sequitur etiam Deci. consi. 406. ubi respondit ex insultu, quem personaliter offēns-

offendi, non in personam.

Firma, in reper. in uer. insultus, & uerbo offendere, ait insultum iniuriam personalem non dici, nec in personam.

Barba. consi. xj. nu. 12. in iiij. consuluit ex insultu cum admenatione, promissioni de non offendendo contraveniri.

Itaque in tanta scribentium uarietate, sic distinguendum putaui, quod aut sumus in generali promissione de non offendendo, & nedum facta, sed etiam uerba iniuriosa factis esse, ut quis contravenisse dicatur; grauiam tamen; quæ poenam mereantur: ut supra: & quæ honori labem inferant: quod etiā iudicantis arbitrio, ex personarum qualitate, residebit: multum namque interest, quæ uerba in uiles, & tenuioris fortunæ homines, proferantur; An aduersus nobiles, uel milites, & honoris professores; quibus honos uita sit charior: uulg. l. Iul. ff. si quis omis. ca. test. Sicut è diuersò quæ ab ignaro & rudi, seu uerborum uim non ignorante, procedant: uerba. n. iuxta proferentis qualitatem, interpretantur. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. & iuxta qualitatem personæ, ad quam diriguntur. l. plenum. §. equitij. de usu & habi. & uulgo dicitur ex personis dicta ponderantur: ut fusiùs docet Alcia. rub. de uerb. signi.

Et in hac promissio, et furtum & adulterium contineri videntur; ut ait Bart. d. §. licitatio. Cor. consil. 44. in iiij. licet Castren. post Barto. & plerique alij repugnent; nisi euidentissimis argumentis appareat furtum & adulterium non ex priore odio, & contemptu, sed necessitate, & libidinis ardore perpetrata: de quibus. §. tit. de pa. q. 43.

Aut personaliter non offendere, promissum est; & tunc quamuis uerba iniuriosa largè loquendo, personalem iniuriam afferant: ut aiunt scriben. supra; nihilominus, in hac specie pœnali & odiosa, in qua uidetur promittens saltem ex communi loquendi usu, se ad offensas, quæ nedum honori, sed & personæ fiunt restrinxisse; (strictè & magis propriè uerba accipiendo) uerius uidetur, uerbales iniurias non contineri: sed insultum cum armis, cum insequutione, uel (ut uulgo dicitur) cum admenatione; uestium scissionem; uolentiam occasione rei; iaculationem, saxi proiectionem; archiperforati (quæ archibusium uocant) seu balistæ exonerationem; & similia, in quibus tamen persona non percutiatur, uel tangatur: quæ offensæ omnes, licet personales dicantur; non tamen in
 8 personam: quia dictio in, in specie nostra personæ tactum & intrinsicatem requirit:

ut

ut utar uerbis Bald. d. rub. fol. mar. & d. consil. incip. insultus. Et ideo si promissionis restrictio in personam facta proponatur; eiusmodi omnia excludi: & offensas quæ merè in personam fiunt, & quibus persona tangitur, uel percutitur; contineri: ut ex communi sensu supra allegatorum, elici posse uidet.

- 9 Quòd si de irrationabili (ut uocant) odio, tractetur; nempe quia, præter iuris communis dispositionem, quis iniustus, uel de facto, uel consuetudine etiam pro consanguineis, promittere coactus fuerit; & pro contrauentione ab eis facta, citra ullam ipsius culpam, grauetur; æquius est, ut uerba etiam strictius accipiantur; ut utar uerbis Barto. d. §. licitationum. §. & Ancha. d. cap. si clericos: quo casu sub uerbis non offendere, uerbales iniuriæ non comprehenderentur; & sub uerbis non offendere, personaliter, & tantum offensæ continerentur, quæ tactu uiolento personæ uel percussione, fieri contingerent.

Vnde ex præmissis, præcedentes, & his similes quæstiones, his conclusionibus facile dissolui possunt. Videlicet.

Promissio de non offendendo generaliter, seu simpliciter præstita, etiam uerbales iniurias, graues tamen, arbitrio iudicis, complectitur.

Promis-

- xcij. 10 Promissio de non offendendo personaliter, uel in personam, offensas quæ uerbis fiunt, non continet.
- xciiij. 11 Insultans cum armis, cum insequutione, uel admenatione, dicitur personaliter offendere.
- xciiij. 12 Vestes scindens, licet personam non tangat, dicitur personaliter offendere.
- xcv. 13 Ephypia, seu freno, equum retinens; licet equitantem non percutiat; dicitur personaliter offendere.
- xcvj. 14 Auferens equum, uestem, pileum & similia e manu uel capite alicuius personaliter offendit.
- xcvij. 15 Proijciens iaculum, pugionem, saxum, aduersus aliquem, personaliter dicitur offendere.
- xcviii. 16 Archibustum, seu balistam, exonerans contra aliquem; personaliter offendit.
- xcix. 17 Promissioni de non offendendo in personam, nisi persona percutiatur, uel tangatur contrauentum non dicitur.
- c. 18 In promissione de non offendendo, quæ etiam cōsanguineos, pro quibus de iure quis promittere non tenebatur, continet; stipulationis pœnalis uerba, ut euitetur pœna, magis proprie & strictius interpretantur.

S V M M A R I V M.

- 1 Offensa leuis , an promissioni de non offendendo uim faciat .
- 2 Percutiens saxo sine sanguine, an cautionibus contrahatur.
- 3 Offensa appellatione, an leuis ueniat .
- 4 Fideicommissum ex leui offensa , reuocatum non censetur.
- 5 Rapiens arma è manibus eius, quo cum pacem habebat, an pacis fractor censeatur.
- 6 Offensa ex ictu cubiti, an pacem rumpat.
- 7 Insultus cum admenatione, an cautiones frangat.
- 8 Insultus cum armis, & persecutione, an cautionibus contrahatur.
- 9 Archibustum dirigens aduersus eum , quem non offendere promiserat , cum exoneratione rotæ tantum, an contrahatur .
- 10 Nocendi potentia ad actum deducta , idem operatur, quòd ipse actus.
- 11 Offensæ leuitas, ex personarum qualitate perpendenda.

Q V A E S T I O . C I.

- A**N autem ex leui offensa, promissioni de non offendendo contrahentum dicatur , & exactioni pœna, sit

- sit locus; frequens est quæstio, in qua Hyp-
 2 pol. Marfil. consil. 80. in percutiente cum sa-
 xo sine sanguine, negatiuè respondit: quia di-
 3 cit ipse num. 32. offensæ appellatione, leuis
 non uenit. allegat. si quis. §. si. ff. de adimen-
 lega. Verum tex. non ait offensæ nomine le-
 4 uem non contineri, sed ex leui offensâ, fidei-
 commissum reuocatum non censeri. quæ ne-
 dum factò, sed etiam uerbis, in ea specie in-
 ferri potest. allegat etiam Bald. consil. 58. in j.
 aliàs 195. in ij. incip. laudare uos. quòd di-
 cat ob leuem offensam, pacem non uiolari.
 Qui nedum hoc non sentis, quinimò in di-
 uersam sententiam tendit: dum num. 6. scri-
 bit ex graui suspitione, nisi in actum sit de-
 ducta, pacem non rumpi: quasi uelit quòd si
 suspicio in actum deducatur, aliud sit dicen-
 dum: Adduci posse uidetur Cor. consil. 44.
 5 in iiij. in irapiète roncam è manibus eius,
 quo cum pacem habebat; sed alio modo cli-
 tem excusare uidetur, nempe ex noua causa,
 quia aliàs malè consulisset, & præsertim in
 pace, ut inferius seq. q. dicetur. & dixi supra
 q. 96. num. 14. Allegari solet etiam in propo-
 6 sito Paris. consil. 165. num. 14. in iiij. dicens
 ex percussione, siue ictu cubiti (quam irra-
 tionem appellant) pacem non rumpi; sed &
 ipse d. consil. Hyp. eiusque nugis innititur.
 3.1 possentq;

possentque ab eo dicto procedere, si absque dolo processerit, ut sentit nu. 13.

Adduci solet etiam in eadem specie Grat. confi. 73. in ij. qui rectè perpensus, contrarium de diametro respondit, ut patet ibi, nume. 15. subdens, quòd pœna sub conditione promissa, si quis offenderit, ex proprietate etiam in minimo verificatur. Et nimirum quia promissiones, & cautiones eiusmodi exiguntur, ut omnis delinquendi, tollatur occasio. In fundo, de reinuendi, & satis cautum non foret, si percussiones etiam leues, ex quibus ad grauiores plerumque deuenitur, in promissionibus non comprehenderentur.

Vnde cum essem Illustrissimi & Excellentissimi Ducis Urbini, fisci patronus, pluries ex facto respondi, & obtinui, & maxime Urbini, ex insultu cum armis, cum ictu sine percussione, quem admenationem uocant, indutijs seu promissionibus de non offendendo contraheniri: ex his quæ post Bartol. Bal. & Castren. in terminis scripsit Barba. confi. xj. nu. 12. in iiij. per tex. in l. apud labeonem. ff. de iniur.

8 - Sicut & in prouincia Montis Feretrij, ex insultu fugando, & insequendo fugientem.

9 - Et Pisauri ex insultu cum archibugio, cum sola rotæ exoneratione: quia his omnibus casibus,

sibus; fecit insultans quantum in se fuit: & nocendi potentia ad actum ipsum deducta est: ut in proposito Bald. in alleg. confi. dicebat.

Non tamen procedit hæc conclusio, quando promissum fuit, in personam non offendere, ex uindictionis in qua denotat corporis tactum: ut ex Bartol. in d. §. quod illicite; & his quæ in specie scripsit Deci. confi. 406. & dixi supra q. 99.

I Verum in his omnibus, personarum qualitates plurimum perpendendas arbitror; & ex his offensæ leuitatem, uel grauitatem diu dicandam.

Sicut & an de irrationabili odio tractetur; ut puta quod consuetudine cogente promittens, pro offensa a coniuncto, uel adherente facta, teneatur: ut a Bartol. supra, nume. 6. quem communiter alij sequuntur, animaduersum uidemus. ut dixi supra. q. præcedenti.

S V M M A R I V M.

- 1** Pax, an ex solo insultu, cum armorum euagatione rumpatur.
- 2** Pax, maiorem requirit obseruantiam, quàm promissio de non offendendo.

Q V A E.

Q V AESTIO CII.

- 1 **S**ED quid in pace dicendum; an ex solo insultu, cum armorum euaginatione, rupta dicatur, & Paris. d. consi. 165. num. 22. in iiij. & Grat. d. consil. 73. nume. 5. in ij. affirmatiuè senserunt. Et nimis mirum quia maiorem obseruantiam exigit pax, ex cuius uiolatione fidei ac honoris fit naufragium; quàm ex contrauentione promiss. de non offendendo, in qua non honoris, sed bonorum iactura uersatur: l. lul. ff. si quis om. ca. testa.

Et hoc respectu pœnæ legalis, & ut insultantis opinio, penes probos iustos, grauetur, certum puto: respectu uerò conuentionalis, seu Prætorix, quæ strictius interpretatur; aliud fortè deliberandum: ex his quæ superius tractaui, & maximè q. 91.

S V M M A R I V M.

- 1 Promissioni de non offendendo uel paci, nunquid contrauenisse dicatur, qui eum offendit, qui prius licet ex interuallo, contrauenerat.
- 2 Offensus pro promissione de non offendendo ex noua iniuria repercutere præsumitur.

Clausula

- 3 Clausula rato manente pacto in promiss. de non offendendo, quid operatur.
- 4 Pœna in cautionibus de non offendendo adscripta, quando in totum, uel in parte fisco debetur, an offenso ex intervallo repercutere liceat.
- 5 Pœna una & eadem, nunquid possit diuerso iure censeri.
- 6 Fiscus semper obseruat.
- 7 Paciscentes si inuicem communi consensu digladiauerint; respectu fisci pœnam committunt.
- 8 Offendens prior, non potest ex eo contractu agere, cui ipse contrauenit.
- 9 Clausula rato manente pacto, in eius fauorem, qui non obseruauit non operatur.

QVÆSTIO CIII.

- 1 **N** Ecce satis frequens omittenda est quæstio, An posteaquam ab una parte promissioni de non offendendo, uel paci, contrauentum est, possit altera etiam ex intervallo repercutere; & iniuriam retaliare; sine conuentionalis, seu Prætorie pœnæ metu: in qua omnium consensu ad nullum uidetur, ut non dicatur ab eo promissio, uel pax uiolata; qui ab aduersario præoccupatus fuit: argum. l. semel mora, ubi Alexan. sol. mar. ex quo enim altera pars promissioni

- 2 missioni prior contrahenit; ex noua iniuria postremum facinus, potius ortum interpretandum est: l. aut facta. §. causa. ubi Bartol. ff. de pœ. ut post Ioan. And. in addi. ad Specul. rub. de treu. & pa. communi uoto transiue- re, glos. Bart. Bald. Castren. l. qui fidem. ff. de transac. Bar. Castren. Alexan. Ias. Dec. Claud. Alcia. l. cum proponas. ij. C. de pac. & in ter- minis Roma. consi. 155. & 258. & de com- muni testantur, Alex. consi. 115. in iiij. Cor. 42. in ij. Paris. 164. in iiij. Ceph. 35. in j. & ple-
 3 rique ex recentioribus; etiam quòd subsit clausula rato manente pacto, & quæ pœna toties committatur &c. quam aiunt tantum in obseruantis fauorem, operari: ut in specie Alex. d. consi. 115. nu. 7. ut si semel offendēs; iterum & ex interuallo ueterem iniuriam; nouo facinore recrudescat.

- Verum hæc omnia respectu pœnæ quæ par-
 ti sit stipulata, absque controuersia proce-
 4 dunt; sed quò ad pœnam, quæ fisco promissi-
 sa sit, amplius deliberandum: & quòd idem
 sit concludendum, probare uidetur Roma. d. consi. 155. & 258. & Cor. consil. 51. in j. & 157. in iiij.

Sed rectè intuenti contraria sentētia, pro-
 babiliior uidetur, nempe ut pro ea parte, quæ
 ad fiscum pertinet, omnino pœnæ locus esse
 N debeat;

debeat ; stante clausula rato manente pacto, &c. cuius uim & uerba, quæ generalia sunt, si perpendamus ; utique non alia est facienda interpretatio, nisi ut a quocunque, & quotiescunque ex interuallo, fiat offensio, pœna committatur: a quibus uerbis, non aliter est recedendum; nisi cum de contraria stipulantium mente, liquidò constet : uulg. *Non aliter.* At facilè credendum est, fisci agentes, qui partes ad eiusmodi cautiones coegerūt; non aliud prospexisse; nisi ut eo modo caueretur, ut quoad promissionem fisco factam, numquam absque pœnæ incurfu contraueniri posset: ne uno iam sequuto delicto; sciret pars offensa, antequam sibi manus iterum ligarentur; tutò, & absque promissæ pœnæ metu, posse uindictam sumere, & publicam quietem perturbare: cui quidem Prætor satis non prospexisset; si ita clausulam illam interpretemur; ut primo contraueniente, alius impunè contrauenire posset: quia maius subest periculum, ut pars offensa, uindictam quærat, quàm ut semel offendens, ueterem uelit iniuriam reficere: & potius interpretandum est, quòd prætor, ubi maius erat periculum, cautius prospicere uoluerit uulg. *iuribus.*

Nec aduersatur Roma. d. consi. 155. quia loqui-

loquitur in pœna in compromisso apposita: quo casu nullas subest scandali timor, & Rei pub. minimum interest contractum obseruari; sicut in allegato consil. 258. quia sua in specie, non aderat clausula quæ pœna toties &c. quæ respectu fisci plurimum operatur ut §. & promissionem, quæ aliàs sequuta prima contrafactione euauisset, sustinere uideatur.

Nec me mouet Cor. d. consil. 51. in j. & 157. in iij. quia, uenia dictum sit, sine ratione, & sine lege loquitur.

- 5 Nec obijciatur prout aliàs mihi obiectum fuit, quodd cum una, & eadem pœna promissa sit, non debet diuerso iure censeri. uulg. l. cum qui ædes. de usufructu. & consequenter fieri interpretatio; ut respectu partis (cui fides non fuit seruata) non sit commissa; respectu uerò fisci sic: quia non est
- 6 inconueniens quodd parti non obseruanti, non debeat; fisco uerò, qui semper obseruat debeat: ut in simili probat Alexand. uulg. §. Cato. nume. 45. super j. quæst. Barto. quem sequuntur Are. & Nouel. & ut demum instantiam patet, quia si duo promiserunt fisco se ad inuicem non offendere, sub pœna centum, pro dimidia fisco, & pro alia parti
- 7 applicandorum, & concorditer digladiave-

N 2 rint,

rint , fidem fregisse dicentur ; & quò ad fisco attinet , pœnam solvere tenentur , licet ad inuicem propter mutuam obseruantiam , fiat compensatio ; ac pœnæ exactio impediatur , ut aiunt doctores . d. l. cum proponas . & inferius dicetur . Nec scribes in d. l. qui fidem , & in l. cum proponas , & alibi supra , rectè perpenſi , aliud sentiunt , quia omnes loquuntur in promissione ad inuicem inter partes facta ; & pœna partibus applicanda , nullam de fisco mentionem facientes : ideo Bald. d. l. qui fidem , prima & secunda lectu. ex rationibus , quas allegat ; semper loquitur quò ad partes , & idem in l. cum proponas , dum dicit , quòd primò offendens non potest ex eo contractu agere , quem prior fregit : & Castren. post eum dicens , quòd ex contractu quem quis impugnat , se iuuare non potest . Ias. Deci. Alcia. semper loquuntur quando pœna est ad inuicem promissa . ubi declarat Alcia. in v. notab. quantum sit ad eius fauorem , qui non obseruauit , clausulam non operari . & ita suadent uerba Alexand. d. consil. 115. nume. 8. & Cepha. consil. 37. & quòd in his terminis tantum loquantur scriben. supra , patet ex legibus quas allegant : nempè in d. l. qui fidem , & l. cum proponas , quarum ratio est , ut qui uenit aduersus

uersus promissionem, uel contractum; non possit postmodum se in eo fundare, ne eo iuuetur, quod ipsemet impugnare ausus est: quæ ratio in fisco cessat, qui nunquam impugnavit, & cui promissio facta, meritò debet obseruari: ut pluribus exemplis comprobatur Alcia. d. l. cum proponas, in princip. & ita Eugubij, aduersus præstantissimos doctores obtinui.

S V M M A R I V M.

- 1 *Contumacia offendentis, respectu pœnæ, nunquid principali præiudicium afferat.*
- 2 *Sententia contra principalem, an aduersus fideiussorem exequi possit.*
- 3 *Contumacia filij an patri noceat; si statuto pro eo obligetur.*
- 4 *Confessio unius, eius personam non egreditur.*
- 5 *Contumacia filij, probationes fisci coadiuuat.*

Q V A E S T I O C I I I I.

- 1 **S**ICUT nec alia frequentior prætereunda est; An contumacia offendentis, respectu pœnæ in promissione de non offendendo, in pace, uel inducijs contenta, si desint aliæ delicti probationes,

N 3 nes,

- nes, principali præiudicet. In qua communi uoto, solet negatiuè responderi: ex his quæ scribunt Guiliel. in Specu. titu. de exeq. senten. §. sequitur. Bartol. l. eius qui delatorem, nume. 5. ff. de iur. si. allegans text. in l. ij. §. diuus Hadrianus. eod. titu. & ex rub. & nigro. C. res inter alios ac. & quia (quidquid sit in fideiussore iudicij) sententia contra principalem, aduersus fideiussorem, contractus, exequi non potest. Bartol. l. j. ff. iudi. sol. ita ut contra fideiussorem, opus sit nouo processu probatione, & sententia prout respondit Commen. consil. 32. incip. inculpatus. & etiam in ficta filij confessione stante statuto, quòd pater pro filij delicto teneatur, disputauit Barto. uulga. disput. statuto Lucanæ ciuitatis. & in l. quum filius. de uerbo. obliga. quem frequenti calculo cæteri sequuntur. & maximè Soci. dicens ita Florentinos, & Senenses aduocatos consuluisse. Bald. l. j. §. si procurator. ff. si quis iudi. non obtempe. & nimirum quia ficta unius confessio, confidentis personam egredi non debet. d. l. eius qui delatorem, immò nec uera. argumen. l. cum quæritur. ff. de excep. rei iudi. & ita in terminis respondit Cor. consil. 211. lib. 3. etià uera confessione principalis apparente.

Quod limitandum uideretur tunc procedere,

dere, quum principalis soluendo non esset, ne alterius contumacia, quandoque pusillanimitate, quandoque dolo procedens, fideiussori præiudicium afferat, quòd si soluendo foret, ita ut fideiussori aduersus principalis bona, pro indemnitate daretur regressus; aliud statuendum, ex quo finale periculum, ad principalē, qui soluendo est pertinet. & sic cessat præiudicij ratio, quam DD. supra animaduertunt: ut in simili probasse uidentur Bald. l. j. nume. 5. uer. præterea. & Alcia. post eum nume. 20. in fi. uer. sed quid. si lege municipum. ff. si cer. pet. & Albe. j. par. statu. q. 180. Sed adhuc subsisto per litium sumptus, & anfractus, quibus pro indemnitate agendo, uexaretur. quod & sensisse uidetur Bal. supra, & uerius puto. Illud ramen non diffiteor quin leuiore probationes sufficiat; ita ut principalis contumacia, maximè filij, & coniunctorum, fisci probationes plurimum coadiuuet: ut in simili Alex. consi. 65. nu. 10. in j. Gram. decis. 11. nu. 14. & 42. nu. 13. & consi. 57. nu. 20.

S V M M A R I V M.

1. *Ius accrescendi, an in pœna, quæ fisco & parti stipulata est; solum habeat.*

N 4 Fiscus

- 2 *Fiscus integram pœnam exigere potest, & dare parti.*
- 3 *Ius accrescendi, in contractibus non procedit.*
- 4 *Fiscus in pœnis, lucrativam causam habet.*
- 5 *Fiscus lieni similis; quo intumescente, omnia membra languescunt.*

QVÆSTIO CV.

I ANC etiam (ut omnem moueam la-
pidem) præterire non potui; An si
pars, promissionis de non offendē-
do pœnā negligat; fiscus, cui altera portio ex
stipulatione notarij applicata est; utranq; pos-
sit consequi; uel è diuersò: & propter con-
iunctionem, affirmatiuè concludendum ui-
deretur; uulg. l. re coniuncti, cum simil. & ita
aduersus Bal. scripsisse constat Ias. l. re con-
iuncti. nu. 219.

- 2 Suadet etiam quia fiscus, integram pœnā
exigere potest; & parti cui pœnæ portio ap-
plicatur, tradere; ut aiunt Bar. l. j. C. de uendi.
rei fis. li. 10. Bal. l. j. C. ne fis. uel priua. & Ri-
mi. l. si quis maior, in fi. C. de transac.

Sed contrarium æquius, & probabilius ui-
detur; ex generali regula, q̄ ius accrescendi,
in contractibus non procedat. l. si mihi & Ti-
tio. de uer. oblig. cum ubi not. & in l. unica. C.
quando

quando nõ peten. par. & in specie uoluit Bal.
l. arbiter. intra centum. ff. de arbi. & ita ritè
perpensus sensit etiam Ias. §. licet intellectui
Bal. in d. l. arbiter repugnet; quia non id pro-
pter fallentiæ ab ipso traditæ, q̃ in pœnis ius
accrescendi locum non habeat, contradicit.
& in hanc sententiam tetendit etiam Alcia.
d. l. re coniuncti.

- 4 Nec aliter obseruatum scio. debent. n. ue-
rè Principes, qui in pœnis lucratiuam cau-
sam habent; ex Dyn. & Bar. uulg. l. non puto.
ff. de iu. fi. & Nicosan. trac. de pigno. 4. mem.
ij. par. num. 115. portione quæ fisco stipula-
ta est, esse contenti: eius quod Traianus per-
5 sepè dicere solebat, memores; nempe fiscum
licni similem fore: quo intumescente, cuncta
membra extenuantur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Aggressor si non appareat ex duobus inuicem di-
gladiantibus, an respectu fisci, pœnæ in pace,
uel stipulatione de non offendendo promissæ sit
locus.*
- 2 *Agens ad pœnam docere debet pro eius parte im-
pleuisse.*
- 3 *Rei illicitæ quando quis operam dare dicatur.*
- 4 *Honor uitæ præponitur.*

QVAE.

QUESTIO CVI.

IOSTREMÒ illa etiam quaestio prædictis assuenda est; An si duo ad inuicē digladiantes reperti fuerint; nec conitet de aggressore, possit fiscus ad pœnam quæ se non offendere promiserunt, uel in pacis contractu stipulatam agere. In qua Seio præclarissimos uiros negatiuè respondisse. ex doct. gloss. & Bartol. in l. j. §. cum arietes. ff. si quadru. paupe. fecis. dic. stare enim potest quòd alter esset insultatus, daretque operam rei licitæ. l. scientiam. §. cum stramēta. ff. ad l. Aquil. & ex his quæ fusius congerit Alcia. tract. de præf. reg. iij. præf. 39. & ita in principali articulo probat Tiraq. tract. de pœ. temp. cau. sexagesima.

Sed ea certior est sententia, quòd nisi saltem probabilibus coniecturis, aggressor appareat, de quibus pleno cornu Alci. supra. respectu pœnæ prætoriae, quæ fisco promissa est, uterque teneatur: quia gloss. & Barto. si rectè perpendatur, loquuntur quòd ad pœnam conuentionalem, quæ parti, & non fisco uenit applicanda: ut patet dum dicit ibi Barto. Quid si duo pacem fecerunt, & se inuicem percusserunt; an alter alteri, de pace rupta teneatur;

- neatur ; si non constat quis primò ruperit,
 2 &c. & sic loquitur quò ad partis interesse;
 quæ quum non appareat, quòd pro eius par-
 te adimpleuerit ; meritò ex contractu pœnā
 petere non potest : & ita sentiunt Bald. d. §.
 cum arietes. d. l. scientiam. §. cum stramenta.
 & in l. ut uim. de iusti. & iu. Ana. c. significa-
 sti. ij. de homi. Ange. tract. de malef. uer. & di-
 ctus Titius se defendendo. col. 10. uer. quæ-
 rit gloss. & Ariminen. post eum. & nimirum
 quia si non constat de aggressore, sed de rixa
 ad inuicem facta; sequitur quòd ambo rei il-
 licitæ operam dabant : ut probatur ex uer.
 3 Bal. d. §. cum stramenta, ubi declarando quā-
 do quis dicatur rei illicitæ operam dare, di-
 cit: Vnde si duo se percussent, licet de ag-
 gressore nō appareat; uterque punietur: quē
 & sequitur Cor. consi. 274. litera V. lib. 1. &
 si secus diceremus, possent duo, qui se non of-
 fendere promississent, ex composito remotis
 (ut aiunt) arbitris, ad inuicem dimicare; abs-
 que metu pœnæ, quam fisco in euentum of-
 fensionis promiserunt: & sic Prætoris proui-
 sionem facile eludere: quod esset absurdum:
 & publicæ quieti contrarium: & ita in specie
 nostra declarare uidetur Cagno. in l. si quis
 maior. num. 94. C. de transac. sicque ego in
 ducali Auditorio Vrbinen. dum fisci Illustris
 fimi

fimi Ducis partes tuerer, obtinui; & pluries iudicaui.

Non tamen negauerim quin quoad pacē attinet, quenquam fidei fragum, seu proditorē non appellari: si saltem probabilibus argumentis de aggressore non liqueret; tum quia de honoris iactura tractatur. qui cuiusque pœnæ pecuniariæ, immò & uitæ, præponitur. uulg. l. lul. ff. si quis om. cau. testa. tum quia principaliter de partis interesse tractatur, cui fides fuit præstita: quæ fortè paci pariter contraueniendo, in pari dolo uersata est: l. uiro atque uxore. ff. sol. mat.

F I N I S.

